


# DE

## DELAVSKA ENOTNOST

ŠT. 51-52 - L. XXX  
29. DECEMBRA 1973



*Ob novem letu želijo vsem članom  
sindikatom veliko osebne sreče  
in delovnih uspehov*

REPUBLIŠKI SVET ZSS DELOVNI KOLEKTIV  
REPUBLIŠKI ODBORI IN ČZP DELAVSKA ENOTNOST

## Novoletno kramljanje

Ob novem letu po navadi govorimo o dobrih in spodbudnih rečeh. Žaželimo drug drugemu srečo in zdravje in obilo dobrot. Je že tako, da menda to izvira iz najgloblje človekove biti, da ob takih obračunih kot je novoletno, seštejemo najprej dobre in koristne postavke in na njih gradimo obete za v bodoče.

Ko sem pisal tole novoletno kramljanje — in pri tem pisanju so mi pomagali številni stari in mladi delavski aktivisti — sem upošteval ta pravila.

### SREČA

Rdečelično dekletce je ob vhodu v jašek „Delo“ čakalo očeta, da se bo vrnil iz jame. S prstkom je risala v pesek na tleh čudne figure in pri tem čebľala: „Moj ata je v jami. Pa veste, kaj je jama? Tam delajo rudarji. In tako zelo temno je in zato so rudarji črni.“ Potem je njen ata stopil iz šahta in punčka mu je skočila v naročje in sta se objela in v njunih očeh je domovala sreča.

V vseh svojih aktivističnih letih sem se kar precej ukvarjal s človekovo srečo. Sem pač eden tistih ljudi, ki so jim že v zibko položili tisti prekleti občutek manjvrednosti in hlapčevstva, nato pa me je spremljal na vseh poteh mojega življenja. Že kot otroka so me učili, da moram ubogati gospode, in za nas so bili gospodje fabrikanti, meščani in duhovniki. Rekli so mi, da moram biti priden in ponižen in da moram dobro delati, čeprav me bodo slabo plačevali. Pa sem se upiral. Spočetka ta moj upor ni bil organiziran. Kakih deset let mi je bilo, ko so me izključili iz telovadnega društva, ker mi starši niso mogli kupiti telovadnih copat, in takrat me je sošolec Slavko Mihelič, ki se je na te reči bolj spoznal, naučil, kako se riše srp in kladivo. V tem znamenju izkoriščanih proletarcev, ki sem ga potlej risal na vrata ptujske Mladike in na zidovje minoritskega samostana, sem se učil življenja.

Zato mi človekova sreča pomeni vse, kar je najboljše v tem našem pehanju in nehanju.

Ondan mi je star dolenski partizan pripovedoval, da je bil najbolj srečen takrat, ko je zaplenil in si prisvojil nemško brzostrelko. Moja pokojna mama mi je povedala, da je bila zelo srečna tedaj, ko sem ji prinesel prvo plačo. Pevka Marjana je svojo srečo poimenovala po njeni prvi gramofonski plošči. Zdravko Troha mi je pred leti predstavil svoje tri otročičke in dejal: „Vidiš, to je moja sreča.“ Trboveljski rudar, s katerim sem se pogovarjal v jami, pa je rekel: „Imam ženo in otroke in tole...“ Pokazal je široko čelo in kompresor, s katerim dela, in potne srage so risale prečudovite like na njegovem golem hrbtu, v njegovem smehljanju pa je bila sreča.

Ondan sem se pogovarjal z brigadirko, s katero sva leta 1951 gradila progo od Doboja do Banjaluke, in me je okregala, zakaj dolše se nisem napisal, kako smo v Kulaših obvarovali nasip pred naraslo Ukrino. Naj zdaj povem: sredi noči mi je inženir povedal, da nasip, ki smo ga gradili skoraj dva meseca, ne bo zdržal in da ga bo Ukrina odnesla. Zbudil sem partije in skojevce in zlezli smo v deročo vodo in s svojimi telesi obranili nasip. Ko smo kakih pet ur kasneje, takrat je Ukrina že požrla vodovje naliva, zlezli iz reke, se je izkazalo, da je nasip branila vsa brigada in da so v vodi stali tudi bolni brigadirji. Bil je december in zelo hladno je bilo, mnogi pa smo potlej čutili tudi posledice, vendar je šlo za naš nasip in ko smo ga obvarovali pred vodno ujmo, smo bili srečni.

Kaže torej, da ima sreča tisoč in še več obrazov.

Zase naj povem, da sem bil v svojem življenju najbolj srečen takrat, ko sem naredil čevlje in jih je naročnik preizkusil in je bil z njimi zadovoljen. Gledal sem te čevlje in bil sem trdno prepričan, da utverjam nekaj dobrega in koristnega in bil sem srečen.

### JUTRO

V našo delavnico je zahajal možak, po navadi je prišel pod večer, poselel je uro ali dve, se pozanimal za to ali ono čevljarstvo spretnost in modroval.

„V knjigah piše, da je delo ustvarilo človeka. Če je to res, zakaj potem ni delo bolj spoštovano? Gospodje nam govorijo, da so na vsem vesoljnem svetu samo oni pametni; vsa njihova modrost pa je v tem, da znajo živeti na račun našega dela. Trde, da smo neumni in da se pač moramo podrediti gosposki, toda vsa naša neumnost je v tem, da se jim podrejamo!“

Zgodilo se je, da je posedel pozno v noč in nam je svetoval, kako naj se organiziramo, pa mu je mojster ugovarjal: „Ne sej prekucskih misli,“ mu je rekel, „Bog nas je ustvaril takšne, kot smo; delavec je ustvarjen za delo, gospod pa za gospodovanje.“

Nekoč, pozno ponoči, sem ga spremljal na njegov dom in takrat mi je povedal:

„Tvoja in moja revščina je le rezultat naše skupne nemoči. Ko se bomo vsi delavci organizirali in zasedli domovanja gospodov in njihove vlade, bomo uresničili svoj prav. Delo bo postalo sveta vladar in ljudje bomo takrat boljši in lepše bomo živeli.“

Predmestje je spalo s trdnim spanjem delavca, ki se je čez dan močno utrudil.

Meni pa se je zdelo, kot da se bo v naslednjem hipu vse skupaj prebudilo in da bodo vsa ta naša hotenja zazvenela v dotlej neznan melodiji, ki bi odkrila skrivnosti življenja in nam pojasnila, kaj naj storimo, da bi postali srečni.

Od tedaj je minilo dobrih trideset let.

Na svojih življenjskih poteh sem srečal veliko delavskih aktivistov. Dostikrat mi pripovedujejo, kako so nekoč delali, ko je bila oblast v lasti gospodov in je bila proletariatu prepovedana sleherni razredna dejavnost. Komunisti so šli v vse dovoljene delavske organizacije in tam razlagali ljudem, kaj naj storijo, da bi uveljavili svoje zahteve. Vsak član partije je bil aktivist, bil je prepričan, kajti če je prepričal ljudi, če je znal združevati njihova hotenja v skupni razredni interes, je storil, kar je od njega zahtevala partija. Bitka za revolucijo je bila torej bitka za ljudi in če so komunisti odkrili, ga je čakala ječa, včasih tudi smrt. Pa vendar so tovariši delali, in hrepenenje po delavski oblasti je prav zavoljo njihovega delovanja vse bolj postajalo last proletarcev.

Pred leti mi je Anton Sfiligoj, star komunist, ki je živel v Batujah, rekel, da revolucijo delajo ljudje, revolucija pa dela človeka.

„Odkar sem postal socialist in kasneje komunist, občutim, da nisem sam, da nas je mnogo in da smo močni; če je srečen eden izmed nas, smo srečni vsi in če kdorkoli iz našega gibanja umre, umre tudi del mene. Kaj pomaga stanovanje, vila, avtomobil in počitniška hišica, če si ljudje v medsebojnih odnosih ne privoščimo vsaj malo tistega socialističnega razkošja, ki ga rojeva človečnost.“

Anton Sfiligoj je pred nedavnim umrl. Takrat sem v Škofji Loki spraševal stare delavske aktiviste, kako so se v starih časih organizirali, pa so mi rekli:

„V naših časih smo sindikalni odborniki živeli med delavci, ker smo pač bili delavci in smo tudi dobro vedeli, kaj vsakega izmed nas teži in katere naše težnje je moč oblikovati v skupni interes. Najprej smo se organizirali zavoljo socialnih krivic, ki jih je bilo v tistih časih obilo. Ko pa smo spoznali, da jim bomo odpravili le, če si delavci pridobimo oblast, smo šli v revolucijo.“

### PARTIJA

V Bišečkem vrhu smo delili zemljo kmečkim revežem. Pisalo se je leto 1946 in bilo je po pogrebu dormavskega sekretarja partijske organizacije, ki so ga ubili tako imenovani Matjaževci, takrat sem prišel v boljšensko faro, da bi zemljo bogatih razdelil revežem.

Stari ženci, ki je dobrih trideset let delala kot dekla na farovski zemlji, smo dodelili tri hektarje. Ko je sprejela listino o lastništvu te zemlje, se je starka jokala. Odvezala je naglavno ruto in iz nje izbežala 100 dinarjev in je rekla: „Dajte tole partiji, ker mi je dala zemljo.“

„Boljšenski duhovnik pa je istega dne z lece povedal, da bo vsak, ki bo obdeloval „božjo“ zemljo, kaznovan na tem in na onem svetu. Nekaj dni prej smo pripeljali prvi traktor na cirkovška polja pa so takoj v župnišču organizirali procesijo in župnik je dejal, da bo ta „komunistični antikrist“ pomendral in potecal vso zemljo tako močno, da ne bo več rodila.“

Pa vendar je dekla Marta dala svojih zadnjih 100 dinarjev za partijo, ki ji je zemljo dala.

V tistih časih — bilo je nekaj mesecev kasneje, menda prav na Miklavža leta 1946 — smo delavci vzeli gospodom njihove tovarne. Nikoli ne bom znal popisati vsega tistega, kar se je takrat dogajalo; ne bom znal povedati, kako smo takrat delavci objemali stroje in poljubljali tovarniške zidove. „Zdaj je vse to naše.“ smo govorili, „in lahko si bomo ustvarili življenje, ki bo vredno človeka.“ Tudi mojster Hanza, ki me je učil, kako se kuha žganje v ptujski žganjekuhi, je poljubljval svoje stroje in mi je dejal:

„Povej partiji, da smo zanjo.“

Povedal sem.

Pa se zdaj velikokrat vprašam, kam smo dali to obilno zalogo človeških vrednot, s katerimi je partija šla v revolucijo in v njej zmagala? Vem, da na to vprašanje ni moč takoj odgovoriti; pa vendar, zakaj ne bi ob letošnjem novoletnem obračunu, ko smo se zavoljo Titovega pisma in drugih ukrepov naših družbenih vodstev tudi „spodaj“ bolje delavsko organizirali, govorili o teh zadevah.

Zakaj ne bi spregovorili še o tem, koliko nas je komunistov med delavci. Delavcev. V Kidričevem sem se nedavno tega pomenkoval s komunisti, ki so v zadnjih dvajsetih letih ostali delavci; bilo jih je zelo malo. Tovarno v Kidričevem smo namreč začeli graditi mladinci, skojevci iz mladinskih delovnih brigad so postali partiji in so se tam zaposlili, nekaj let kasneje pa sem mnoge izmed njih srečal na tako imenovanih „boljših“ delovnih mestih. Uradništvo je je takrat vse bolj postajalo moda. V tovarni keramičnih izdelkov je punca, ki je naredila enoletno administrativno šolo, zaslužila več kot star in v delovnih bitkah preizkušen kvalificirani delavec.

Vse to drži, pa vendar mi še nihče ni znal dodobra povedati, zakaj smo takrat, ko smo dinar uveljavljali kot sveta vladar, dovolili vse tisto, kar izhaja iz tega dejstva.

Komunisti smo nekoč bili delavci in delali smo za delavske interese, potem pa smo nekateri dolga leta živodarili v tako imenovanih vodilnih strukturah in tam dobivali plačo za to, da zastopamo interese delavcev. Pismo nas je zbudilo. Morebiti je prišlo prepozno na naslov vseh tistih članov zveze komunistov, ki doslej niso živeli med delavci in ki svoje družbene akcije ter osebnih hotenj ne usklajujejo z delavskimi težnjami.

Prebudilo pa je delavce.

### SAMOUPRAVLJAVCI

Pred vhomom v tovarno sem se ob dveh popoldne pogovarjal s delavci, ki so odhajali z dela, kaj sodijo o njihovem samoupravljanju, pa mi mnogi niso znali povedati, kaj sploh samoupravljanje je.

Kasneje mi je direktor komerciale pojasnil, da delavci v njihovi tovarni niso pravi proletarci, da so na pol kmetje in lumpenproletarska.

Težava je v tem, da je ta direktor tudi član občinskega komiteja zveze komunistov in da je to rekel pred nekaj dnevi. Takih in podobnih izjav sem v zadnjih nekaj letih nabral kar precej, kažejo pa, da je bitka za delavsko oblast prešla iz vladnih in drugih kabinetov v delovne kolektive.

Nekoč smo hodili delavci na komite spraševati, kaj naj storimo, da bi uresničili težnje po naši oblasti. Trdno smo bili prepričani, da je ta hotenja moč uveljaviti le s puško v roki. Zdaj vemo, da za to potrebujemo predvsem znanje. In, kot mi je ondan dejal Janez Barborič, predsednik slovenskih sindikatov, tudi spoznanje, kaj je prav in kaj ni. Narediti moramo takšno oblast, v kateri ne bo delo samo čislano, ampak tudi plačano. Minilo je 23 let, odkar smo ustanovili prve delavske svete in v tem obdobju bi lahko marsikaj več dobrega storili. Zdaj vemo, kaj nam je manjkalo. Med drugim še zlasti dobra delavska partija in dober sindikat. In jasen cilj, ki smo ga letos, ob oblikovanju TOZD, dovolj razločno povedali: vsi zaposleni smo delavci in moramo imeti isti cilj; organizirajmo torej naša proizvodna prizadevanja tako, da bomo lahko sami odločali o vsem, kar zadeva naše življenje.

Jože Krečič, predsednik sindikata v ajdovskem Mlinotestu, je pred dnevi zahteval, naj ne pozabimo napisati tega:

„Sindikat mora spet postati organizacija delavcev in komunisti morajo spet delovati med proizvajalci kot organizatorji dobrih prizadevanj. Šele tako bomo lahko postali dobri samoupravljalci.“

### VEZILO

Zapisal sem teh nekaj misli o vsem tistem, kar smo v bitki za našo oblast že storili in kar nas še teži. Nisem odkrival vzrokov in tudi o posledicah sem govoril dokaj negotovo. Povedal pa sem, da je vse to, kar imamo, naša last in da smo tudi za vse slabosti krivi sami. O tem, kako jih bomo odpravili, pa se bomo pogovarjali in dogovarjali še v prihodnjem letu.

Večer je, in zadnji trenutek za oddajo tega članka; in ljudje kupujejo novoletna darila svojim dragim. Kako rad bi vam vsem skupaj kupil kakšno darilo, ki bi vam pomagalo v samoupravni praksi. Pa takih trgovin ni in tudi če bi bile, nimam denarja. Preostane mi torej le, da vam ob novem letu zaželim vse tisto, česar sami želite.

JANEZ VOLIČ



**LJUBLJANA, Kamniška 41, telefon: 310-866**

izdeluje:

**jeklene nosilne konstrukcije v visokih gradnjah, žerjave in žerjavne proge, jeklene cestne mostove, vrata, okna in predelne montažne stene v specialni SECCO izvedbi, balkonske in stopniščne ograje, regale za skladišča, ventilacije, žaluzije po lastnih in tujih projektih in vse druge v ključavničarsko stroko spadajoče izdelke.**

**Za cenjena naročila se priporoča kolektiv!**

**PROF. IVAN KAPŠ**  
**RAČUNAMO NA RAZUMEVANJE**

„Svojevrsna tragedija in problem vseh temeljnih izobraževalnih skupnosti je, da zaradi splošnega naraščanja cen iz leta v leto potrebujemo več sredstev za izvajanje istega, naj tako rečem, 'zatečenega' programa nalog, ki ga nismo predpisali sami, vendar so vsi prsti vseeno uprti predvsem v nas!'' je poudaril prof. Ivan KAPŠ, predsednik izvršilnega odbora temeljne izobraževalne skupnosti in nadaljeval:

„Vseeno mislim, da je prav, da kadre v prosveti celo neposredno koristno, če se v najširšem krogu, v soočanju interesov družbe in naših stanovskih ter osebnih interesov, res temeljito pogovorimo o teh stvareh. Upam si reči, da v programih našega dela, ki jih bomo razgrnili pred delavce v gospodarstvu in drugih dejavnostih, ni stvari, ob katere bi se bilo mogoče spotikati z vzrokom. Vnaprej pa vem, da očitkov ne bo manjkalo, ko bomo povedali, koliko sredstev praznopravn potrebujemo. Tega smo vajeni in vemo, da ni mogoče ničesar niti storiti niti odpraviti čez noč. Rekel pa bi, naj bi vse razprave o finančnem programu naše izobraževalne skupnosti povezovala skupna želja in hotenje, da razpravljamo o konkretnih zadevah in problemih, če in kjer so, ne pa da se zatekamo k tako priljubljenemu in navadno nekoristnemu, da ne rečem tudi škodljivemu posploševanju. S tem mislim tudi na pripombe o dvo in večrtinskosti istega dela. Včasih držijo, včasih ne. Dejstvo je, da je materialni položaj izobraževalnega področja tako slab, da smo že zaradi existenčnih vzrokov prisiljeni iskati najrazličnejše racionalizacije. Tiste, ki so odvisne v glavnem od nas samih, smo več ali manj našli, tiste pa, ki bi bile možne, če bi lahko govorili o bolj usklajenem delu in programih sorodnih dejavnosti, iščemo zdaj. Ob konkretnih primerih bo združeno delo najlaže povedalo, ali smo na pravi poti ali ne.

Nobene skrivnosti ne bom izdal, če povem, da v naši samoupravni skupnosti ob prehodu na novi sistem financiranja računamo, da bo gospodarstvo ne le verificiralo naš program, temveč da bodo delavci v združenem delu tudi spoznali, da je pravzaprav v njihovo škodo in še posebej v škodo rodov, ki prihajajo, če bi področje izobraževanja tudi v prihodnje imelo tako slabo materialno osnovo, da bi se samo še nadaljeval beg najboljših kadrov v druge poklice!''

**PROF. ANTON AŠKERC**  
**VSAK PO SVOJE SE BOMO OSVEŠČALI**

Sliši se neverjetno, vendar je res: čeprav bo „po novem“ za potrebe kulturnih dejavnosti na voljo poprečno več sredstev, se bodo bržčas v dosti slabšem položaju kot doslej znašle tiste občine, ki predstavljajo regionalna ali še večja središča z ustreznimi razvitimi kulturnimi dejavnostmi in ustanovami, ki nemara še najmanj „delajo“ za potrebe tistih občin, kjer imajo svoj delež. Pojasnilo je preprosto: v iztekajočem se proračunskem sistemu so se te dejavnosti in ustanove še nekako „sfinancirale“, po novem pa bodo o vsakem dinarju njihovega dohodka odločali delovni ljudje vseh občin, ki se ali se bodo posluževali storitev najrazličnejših kulturnih ustanov in dejavnosti. Ob splošnem pomanjkanju sredstev pa lahko pričakujemo, da se bodo „matične“ občine tudi zaradi materialnih vzrokov in potreb na drugih področjih skušale otrestiti kar največjega deleža bremen.

V takim položaju je tudi Celje kot nekdanje okrajno in sedanje regionalno središče. Da bi vsaj obdržala svojo vlogo na kulturnem področju, potrebuje celjska kulturna skupnost že zaradi naraščajočih stroškov dosti več sredstev kot doslej; če pa naj bi na splošno dvignili raven kulturnega življenja, kar ne bi bilo družbeno nekoristno, bi bili izdatki za kulturo še toliko višji.

„Izhoda iz te zagatee sta, računsko gledano, dva, širše pojmovano pa je samo ena možnost,“ je dejal prof. Anton AŠKERC, predsednik skupščine kulturne skupnosti. „Računice se izidejo, če bodisi ne bi ničesar prispevali za potrebe republiške skupnosti ali če bi v dogovoru s skupnostmi občin naše regije dosegli, da bi vsi skupaj po ekonomski ceni finančrali programe posameznih dejavnosti. Niti prvo niti drugo ni lahko izvedljivo; kajti 'kulturniki' o teh stvareh tudi ne bi želeli odločati samo po lastni presoji, saj gre za aktivnosti, ki jih ne gojimo sebi v veselje, temveč jih čujemo, negujemo in razvijamo v korist vse družbe, vseh občanov. Zato mislim, da je naloga nas, kulturnikov, da poiščemo merila o osnovnih in dopolnilnih dejavnostih na posameznih področjih kulturnega življenja, da, skratka, upoštevamo smisel našega delovanja. Na osnovi tega pa naj delovni ljudje kot neposredni uporabniki

naših storitev in družbeni dejavniki, ki jim je naložena skrb za skladen osebni razvoj naših državljanov naravnost povedo, na katerih področjih naj bi bolj, na katerih pa manj razvijali ali celo omejevali našo dejavnost. Že zdaj, ko sploh še ni prišlo do soočenja interesov, sem trdno prepričan, da bomo spoznali naslednje: tisti, ki delujemo na področju kulture, se nikakor ne moremo pohvaliti, da bi bili dovolj družbeno osveščeni, tisti pa, ki bodo z nami menjavali svoje delo, torej delavci v gospodarstvu, pa bodo morali priznati, da niso dovolj osveščeni v kulturnem pomenu te besede. Oboji si bomo, skratka, morali prizadevati, da bi boljše razumeli hotenja in interese drug drugega. Šele v tem primeru se bomo lahko izognili kakršnimkoli prenegljenim odločitvam!''



**FRANC BAN**  
**VSAKDO RAD DA, ČE VE, ZAKAJ DA!**

V primerjavi z drugimi samoupravnimi interesnimi skupnostmi, ki bodo šele zaoreale v ledino dogovarjanja, imajo komunalne skupnosti zdravstvenega zavarovanja delavcev precejšnjo prednost v tem, da že lahko gradijo na izkušnjah, pridobljenih v letu, ki se pravkar izteka. Zato nikakor ne preseneča odgovor, ki nam ga je na naše vprašanje o problemih pri prehodu na vsebinsko nov način financiranja skupne in splošne porabe posredoval predsednik skupščine zdravstvenega zavarovanja delavcev celjske regije Franc BAN:

„Če bomo pred ljudi v TOZD prišli z deklaracijami, kot se je marsikje dogajalo lani, ne bodo vedeli, za kaj dajejo, in bodo nezadovoljni. Če pa bomo prednje prišli z jasno začrtanim programom, ki jim bo razumljiv in iz katerega bodo spoznali, kaj bo na račun njihovega prispevka pridobila delovna organizacija, kjer delajo, oziroma kaj bo pridobilo okolje, kjer živijo, bodo o višini prispevka glasovali z zavestjo, da dajejo za nekaj, kar je tudi v njihovem interesu.

Zaradi takih in podobnih izkušenj bodo naši predstavniki stopili pred zastopnike združenega dela z jasnimi, kratkimi in razumljivimi programi. V naši regiji smo s temi programi razen globalnih vprašanj zajeli tudi najvažnejše zadeve s področja razširjene reprodukcije in zapisali, da imajo pri investicijah absolutno prednost naložbe v bolnišnici v Celju in Brežicah ter v Zdravstveni dom Celje. Delovne razmere v teh ustanovah so namreč tako slabe, da jih je treba korenito izboljšati, da bi lahko zavarovancem nudile boljše storitve.

Prej sem omenil, da bodo naši predstavniki vse te programe razgrnili pred zastopniki združenega dela. S tem se hotel reči, da bi se vdajali iluzijam, če bi menili, da smo v tem trenutku kadrovske, časovne in tudi sicer pripravljene o teh vprašanjih govoriti s slehernim delavcem v TOZD, čeprav bi to bilo v načelu potrebno. Ker tokrat stopajo pred delavce s svojimi programi prav vse interesne skupnosti, bi vztrajanje pri taki zahtevi pomenilo vrsto sestankov v času, ko moramo še kako skrbeti za vse možne ukrepe, ki naj vplivajo na večjo produktivnost dela in uspešnost poslovanja. Zato sodim, da je dovolj, če se o teh stvareh pogovorimo z delegati, ki jih bo izvolilo združeno delo. Njihova dolžnost pa je, da se potem pogovorijo s svojimi volivci in v končni posledici glasujejo za tisto, za kar jih je združeno delo tudi pooblastilo. Čež leto ali dve, ko se bodo stvari utekle, se bomo prav gotovo lahko odločili tudi za neposrednejšo pot. Če smo realisti, moramo priznati, da si tega zdaj še ne moremo privoščiti!''



**ERVIN BELAK**  
**ZA PRVIM ŠE NASLEDNJI KORAKI**

Tudi v celjski občini so samoupravno stanovanjsko skupnost ustanovili z namenom, da bi pod stalnim nadzorom združenega dela zadrževali vsa razpoložljiva sredstva in jih potem kar najbolj racionalno uporabljali. Po mnenju predsednika skupščine te skupnosti Ervina Belaka pa z rezultati še ne smemo biti zadovoljni. Takole pravi:

„S samoupravnimi sporazumi o združevanju sredstev bi morali doseči, da bi se v osnovi izognili kakršnimkoli dvotirnosti pri delu z ene, po drugi strani pa nenamenski porabi sredstev. Za primer: v naši občini se danes sredstva zbirajo v okviru stanovanjskega podjetja, ki opravlja določene posle za našo skupnost, razen tega pa še v tako imenovanem solidaristnem skladu. Če drugega ne, pri tem nastajajo nepotrebni stroški. Bi bilo kaj škode, če bi vsa sredstva zbirali na enem računu, o njihovi porabi pa decentralizirano odločali tisti, ki bi jih združeno delo kot svoje delegate za to tudi pooblastilo? Mislim, tudi da ni prav, ker so sredstva solidaristnega sklada obremenjena z različnimi prispevi in ker se v breme zbranih sredstev izplačujejo tudi osebni dohodki tistih, ki delajo v skladu. Njihovo delo je vsekakor družbeno koristno, treba ga je tudi primerno stimulirati, toda: ker gre za družbeno akcijo na področju stanovanjske gradnje, naj bi bili ti ljudje plačani v breme ustrežnejših družbenih sredstev. Če z zbranimi sredstvi lahko danes gradimo po 100 ali nekaj več solidaristnih stanovanj na leto, potrebe pa so veliko večje, bi nam še kako prišli prav tisti dve ali tri stanovanja, ki so izgubljena samo zato, ker je s predpisi dovoljena nenamenska poraba sredstev solidaristnega sklada.

Po predvidevanjih bomo naslednje leto v družbenem sektorju gradnje v naši občini začeli graditi kakih 500 stanovanj. Prizadevanja veljajo temu, da bi v dveh, treh letih uspeli zgraditi kakih tisoč stanovanj letno. Te številke so za naše razmere visoke, sodim pa, da bi z racionalnejšim delom na vseh področjih lahko postale še višje. Ko govorim o racionalnosti, mislim na to, naj bo tudi vsaka služba organizirana tam, kjer ima ali pa bi morala imeti najboljše pogoje. V Celju, denimo, nismo bili zadovoljni z organizacijo urbanistične službe pri občinski skupščini in smo hoteli pri stanovanjskem podjetju ustanoviti lastno službo. Prevladala je zdrava pamet:

okrepiti službo pri občinski skupščini, ne pa ustanavljati nje-nega dvojnika, ki nima obetov, da bi bil boljši, uspešnejši ali celo cenejši pri svojem delu ... Za vse to pa gre!''



**STANE BERGLEZ**  
**TUKAJ SMO – VAŠI SMO!**

Novi otroški vrtec za 100 otrok v Štorah ... Adaptacija prostorov na osnovni šoli Polule za varstveno ustanovo, ki bo lahko sprejela 40 otrok ... Nakup dveh stanovanj na Otoku in preureditev prostorov v vrtec, ki bo 40 mater razbremenil skrbi za njihove malčke v času, ko so na delu ... Nujno potrebni dodatni prostori v vrtec „Zarja“ in oddelek za 20 do 30 dojenčkov v vrtec „Anice Černejeve“ ... Priprave na začetek gradnje nove otroške varstvene ustanove v soseski Lava-Ostrožno, ki bo po dograditvi v naslednjem letu lahko sprejela 140 otrok ... Razširitev šolske kuhinje na osnovni šoli Dobrna ... Prvi poskus organizacije „male šole“ z 90-urnim vzgojnim programom za skupaj 120 predšolskih otrok na Svetini, Frankolovem, Smartnem in Socki.

Tak je, najbolj na kratko povedano, program najvažnejših nalog in akcij temeljne skupnosti otroškega varstva v letu 1974, k čemur naj bi uporabniki storitev, predvsem delavci v združenem delu, izrekli svoje soglasje k predlogu, naj se sredstva za potrebe otroškega varstva v občini zbirajo po enaki stopnji kot letos!

„Seveda so in bodo naše največje težave ob prehodu na novi način financiranja predvsem v zvezi s sredstvi, ki jih ni nikoli dovolj,“ je dejal predsednik skupščine samoupravne skupnosti otroškega varstva Stane Berglez. „Vendar pa smo menili, da moramo biti realni v naših zahtevah – in tako smo se odločili za lansko prispevno stopnjo! Verjetno bi bilo drugače, če si zaradi nominalnega naraščanja osebnih dohodkov in drugih prejemkov, od katerih občani plačujejo samoprisevke za gradnjo šol in vzgojno-varstvenih ustanov, ne bi ustvarili rezerve, ki jo prenašamo v naslednje leto. Sodim, da bodo občani in delavci v združenem delu znali upoštevati, ko bodo glasovali za naš program, v to sem prepričan, da gre za naše otroke in da skupnost skrbno gospodari z zbranimi sredstvi. Poudaril pa bi rad še to, da prehod na novi način financiranja omogoča delovnim ljudem veliko natančnejši vpogled v porabo, hkrati pa jim tudi v osnovi omogoča, da v odvisnosti od sredstev, ki jih bodo namenili za te potrebe, prevzemajo tudi svoj del odgovornosti za bodoče razmere. Čisti račun na obeh straneh pa seveda lahko bistveno razpejajo k temu, da bomo problematiko našega področja razreševali hitreje na osnovi zavestnih odločitev vseh naših delovnih ljudi – tistih, ki dajejo denar za te potrebe, in tistih, ki izvajajo s programom potrjene naloge.“



**FRANC RAMSKUGLER**  
**KOLIKO NAJ BO VREDNA TELESNA KULTURA**

Telesnokulturne skupnosti smo ustanavljali šele v zadnjih tednih in so po „stažu“ najmlajše med vsemi samoupravnimi interesnimi skupnostmi.

„Najtežji problem bo, kako razbiti dvome, s katerimi občani bolj ali manj od daleč opazujejo, kako se bo razvijala ta nova tvorba,“ je na glas razmišljal predsednik izvršilnega odbora telesnokulturne skupnosti Franc RAMSKUGLER in na svoje vprašanje takoj tudi odgovoril:

„Pomisleke še najlaže ovrže jasen, tudi najbolj preprostem delavcu razumljiv program dela. Pri sestavljanju svojega programa smo izhajali iz spoznanja, da so v Celju trije nosilci razvoja telesne kulture: šolska športna društva, rekreacijski šport ter tekmovalni šport. Prva dva sta osnova tretjega, še več, pomenita tudi podlago zdravega razvoja tekmovalnega športa. Prepričan sem, da bodo tudi občani sodili, da je tako edino prav! Želim pa, da bi se tako prepričanje utrdilo tudi pri vseh družbenopolitičnih organizacijah in dejavnikih, kajti od tega je še najbolj odvisno, ali bomo telesno kulturo in njen pomen tudi v dejanjih vrednotili tako, kot znamo z besedami. Bojim se namreč, da bo področje telesne kulture ob vseh drugih potrebah in pritiskih spet 'kratko vlečko', če telesne kulture v naši občini ne bomo ustrežneje družbeno ovrednotili.

Za celjski šport se je doslej po različnih 'kanalih' stekalo kakih 5 milijonov dinarjev letno. Iz občinskega proračuna zelo malo. Po najbolj skrčenem programu bi za prihodnje leto potrebovali vsaj 6,5 milijona din. Vem, da se bo treba o tem še veliko pogovarjati, da bomo morali vložiti veliko truda v pojasnjevanje naših hotenj. Vendar se tega soočenja s tistimi, ki bodo prispevali sredstva, ne bojim. Nasprotno: mislim, da je res že skrajni čas, da si obojestransko razbistrimo poglede na telesno kulturo in pojme o njej ... Tudi od tega je odvisen odgovor na vprašanje, ali se bodo že tako maloštevilni amaterski športni delavci le začeli ukvarjati s strokovnim delom, namesto da se izčrpavajo z moledivanjem za sredstva. Gre pa tudi zato, da bi vsaj zdaj morali pošteno stimulirati tiste strokovne kadre, ki neposredno sodelujejo pri uresničevanju spretjih programov.“

Ž letom, ki prihaja, bomo v naši republiki začeli uresničevati tudi del nove ustavne ureditve, ki govori o svobodni menjavi dela med proizvodnimi in družbenimi dejavnostmi, spreminjanju družbenoekonomskih odnosov na področju družbenih dejavnosti in hkratnem integriranju dela na proizvodnem področju in na področju družbenih dejavnosti. Zato bomo, med drugim, sedanji in pretežno proračunski sistem financiranja splošne in skupne porabe zamenjali s sistemom družbenega dogovarjanja o tej porabi v republiki in v občinah, v katerem bodo

**Sicer brez krvi, vendar prava revolucija**

kot nosilci sporazumevanja nastopali delovni ljudje iz organizacij združenega dela ter samoupravne interesne skupnosti s posameznih posameznih področij družbenih dejavnosti.

Spremembe so tako korenite, tako globoko bodo posegle v naš način dela in življenja, da jih prav zares lahko primerjamo z revolucijo. Zanimalo nas je, kaj se dejansko že spremeni v praksi in kako skušamo lomiti spone proračunske miselnosti. Odgovore smo iskali v razgovorih s predstavniki samoupravnih interesnih skupnosti celjske občine.

## TOVARIŠI, KJE SO KLJUČI

KOPER

## Akcija za več sredstev

V obalnih občinah se bo predvidoma nabralo 1.300 prošelj za dodelitev stanovanja, zato resno razmišljajo o tem, kako povečati priliv sredstev za gradnjo stanovanj

V obalnih občinah je komisija za reševanje vlog prosilcev za najemna stanovanja doslej prejela že kakih 800 prošelj, do konca roka pa računajo, da se jih bo nabralo kakih 1200 do 1300. Ne glede na to, da marsikateri razlogi prosilcev ne bodo držali podrobnejšega vrednotenja, je jasno, da bodo ob slovenski obali upravičenci čakali na najemna stanovanja kar lep čas.

„Če bi hotel zadostiti vsem potrebam, bi morali vsako leto zgraditi s sredstvi solidarnostne-

ga sklada okrog 200 najemnih stanovanj,“ nam je dejala Nada France, predsednik komisije pri solidarnostnem skladu, ki rešuje vloge prosilcev za najemna stanovanja. „Ker smo pri formiranju organov, ki gospodarijo s sredstvi za gradnjo stanovanj, zamudili letos več kot pol leta – naš solidarnostni sklad je bil ustanovljen septembra letos – smo začeli reševati stanovanjska

Vprašanje je le, koliko časa bomo potrebovali, da bomo opravili vse priprave na gradnjo,“ nam je dejala Nada France. Potem pa je dodala:

„Program usmerjene gradnje ob obali bomo v podrobnosti zasnovali potem, ko bomo natančno pretresli vse prošnje za najemna stanovanja.“ „Prve ideje o obsegu usmerjene gradnje sicer že imamo, vendar pa mora naša komisija najprej ugotoviti prioriteten vrstni red prosilcev, vedeti mora, koliko stanovanj je treba zgraditi v celoti in koliko vsako leto posebej.“

Komisijo za dodeljevanje najemnih stanovanj čaka tako rekoč še vse delo. Obiskati bo morala kakih 560 stanovanj prosilcev, o katerih ni pravih podatkov, po katerih bi se komisija lahko ravnala pri ovrednotenju prošelj. Ti prosilci stanujejo pri zasebnikih kot najemniki ali celo kot podnajemniki.

„Naše delo bo težavno tudi zato,“ je pojasnila Nada France, „ker stanovanjskih problemov ob obali – razen v izjemnih primerih – že več let skorajda nismo reševali in posamezni prosilci čakajo na stanovanja več kot deset let.“

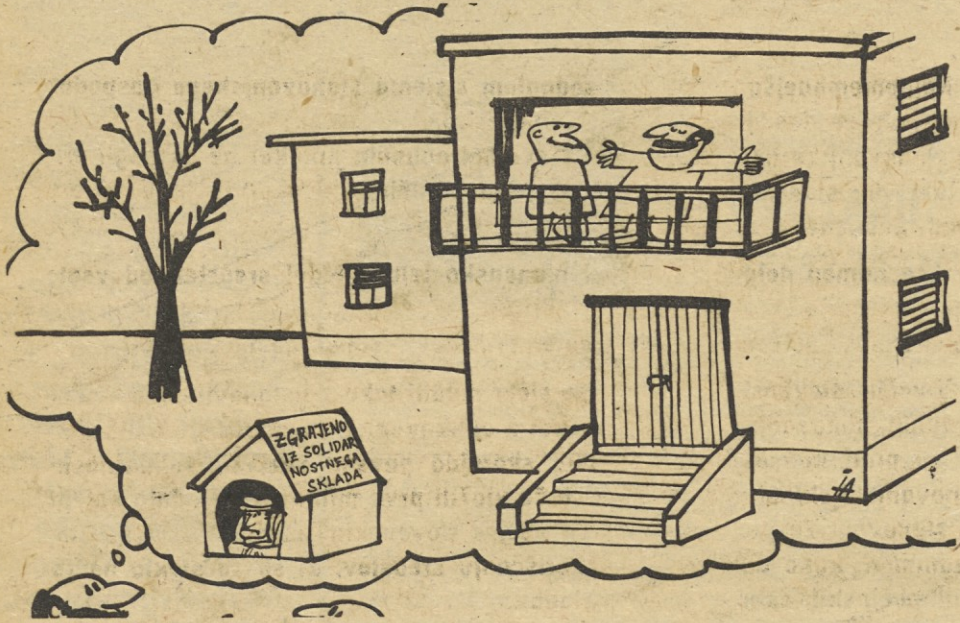
Posebno poglavje ob obali so sredstva. Iz rednih virov se je letos na račun solidarnostnega sklada nateklo 22 milijonov dinarjev, od tega pa jih je bilo za gradnjo stanovanj namenjenih 14,6 milijona dinarjev. Ker je očitno, da povečan priliv v prihodnjem letu ne bo dohitev naraščajočih cen gradnje, so ob obali že začeli resno razmišljati, da bi veljalo pozvati delovne organizacije, naj prispevajo za stanovanja več sredstev, kot so jih doslej.



vprašanja mladih družin in socialno šibkih delavcev s primanjlkajem kakih 130 stanovanj. Tega najverjetneje ne bomo več mogli nadomestiti.“

V začetku prihodnjega leta bodo na obali razdelili delavcem, ki so najbolj upravičeni do stanovanj, 70 najemnih stanovanj, ki jih kupujejo z letošnjimi sredstvi solidarnostnega sklada. To so stanovanja, ki so bila zgrajena za trg. Že v prihodnjem letu pa bodo stanovanja grajena po trdno določenih standardih in po dogovorjenih cenah; nekatera teh stanovanj naj bi bila vseljiva že septembra prihodnjega leta.

„Takšna naglica je sicer osupljiva, vendar nam pri SGP Gorica zagotavljajo, da lahko montažne bloke po novem sistemu zgradijo v štirih mesecih.



– Tako si pa jaz predstavljam rešitev stanovanjskega problema, ki bi bila po mojem okusu...!

I. ANTIC

MARIBOR

## Soudeležba podjetij

V Mariboru bo letos izkoriščena le četrtina razpoložljivih sredstev • Z dogovori poskušajo vplivati na cene in standarde najemnih stanovanj

V Mariboru naj bi s sredstvi, ki so se nabrala na računu solidarnostnega sklada v letošnjem letu, zgradili 242 najemnih stanovanj. Pravzaprav bi morali reči kupiti, kajti v obdrevskem središču oba zakonita nosilca gradnje stanovanj za delavce – stanovanjsko podjetje in občina – nista sposobna prevzeti sredstva solidarnostnega sklada kot posojilo. Zato so se v Mariboru odločili, da bodo razpisali posojilo iz teh sredstev med delovnimi kolektivi. Letošnja sredstva so tako že razdeljena, vendar nameravajo tudi v prihodnjem letu razpis ponoviti, saj tudi takrat stanovanjsko podjetje in občina ne bosta zmogla najeti posojila pri solidarnostnem skladu.

Zaradi pomanjkanja primerenih stanovanj pa so v letošnjem letu podjetja lahko izkoristila komaj četrtino razpoložljivih sredstev. Zato je moral izvršni odbor sklada podaljšati rok za koriščenje letos dodeljenih sredstev do konca septembra prihodnjega leta.

„Vzrok za to, da je bilo izkoriščenih tako malo sredstev, je v tem, da se je akcija začela prepozno. Podjetja so namreč za rezultate natečaja zvedela šele avgusta letos, takrat pa je bila večina stanovanj že razprodanih,“ nam je povedala Tatjana Canjko, strokovni svetovalec pri mariborskem občinskem sindikalnem svetu. „Tako bomo do konca letošnjega leta lahko izročili ključne najemnih stanovanj le nekaterim delavcem, med njimi tudi štirim delavcem, ki delajo pri zasebnih delodajalcih.“

Da v prihodnjem letu ne bi spet prišlo do tega, da bi bila stanovanja razprodana, preden bi jih primerno število odkupili za mlade družine, delavce z nizkimi dohodki itd., so v Mariboru sklenili, da bodo razpisali natečaj za izkoriščanje sredstev solidarnostnega sklada že v za-

četku prihodnjega leta. Spet pa bi se ga lahko, kot smo omenili, razen stanovanjskega podjetja in občine udeležile tudi organizacije združenega dela. Pri letošnjem natečaju so morala podjetja zagotoviti, da bodo tudi iz lastnih virov prispevala prav toliko sredstev za gradnjo najemnih stanovanj, kolikor posojila jim bo solidarnostni sklad odobril. Za prihodnje leto je soudeležba sicer predvidena, vendar bo nemara nekaj nižja, kot je bila letos. Višina pa je odvisna od velikosti sredstev, ki se bodo natekla na račun solidarnostnega sklada, seveda pa tudi od tega, koliko sredstev bo treba oddvojiti za delno regresiranje stanovanjskih najemnin.

Po goli oceni naj bi v mariborski občini zgradili v prihodnjem letu prav toliko stanovanj kot letos – torej kakih 240, vsa iz sredstev solidarnostnega sklada, obogatitih z denarjem delovnih organizacij.

„Načrti našega solidarnostnega sklada za prihodnje leto torej slone na težnji, da bi čim hitreje in torej čim boljje izkoristili sredstva, ki bodo na voljo,“ pravi Tatjana Canjko. „Glede na to, da bomo natečaj za posojila za gradnjo najemnih stanovanj iz sredstev solidarnostnega sklada razpisali že v začetku leta in ne v maju, kot smo ga lani, bodo lahko delovne organizacije znatno prej sklepale pogodbe za gradnjo

stanovanj. To je ugodno tudi za gradbeno operativo, saj bo gradila z zagotovljenimi sredstvi, za vnaprej znane kupce. Zato smo v Mariboru tudi sklenili poseben samoupravni sporazum med stanovanjsko akupnostjo, gradbeno operativo, komunalnimi organizacijami in drugimi dejavniki, ki vplivajo na gradnjo stanovanj in seveda na ceno. Če smo morali tokrat kupovati stanovanja po tržnih cenah, in jih bomo najverjetneje morali deloma tudi še v prihodnjem letu, želimo v prihodnje vplivati na ceno stanovanj s trdnimi dogovori o standardih stanovanj kot tudi o stroških, ki naj bi bremenila kvadratni meter stanovanjske površine.“

## Z dogovorom krojijo cene

• V petih letih naj bi v kranjski občini zgradili 630 najemnih stanovanj iz sredstev solidarnostnega sklada

V kranjski občini so med prvimi v Sloveniji ustanovili samoupravno stanovanjsko skupnost, gradnja stanovanj iz sredstev solidarnostnega sklada občine pa se je začela že letošnjo pomlad. Takrat so zastavili lopate za 93 stanovanj, ki bodo vseljiva septembra prihodnjega leta. Vendar bo do konca prihodnjega leta vseljivih kakih 150 najemnih stanovanj, zgrajenih iz sredstev solidarnostnega sklada, saj bodo iz sredstev, ki se bodo natekla v prihodnjem letu, zgradili še kakih 60 stanovanj.

„Toliko stanovanj bomo zgradili za delavce, če štejemo samo tista, ki bodo zgrajena iz sredstev družbene pomoči,“ nam je dejal Leopold Mrak, predsednik zbora za družbeno pomoč v stanovanjskem gospodarstvu v kranjski občini. „Upoštevati pa moramo, da se tudi iz drugih virov grade stanovanja pretežno za delavce, da se torej socialna struktura tistih, ki bodo v naslednjem obdobju prišli na tak ali drugačen način do sta-

novanja, bistveno spremeni v prid delavcev.“

Doslej so v kranjski občini porabili dobrih 16 milijonov dinarjev, kolikor se jih je zbralo za gradnjo najemnih stanovanj za delavce, preostali del letošnjih sredstev pa bodo porabili v prihodnjem letu. V teh sredstvih je zajetih tudi 3 milijone dinarjev, ki so jih namenili za gradnjo doma za ostarele.

Po srednjeročnem programu gradnje najemnih stanovanj naj bi po besedah Leopolda Mraka do konca 1975 leta zgradili 630 najemnih stanovanj, vsa iz sredstev solidarnostnega sklada. Vprašanje pa je, ali bo takšen obseg gradnje tudi zadostoval, da bi pokrili vse potrebe po stanovanjih. Prav tako je vprašanje, ali bodo predvidena sredstva – blizu 114 milijonov dinarjev – zadostovala glede na neprestano povečanje cen stanovanjske gradnje in pa glede na verjetno sorazmerno velike potrebe po del-

nem nadomeščanju novih, in bistveno višjih stanarin.

„Vendar računamo, da bo naš dogovor glede cen stanovanj, ki jih bomo gradili iz sredstev solidarnostnega sklada, dovolj trden in bo zadržal nalet podražitev,“ je dodal Leopold Mrak. „Občinska skupščina, občinski sindikalni svet, samoupravna stanovanjska skupnost, banka, gradbeni podjetji Projekt iz Kranja in Gradis ter podjetje za stanovanjsko in komunalno gospodarstvo kranjske občine so namreč podpisali družbeni dogovor o cenah stanovanj, katerega bistvo je v tem, da so določeni stroški, ki lahko bremenijo ceno stanovanja. Na kratko povedano, v ceno stanovanja naj bi bili vračunani le direktni stroški, ne pa vsi stroški, ki pravzaprav z gradnjo stanovanja niso neposredno povezani, vendar dandanes kljub temu bremenijo kupca stanovanja.“

Izrednega pomena za ceno gradnje bo tudi dogovarjanje o ceni

same gradnje stanovanj. Za sedaj veljajo cene v blokih 3700 dinarjev za kvadratni meter stanovanjske površine, v stolpnici pa, zaradi boljše opremljenosti in višine dvanajstih etaž, ne more prenesti nižje cene kot kakih 4000 dinarjev za kvadratni meter stanovanja.

Pri teh dogovorih z izvajalci del se bodo v Kranju trdno držali načela javnosti sleherne postavke v izračunu stroškov in upajo, da bo že to pripomoglo k umirjenemu gibanju cen gradbenih storitev.

„Na vprašanje, kakšne standarde bodo uporabljali za gradnjo najemnih stanovanj in ali bo možno kaj prihraniti, je Leopold Mrak odgovoril:

„V tehnologiji gradnje ne bo prav nikakršnih razlik. Prav tako ne bo nobenih razlik v opremitvi stanovanj, ki so grajena za trg in najemnih. Konkretnije: tehnologija je danes že tako razvita, da na primer stane prekrivanje sten stanovanj s tapetami celo manj kot kla-

sično pleskanje. Zategadelj pač nima smisla zbijati standarda najemnih stanovanj in predpisovati, kako naj bodo opremljena, saj je jasno, da ne bodo luksuzna stan-



dardna oprema pa tako že skoraj ne sme biti slabša, kot je sedaj v navadi.“

R. B.

## OD DELAVSKIH STANOVANJ?

CELJE

## Hitreje, kot so računali

V celjski občini bodo z letos zbranimi sredstvi rešili 136 problemov ali za dobro tretjino več, kot so predvidevali

„Če se ne bo kaj zataknilo, vendar ne kaže, da bi se, bo konec marca prihodnjega leta vse živih prvih 106 stanovanj, kupljenih s sredstvi solidarnostnega stanovanjskega sklada celjske občine. Ze v maju naslednjega leta naj bi se najbolj potrebni pričakovalci stanovanj v celjski občini vselili v nadaljnjih 30 stanovanj, ki so že v gradnji in jih sklad namerava odkupiti v najkrajšem času. Od vseh teh stanovanj naj bi jih 100 dobili delavci z najnižjimi osebnimi dohodki, 20 stanovanj je namenjenih mladim družinam, preostalih 16 pa ostarelim občanom.“

Tak je, najbolj na kratko povzet, novoletni „raport“ vršilca dolžnosti direktorja solidarnostnega stanovanjskega sklada občine Celje tovariša Alojza Pavliča, ki smo ga tudi obiskali, da bi izvedeli, kako sploh poteka

za kvadratni meter koristne stanovanjske površine, ki je izvajalec ne sme preseči, če hoče graditi za potrebe solidarnostnega stanovanjskega sklada.

„Praksa kaže, da smo letos gradili po tej ceni, ki je bila, mimogrede rečeno, najnižja v SR Sloveniji, in da bomo to ceno lahko obdržali tudi v letu 1975, če bomo le uspeli premagati nekatere ovire,“ je poudaril Alojz Pavlič.

„Za kakšne ovire pa gre?“ nas je zanimalo?

„Predvsem za to, da so bila gradbena zemljišča, namenjena stanovanjski gradnji v naši občini, komunalno opremljena že pred petimi in več leti. Sklad je pripravljen plačati dejanske stroške za opremo teh zemljišč, ne pa stroškov, izračunanih na osnovi poprečne vrednosti teh zemljišč v letu začetka gradnje. To ceno določa občinska skupščina. Ne glede na to, da so predvsem gradbena podjetja formalni lastniki teh zemljišč, bomo torej morali predvsem v dogovorih s Skupščino občine Celje iskati vsestransko najbolj sprejemljivo rešitev.“

„Če ob novem letu še posebej želimo, da bi tudi našli tako rešitev, nas obenem zanima odgovor na vprašanje, koliko stanovanj mislite zgraditi v naslednjem letu oziroma v nekaj prihodnjih letih?“

„Več vzrokov je, zaradi katerih bomo šele konec januarja 1974. leta ali nekaj kasneje videli, koliko občanov se z vsvo pravico poteguje za dodelitev najemnega stanovanja, zgrajenega s sredstvi našega sklada, oziroma za dodelitev stanovanjskega kredita iz breme našega sklada. Ti dve možnosti sta namreč v osnovi predvideni s pravilnikom o izvajanju družbene pomoči v stanovanjskem go-

spodarstvu v naši občini. No, ker je tako, smo naš program gradnje solidarnostnih stanovanj izoblikovali predvsem na osnovi tistih sredstev, na katera smemo zanesljivo računati. Predvideli smo, da bo lahko solidarnostni sklad v tej ali oni obliki v letih od 1973 do 1976 pomagal skupno 425 proslcem. Praksa pa kaže, da nekako prehitavamo, kajti, kot sem že rekel, z letošnjimi sredstvi bomo lahko kupili kar 136 stanovanj, planirali pa smo jih le 95. Za naslednje leto je bilo predvidenih 100, denarja pa bo, vsaj tako kaže, za 150 stanovanj.

Ne morem še povedati, kje vse bodo zgrajena ta stanovanja in kakšna bo njihova površina. Osebnostno mislim, da ne bo bistveno večja od tiste, ki jo imajo stanovanja, ki jih dokončujemo zdaj in ki v poprečju znaša nekaj več kot 45 kvadratnih metrov. Vsekakor pa si bo sklad prizadeval, da bodo nova solidarnostna stanovanja, mislim tista, ki jih bomo gradili v naslednjih letih, zgrajena na enem izmed urejenih gradbenih kompleksov. Mislim na soseske LAVA 1 B, kjer je še prostor za 400 stanovanj, OTOK 3 S, kjer je še za 300 stanovanj prostora, OTOK 3 G, kjer bi lahko zgradili še 110 stanovanj, morda pa tudi v soseski HUDINJA, kjer naj bi po perspektivnem programu stanovanjske gradnje v občini zrastle skupaj 1800 stanovanj, oziroma v soseski NOVA VAS, kjer bo sčasoma zgrajenih kakih 6000 stanovanj. S tem naštevanjem sem želel povedati, da ne gradimo nikakršnih „getov“, temveč da solidarnostna stanovanja, čeprav po površini niso velika, vendarle predstavljajo del stanovanjskega sklada naše občine v kvaliteti, ki jo določajo ustrezni normativi.“

—mG

Najpomembnejša novost pri sedanjem sistemu stanovanjskega gospodarstva glede na dosednji sistem je organizirana in pospešena gradnja najemnih stanovanj za tiste delavce, ki s svojimi dohodki nikakor ne bi mogli priti do lastnega stanovanja, pa tudi za mlade družine, ki v prvih letih zakona zaradi finančne stiske prav tako ne morejo same prispevati za stanovanje.

V ta namen delovni kolektivi nainensko izločajo del sredstev od vsote, ki jo namenjajo za gradnjo stanovanj, po zakonu je tudi v okviru stanovanjske skupnosti določen upravljavec teh sredstev — solidarnostni sklad.

V večini slovenskih občin so se sicer mudili tako z ustanavljanjem samoupravnih stanovanjskih skupnosti kot z oblikovanjem njihovih organov. Vendar so proti koncu letošnjega leta skorajda povsod zaživeli solidarnostni stanovanjski skladi, marsikje pa so že vložili prve milijone v gradnjo najemnih stanovanj za delavce. V šestih večjih slovenskih središčih smo se zato pozanimali, kako daleč so pri izkoriščanju sredstev, ki so se stekla na račun občinskih solidarnostnih skladov.

POSTOJNA

## Ujeli ugodne cene

Sorazmerno skromna sredstva solidarnostnega sklada ne dovoljujejo, da bi se gradnja stanovanj razmahnila, kot bi bilo potrebno

Pred kratkim so v Postojni podpisali samoupravni sporazum o ustanovitvi samoupravne stanovanjske skupnosti. Ze sredi leta pa je začel delovati solidarnostni sklad, ki je tudi že vložil prve milijone dinarjev v gradnjo najemnih stanovanj.

„Naš edini namen, ko smo hoteli z ustanavljanjem sklada, je bil, čimprej začeti izkoriščati sredstva, ki so se nabrala na računu sklada,“ nam je pripovedoval Franc Glažar, predsednik izvršnega odbora solidarnostnega sklada v Postojni. „Cene gradnje stanovanj namreč preveč hitro naraščajo in bi se nam vsako čakanje kaj slabo obrestovalo. Tako pa smo z naglo akcijo aktivirali dotlej zbrana sredstva, razen tega pa smo še „ujeli“ ugodno ceno za kvadratni meter stanovanjske površine.“

S petimi milijoni dinarjev, kolikor jih v postojnski občini letos predvidevajo za gradnjo najemnih stanovanj za delavce, so že začeli graditi stolpič s 25 stanovanji, ki bodo vselejva predvidoma v septembru pri-

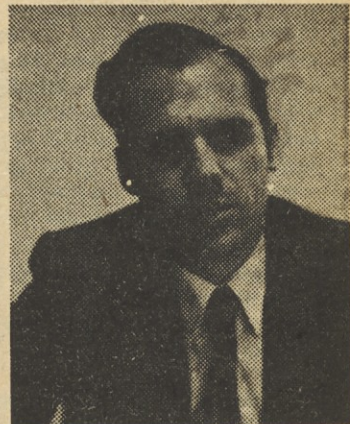
hodnjega leta. Razen tega pa je sklad kupil še šest stanovanj za člane Zveze borcev v Pivki.

„Od sredstev, ki so se v letošnjem letu nabrala na računu solidarnostnega sklada, nam je ostal še milijon dinarjev, ki smo ga namenili za subvencioniranje stanovanjskih najemnin,“ je nadaljeval Franc Glažar. „S tem so seveda vsa sredstva sklada praktično izčrpana. To pa tudi pomeni, da z dosedanjim tempom nikakor ne bomo uspeli v sedanjem petletnem obdobju krotiti naraščanja potreb po novih stanovanjih. In vendar smo z začetnimi uspehi zadovoljni! Cena za kvadratni meter stanovanjske površine namreč znaša 3200 dinarjev, kar je ugodno glede na siceršnje cene v stanovanjski gradnji.“

V Postojni so tudi že izvolili člane komisije za dodeljevanje najemnih stanovanj. Kljub temu pa čaka komisijo še težaško delo, saj bo morala ovrednotiti najverjetneje kar zajeten kup prošenj za dodelitev sta-

novanj. Zlasti začetno delo pri ovrednotenju prošenj bo sila pomembno, saj bo šele na podlagi teh ugotovitev možno zasnovati realen plan gradnje najemnih stanovanj za naslednja leta.

„V prihodnjem letu bomo sicer imeli nekaj več sredstev na voljo, zaradi višjih osebnih dohodkov,“ pripoveduje predsednik solidarnostnega sklada v Postojni, „vendar zaradi naraščanja cen stanovanjske gradnje najverjetneje ne bomo mogli graditi kaj prida več stanovanj, kot smo jih začeli v letošnjem letu. Smo pač majhna občina in imamo na voljo temu primerno sredstev.“



Podatkov, koliko naj bi v postojnski občini potrebovali najemnih stanovanj za delavce, zaenkrat še ne morejo posredovati, saj bodo potrebe znane šele potem, ko bodo zbrane vse prijave za dodelitev stanovanja. Do takrat si lahko okvirno pomagamo s podatki, ki so na voljo stanovanjskemu podjetju. Tam so povedali, da bi morali v postojnski občini v naslednjih petih letih zgraditi skupno skoraj 1000 stanovanj, da bi pokrili sedanje potrebe po novih stanovanjih. Sredstev pa bodo v tem času zbrali, računajoč po sedanjih poprečnih gradbenih cenah, kvečjemu za 800 stanovanj. Primanjkljaj dvesto stanovanj pa bo zanesljivo še narasel, saj bodo naraščale tudi cene stanovanjske gradnje, ki jih počasni tempo zbiranja sredstev nikakor ne bo mogel dohajati.

„Naraščajočim cenam bi lahko kljubovali le v primeru,“ je povedal Franc Glažar, „če bi sklenili dogovor o cenah: od cen za gradbeno zemljišče, prek cen za komunalno urejanje zemljišča, do cene za zadnjo gradbeno storitev. Pri tem bi morali seveda v ceno kvadratnega metra stanovanja všteti samo neposredne stroške gradnje, vse druge stroške pa bi morali obračunati kako drugače.“

MURSKA SOBOTA

## Dovolj za najnujnejše primere

Med 15.000 stanovanji je v Murški Soboti le 1.390 najemniških • Trenutno primanjkuje 617 stanovanj

O načrtih za gradnjo stanovanj v murskosoboški občini, predvsem pa o gradnji stanovanj iz sredstev solidarnostnega sklada, nam je pripovedoval Žiga Veren, vodja stanovanjskega obrata pri podjetju za komunalno, stanovanjsko in obrtno dejavnost SOBOTA. Žiga Veren je tudi član iniciativnega odbora samoupravne stanovanjske skupnosti Murska Sobota.

„S samoupravnim sporazumom smo se v Murški Soboti odločili, da 6 % sredstev, ki jih izločajo delovne organizacije za stanovanjsko gradnjo, razdelimo tako, da gre 33 % v solidarnostni sklad, 33 % v banko, 34 % pa ostane delovnim organizacijam. Dogovorili smo se, da to velja le za letos in prihodnje leto,

nato pa bo šlo v solidarnostni sklad le 27 %, podjetjem pa bo ostalo 40 %, medtem ko bomo obdržali enak odstotek za sredstva, ki se oročajo v banki.“

Z analizo so ugotovili, da v občini trenutno primanjkuje 617 stanovanj. Do leta 1977 naj bi se ta primanjkljaj povečal na 2303 stanovanj. 825 stanovanj bodo potrebovali za nova gospodinjstva, 105 jih bo manj zaradi rušenj, 756 pa je takih, ki jim bo do takrat potekla amortizacijska doba.

„V solidarnostni sklad se je bržčas nateklo že precej denarja. Ste ta sredstva že začeli izkoriščati?“

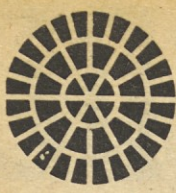
„Do konca leta naj bi se v solidarnostnem skladu na-

bralo 8,5 milijona dinarjev. Za subvencioniranje najemnin smo od tega porabili le 200.000 dinarjev.“

„Kaj pa ostalo?“

„Kupili smo štiri stanovanja, preostala sredstva pa smo vezali pri banki. Dejstvo namreč je, da standardi za stanovanja, ki se gradijo iz sredstev solidarnostnega sklada, niso bili izdelani pravočasno. Tako se nam je zdelo najgospodarnejše, da sredstva vezemo.“

„Kakšne načrte pa imate s temi sredstvi v prihodnjih letih; točneje: koliko stanovanj nameravate zgraditi?“



Tostran in onkraj Mure je spet živahno kot v čebeljih panjih pred rojenjem. Zdomci so spet doma!

Ceste so polne avtomobilov s tujimi registrskimi tablicami in našimi obrazi za volani... V gostilnah moraš imeti pasjo srečo, da stakneš prost stol in dočakaš natakario z „obvezno“ kisljo juho. Pogovori, pozdravi in klci preglašujejo drug drugega in se prepletajo v burnem glasovnem mozaiku, sproščenem, nebrzdanem, eksplozivnem... in predvsem hitrem, kajti časa ni dovolj. Novoletnih praznikov je le za nekaj dni in če se hočeš pozdraviti s prijatelji, ki jih nisi videl mesece ali

## Praznično vzdušje z nekaj grenkobe

Leto dni, spiti z njimi kozarec belega in izmenjati osnovne informacije o izkušnjah iz inozemstva, je treba „delati“ hitro. Prijatejtev je navsezadnje veliko, prazniki pa beže...

Pravijo, da letos ni kakor druga leta. Morda je veselje preveč poudarjeno samo zato, da bi se skrila bojazen, ki se je zavlekla v prenekaterega pomurskega zdomca. Naftna kriza je začela kazati zobe zahodnemu gospodarstvu, udarci padajo po hrbtih, ki se ne uspejo dovolj hitro izmakniti. In kakor vse kaže, sodijo prav naši zdomci med tiste, ki ta čas hodijo po tankem ledu. Vsaj grozijo jim s tem, da se jim bo vrlo pod nogami, skratka, da bodo prvi ob delo, če bo treba klestiti delovna mesta.

Prav ta tema je za letošnje novo leto na ustih vseh zdomcev. Gre morda za pretiravanje v grožnjah, da bi jih – zastrašene – laže držali na uzdi in jih izsiljevali s težjim delom in z nižjimi prejemki? Desničarski tisk v Avstriji in Zahodni Nemčiji, kamor že po tradiciji odhaja gostovat z delom največ Pomurcev, ni niti malo skrival svojih agresivno črnogledih napovedi za „gastarbajterja“.

Najbolj očitna posledica groženj je letošnja pospešena naglica. In to prav vsem. Kolone zdomcev so prihitele domov in so se skorajda takoj za tem že začele poslavljati. Res, zdomci so še doma, toda misli se jim že vračajo v inozemstvo. Komaj se bo začelo vrteti novo leto, se bo Pomurje – z „značilno“ naglico – spet izpraznilo. Pravijo, da take ihtavosti še ni bilo, čeprav je prihajanje in odhajanje ljudem ob Muri v krvi. No, niso vsi obrazi enako poudarjeno veseli ob snidenju s prijatelji in s skrito bojaznijo pod veselostjo. Kdor ima trdno pogodbo na tujem že ve, da so grožnje zanj lahko le strašilo. Tisti, ki gledajo malo dlje v prihodnost, si mislijo, da je pametneje biti skromnejši, vendar pa zato na varnem in si – vzpodbujeni s to realnostjo – iščejo delo doma.

Pomurje, tradicionalna dežela sezoncev, je že prišlo tako daleč, da ima v gospodarstvu lepo število nezasedenih delovnih mest. Mar ni to svojevrsten izziv za novoletna razmišljanja zdomcev?

# Domačija o zdomcih, delu doma in na tujem

## Koliko na tujem?

V Murški Soboti ima najlepši pregled nad zaposlovanjem in „premiki“ v zaposlovanju komunalni zavod za zaposlovanje, ki s svojo dejavnostjo „pokriva“ štiri pomurske občine, in sicer Murško Soboto, Gornjo Radgono, Lendavo in Ljutomer. Najbolj sveži podatki se nanašajo na konec letošnjega oktobra, ko je bilo v Pomurju zaposlenih v družbenem in zasebnem sektorju nekaj več kot 25 tisoč delavcev. Pravijo, da je v primerjavi s prejšnjim letom opaziti za 5,6% večje zaposlovanje v družbenem sektorju in približno enak padec v zasebnem. Podatki o tem, koliko Pomurcev je zaposlenih v inozemstvu, si niso docela edini. Nekateri govore o 10 tisoč zdomcih, drugi o 12 ali morda celo 15 tisoč, kar je za sorazmerno majhno pokrajino velika številka. V Pomurju kljub vsemu niso tako v skrbeh, kakor nekaj let nazaj, ko je bilo iskanje kruha zaradi prenaseljenosti in pomanjkanja pravega dela izven ožjih meja „obvezno“, zdaj pa število zdomcev že upada in so prišli celo že tako daleč, da imajo v domačih podjetjih številna nezasedena delovna mesta. Po podatkih zavoda, je letos zaposlovanje v tujini precej upadlo, vendar je to trditev treba vzeti s pridržkom, ker je porastlo „črno“ iskanje dela v bližnji Avstriji. Prav nad temi odhodi na delo onkraj meje pa nima nihče pravega pregleda. Ni naključje, da so prav taki naši delavci v tujini tudi najbolj izkoriščani in izpostavljeni najrazličnejšim pritiskom.

### ŽENSKES V VEČINI

Za Pomurje je značilno, da je letos s pomočjo zavoda iskalo delo nekaj več kot tisoč ljudi (od tega kar 60% žensk), kar vse skupaj pomeni manj kot lani. Po drugi strani pa so delovne organizacije iskale v letošnjih prvih desetih mesecih 5.264 delavcev in jih dobile le dobrih devet desetih. Moramo dodati, da je šlo v

resnici pri tej številki le za slabo tretjino resnično novih delovnih mest, vse drugo pa je hud davek za voljo fluktuacije delavcev.

### STROKOVNJAKI

Kar zadeva zaposlovanje v tujini, je za Pomurje morda ugodno, da več kot 95% „odliva“ odpade na nekvalificirane in priučene delavce. Napredek je vsekakor že to, da delavci in strokovnjaki vse bolj ostajajo doma, torej prav tisti kadri, ki jih Pomurje še najbolj potrebuje.

### PSIHOLOG

V pogovoru z vodjem strokovne skupine za poklicno usmerjanje Evgenom Lutaričem smo izvedeli, da si v Pomurju veliko obetajo od poklicnega usmerjanja mladine v bodoče delo. Pri tem se seveda pojavljajo težave, ki jih le težko prebrodijo. Zadevajo predvsem dolgoročno planiranje gospodarskega razvoja posameznih delovnih organizacij in posameznih skupin dejavnosti. Dosedanje izkušnje kažejo, da je tako planiranje – če gre na primer za napovedovanje potreb po srednje in visoko izšolanih strokovnjakih, je treba „videti“ vnaprej najmanj 4 leta – lahko zelo negotovo. Saj ne gre za to, da v gospodarskih organizacijah ne bi znali gledati vnaprej, vendar... Poklicni usmerjevalec lahko pravzaprav še največ naredi z opozarjanjem na poklice, kjer delavcev najbolj primanjkuje, in tiste, kjer jih je že preveč in bo tudi prihodnja leta težko dobiti delo. Morda je pomurska posebnost, da se je po podatkih o brezposelnih najteže zaposliti gimnazijskim maturantom, avtomehaničarjem, mizarjem, krojačem moških oblek, trgovskim prodajalcem, natakarjem in frizerkam.

## Osemnajst pomurskih srečanj

Pomurci imajo že lepo vpeljano tradicijo novoletnih sestankov, točneje pogovorov s svojimi rojaki, ki sočasno zaposleni v tujini. Po pravilu so ti pogovori izredno dobro obiskani in živahni. Skoraj bi lahko rekli, da se počasi spreminjajo v sproščeno „pripreditev“, brez katere ni pravega novoletnega obiska doma. Letos so v Pomurju pripravili kar 18 srečanj s svojimi zdomci. Večinoma so jih sklicali pred novim letom, tako da – za čas, ko to pišemo – bodo ali so že bila v Stegovcih, Apačah, Gornji Radgoni, Vidmu ob Ščavnici, Negovi, Črenšovcih, Veliki Polani, Turnišču, Dobrovniku, Ljutomeru, Križevcih pri Ljutomeru, Kuzmi, Rogaševcih, Prosenjakovcih in Šalovcih. Takoj po novem letu bodo samo še trije razgovori in sicer v Beltincih, Mačkovcih in Petrovcih. Po ustaljeni navadi pridejo na pogovore s svojimi rojaki, ki delajo na tujem, najvišji predstavniki krajevnih družbenopolitičnih organizacij, Komunalnega zavoda za zaposlovanje, carine in večjih delovnih organizacij, ki potrebujejo delavce.

## Huda kri – na obeh straneh

Ko smo prišli na mejni prehod v Gornji Radgoni, da bi se pogovarjali z zdomci, ki se vračajo domov za novoletne praznike, smo bili nemalo presenečeni. Obmejni prehod je bil 25. decembra prazen in zapuščen! Cariniki so nas sprejeli z rahlim posmehom, ki je govoril o tem, da smo zdomce zamudili.

 **brest**  
pohištvo

Marko Šubašič, uslužbenec na tamkajšnji carini, je povedal, da so imeli kar precej težav z zdomci, saj le-ti še vedno ne poznajo dobro carinskih predpisov. Zaradi tega ni manjkalo hude krvi, saj je marsikdo moral pustiti na carini stvari, ki si jih je „prislužil“, ali pa plačati predpisano vsoto.

Pravijo, da sicer ni bilo večjih carinskih prekrškov. Zdomci so največ nosili s seboj televizorje in šivane stroje. In še zanimivost – vsaj na prvi pogled morda šaljiva: zaplenili so veliko število petard in raket. Pri nekem kar 1.000 petard! Smešno? Kakor za koga! Ne za carinike, saj je uvoz takšnega blaga prepovedan!

Letos je prišlo domov precej manj zdomcev. Lani so jih na obmejnem prehodu v Radgoni našli kar 120.000.

„Kljub temu, da smo imeli dovolj dela,“ je nadaljeval Marko Šubašič, „je bila v petek, 21. decembra,



kolona na avstrijski strani dolga 12 km in čakanje na prestop meje se je zavleklo kar do 10 ur. Zdomci so se kajpak pritoževali. Sploh je prevladovala živčnost, kar

ni čudno, saj je bilo veliko otrok. Marsikatero smo morali pogoltniti!“

Lani je bilo na prehodu v Radgoni le 5 carinikov, ki

so delali tudi po 30 ur skupaj. Letos je bolje, saj jih je 12 in delajo „samo“ po 12 ur.

Kasneje, ko smo se pogovarjali z nekaterimi zdomci na njihovih domovih, smo zvedeli, zakaj so tako pohiteli s prihodom v domovino. Naftna kriza preti z odpušči, treba se bo čimprej po praznikih vrniti, da ne bo neprijetnih presenečenj!

# Zdomec — enakopraven član naše družbe



V Pomurju ne skrivajo zadovoljstva, da že peto leto zapored prirejajo zelo uspešna srečanja s svojimi rojaki, ki so na delu v tujini in pridejo domov preživeti novoletne praznike. Prvotna zamisel o novoletnih pogovorih z zdomci se je tako sprevrgla v skrbno negovano tradicijo. Na sorazmerno majhnem koščku slovenske zemlje na obeh straneh Mure bodo tako imeli letos in v začetku prihodnjega leta kar 18 pogovorov z zdomci, torej precej več kot v vsej Sloveniji skupaj. Podatek je videti iz murskosoboške perspektive kot spodbuda za naprej, za druga zdomarska področja pa prav gotovo skriva v sebi velik vprašaj, ki mu zaenkrat ne vemo pravega odgovora.

Organizator srečanj z zdomci v Pomurju je Socialistična zveza, ki ima pod svojo streho tudi zelo dejaven medobčinski koordinacijski odbor za probleme zaposlovanja v tujini. Več o pripravah na letošnje novoletne pogovore z zdomci nam je povedal predsednik občinske konference SZDL v Murski Soboti Geza Bačič.

## TEMELJITE PRIPRAVE

„Letos so bile naše priprave še posebej temeljite, ker se dobro zavedamo, kako so naše rojake zunaj obdelovali zaradi zaostrenega mednarodnega položaja. Prav tako vemo, da so bili izpostavljeni najrazličnejšim oblikam psihološkega pritiska v zvezi z zaposlovanjem v prihodnjem letu. Zdomec moramo predstaviti pravo podobo in jim povedati, da je pretirana vznemirljivost odveč. Res je namreč, da tisti, ki so zaposleni pri resnih podjetjih in so dobri delavci, ne bodo imeli težav. Do zapletov utegne priti pri privatnikih in v gradbeništvu, čeprav je res, da so gradbinci že navajeni take negotovosti ob novem letu.“

## STATUT

Na pogovorih bomo dali močan poudarek notranjim političnim spremembam doma. V Pomurju imamo za to še poseben razlog, ker smo v osnutku novega občinskega statuta dali zdomec posebno mesto. Skratka, priznavamo jim enakopraven položaj v naši družbi. Še posebej bomo pazili na to, da bodo začasno zaposleni v tujini enakopravno in dejavno sodelovali v življenju in delu krajevnih skupnosti. Pripravili smo se na to, da bodo delegati zdomec zastopali tudi v skupščinskem družbeno-političnem zboru. Pričakujemo, da bosta na vsako zasedanje lahko prišla vsaj dva ali trije njihovi delegati.

## KLUBI IN DELO

Velike načrte in želje imamo tudi z samoorganizirano naših delavcev v tujini. Zaenkrat imajo Pomurci svoj klub na Dunaju in v Ingolstadt. Dobro, ne samo Pomurci, saj lahko v njem sodelujejo vsi Slovenci in Jugoslovani.

# VSE VEČ »PRAZNIH« DELOVNIH MEST

Še pred letom ali dvema si v Murski Soboti, Lendavi, Gornji Radgoni in Ljutomeru niso upali niti pomisliti na to, da bi imeli pre malo delavcev. Vedno je bilo slišati samo jadikovanje, kako Pomurci nimajo dovolj dela doma. Zdaj se je položaj — za nekatere morda celo prehitro — že toliko sprevrgel, da so vse bolj številne tiste gospodarske organizacije, ki se zamenjujejo za novimi delavci. Za osvetlitev tega vprašanja se nam je zdelo zanimivo, kako gledajo na možnosti za zaposlitev novih delavcev v prihodnjem letu v treh večjih murskosoboških podjetjih, in sicer v KIK POMURKI, PANONIJI in MURI.

KIK POMURKA: „Kakor je videti ta čas, bomo v našem kombinatu prihodnje leto lahko mirno zaposlili 100 novih delavcev ali morda še nekaj desetini več. Najbolj točne napovedi imamo zaenkrat za obrat mesne industrije, kjer bi potrebovali 50 delavcev, in to predvsem moških. Zaenkrat še ne vemo, kako nam jih bo uspelo dobiti. Naši predstavniki sodelujejo na novoletnih pogovorih z zdomci in bo to morda prineslo kaj uspeha.“

PANONIJA: „Na komunalnem zavodu za zaposlovanje smo povedali da bomo v prvih treh mesecih prihodnjega leta potrebovali najmanj 40 novih delavcev, in to predvsem kvalificirane ključavničarje, kleparje in strugarje. Kakor vemo, je med našimi zdomci precej takih, ki bi lahko dobili delo v naši delovni organizaciji, ker so zanj ustrezno usposobljeni. Seveda je odvisno od njih, če se bodo odločili ostati doma. Po novoletnih pogovorih z njimi si bomo verjetno o njihovi pripravljenosti že bolj na jasnem.“

MURA: „Po izkušnjah odide iz naše delovne organizacije na leto kakih 200 delavcev, torej bomo prihodnje leto potrebovali najmanj 300 novih, in to predvsem šivilj in krojačev, do katerih ni lahko priti. Največ si obetamo od kadrov, ki se strokovno usposablajo za delo na šestmesečnih tečajih v našem izobraževalnem centru. Treba pa je povedati, da nam večkrat očitajo, kako si sami postavljamo prehud filter, ker tečajnikov že v času tečaja ne sprejmemo v redno delovno razmerje in seveda zato ne dobe osebne dohodka. Tečajniki morajo pred sprejemom v izobraževalni center opraviti psihološki test.“

„Slišati je, da bi radi čim več zdomec obdržali doma?“

„Prav gotovo! Glejte, samo v murskosoboški občini imamo zaradi pretiranega odhajanja v inozemstvo že več kot 1.000 hektarov neobdelanih zemljišč. Ni fraza, če rečem, da zemlja kliče ljudi domov. Potruditi se bomo morali, da bomo neobdelana polja vključili v intenzivno gospodarjenje.“

Velike možnosti za delo so tudi v obrti, kjer imamo ta čas kakih tisoč nezasedenih delovnih mest. Tudi iz industrije prihajajo glasovi o pomanjkanju delavcev, saj bi jih lahko že zdaj zaposlili približno 700.“

## DOMAČE TEŽAVE

„Kaj se torej spreminja?“

„Morda to, da zdomec niso več socialni problem, kakor se nam največkrat zdi. V ospredje pa prihaja skrb za otroke, ki jih pustijo doma, ostarele svojce itd. Res je, da se Pomurju močno pozna dotok deviz zaradi zaposlovanja v tujini, vendar zdomec še zdaleč ne sodelujejo dovolj pri reševanju problemov v kraju, kjer so doma. Na pogovorih z njimi bo vsekakor stekla beseda tudi o tem, kajti zavedati se moramo, da so tudi oni del družbe, ki „mora“ šolati otroke, skrbeti za socialno ogroženost, zidati šole in zdravstvene domove, asfaltirati ceste... Kakor vidite, naši pogovori niso manifestacija, temveč polaganje čistih računov in mislimo, da je tako tudi najbolj prav.“

## NOVI NAČRTI

„Lani ste pri vas veliko govorili o načrtih, da bi podjetja iz inozemstva postavila svoje obrate v Pomurju. Vaši ljudje bi tako lahko delali na tujem, vendar stanovali doma. So načrti padli v vodo?“

„Kar zadeva omenjeno gospodarsko sodelovanje z inozemci, kaj dlje od načrtov nismo nikoli prišli. Čeprav so se zdeli še tako konkretni. Potem je vse zastalo in verjetno bo treba najti ključ za rešitev uganke v odnosih med Jugoslavijo in Zahodno Nemčijo in v zaupanju morebitnih tujih partnerjev v naše gospodarstvo.“

V Pomurju si vsekakor več obetamo od slovenskih gospodarskih organizacij, ki naj bi postavile pri nas svoje dislocirane obrate. Tu smo že precej dlje od načrtov, vendar pogovori še niso zaključeni in bo moč povedati kaj bolj natančnega — tudi o imenih podjetij in krajih — šele januarja ali februarja. Vsekakor bo za Pomurje velikega pomena, če bomo dobili nova delovna mesta v industriji.

Kakor vidite, se bomo z našimi zdomci lahko pogovarjali zelo konkretno in nikakor ne na splošno in o slabo oprijemljivih stvareh.“



# ELEKOVA DOMAČIJA

Elek Benko iz Gornjih Slavičev v Pomurju je gospodar na kmetiji že šest let. Našel sem ga v kuhinji, ko sta z materjo prav gotovo že stotič pregledovala načrte in predračun za nov hlev.

„Ja, veste, najstarejši sin je. Nekdo mora prevzeti kmetijo, jaz sem že prestara,“ je z odločnim glasom povedala mati Ana.

„Nov hlev gradimo. Za 36 glav živine bo prostora v njem,“ je razlagal razgrnjene načrte na mizi Elek. „Če bo vreme lepo, ga bomo še letos spravili pod streho. Potem pa lahko notranja dela končujemo tudi v snegu in mrazu.“

„Kot vidim, je celotna cena po predračunu kar 42

starih milijonov. Precej denarja. S kmetijo se bržčas ne da toliko zaslužiti!“

„Seveda ne, kje pa! Vsaj s tako ne, kot je naša. Kar dolga je bila pot do tega hleva. Najprej sem skoraj tri leta delal v Avstriji kot gozdni delavec. Ko sem se vrnil, sem z bratovo pomočjo kupil traktor. Potem pa še nekaj priključkov in dve prikolici. Brez traktorja bi sploh ne mogel obdelovati zemlje. Sam ne morem, ljudi pa ne dobiš.“

Pred petimi leti sem postal kooperant KIK Pomurka. V kooperaciji gojim živino. Namesto konj, ki jih je zamenjal traktor, sem vzel štiri bikce v rejo.

Kooperacija se mi je izplačala, saj dobim od Pomurke teleta in potem kombinatu prodam pitane bikce. Te mi plačajo po dnevni ceni, od katere odračunajo vrednost teleta po ceni, ki je veljala takrat, ko sem ga dobil.“



„Kaj pa hlev in denar zanj?“ sem vztrajal.

„Od Pomurke sem dobil najprej 15 in potem še pet starih milijonov kredita.“

„No, to je že nekaj. Pa ostalo?“

„Za ta kredit sem kupil material in opremo za hlev. Pri tem mislim predvsem na avtomatske napajalnike. Ostalo pravite? Poglejte, dva stara milijona sem prihranil samo s tem, da sem sam navozil gramoz, opeko in ves ostali material. To mi je prihranil traktor. Pa še z njim včasih vozim za sosede, oni pa mi potem pomagajo pri zidavi.“

Pa še to. Lani sem vzredil sedem bikcev, drugo leto jih bom še sedem. To mi bo vrglo zopet štiri stare milijone, Vidite, tako gradimo.“

„In ko bo hlev gotov?“

„Ravno to je tisto. Če ne bi bil kooperant, bi moral čakati najmanj pet, če ne celo deset let, da bi se mi hlev napolnil. Tako pa... Ko bo hlev gotov, bom vzel 36 telet in jih pital. Čez leto dni bom že lahko začel odplačevati kredit. Pa še ostalo mi bo.“

Elek se je raznel, ko mi je razlagal svoje načrte, ki so že dobili oprijemljivo osnovo, in prepričan sem, da mu ni prav nič več žal, da je najstarejši sin in da je moral ostati doma na kmetiji.



... v jugoslovanskih sindikatih

BOSNA  
IN HERCEGOVINA

NADOMESTITI  
ZAMUJENO

Družbeni plan razvoja Bosne in Hercegovine za obdobje od 1971 do 1975. leta predvideva, naj bi kmetijska proizvodnja naraščala po povprečni letni stopnji od 3,5 % do 4 %.

Stališče republiškega odbora sindikata delavcev kmetijstva, živilske in tobačne industrije Bosne in Hercegovine ocenjevali vzroke za taka gibanja v kmetijstvu, so ugotavljali, da je zaostanek predvsem posledica počasnejšega reševanja nekaterih sistemskih vprašanj, ki naj bi zagotovila večjo akumulativnost in reprodukcijsko sposobnost kmetijskih delovnih organizacij.

Stališče republiškega odbora sindikata delavcev kmetijstva, živilske in tobačne industrije Bosne in Hercegovine je brezkompromisno: v prihodnjem in v letu 1975 je treba v kmetijstvu nadomestiti izpad proizvodnje v minulih treh letih. Da bi uresničili to, bi bilo treba sprejeti nekatere sistemske ukrepe, s katerimi bi okrepili predvsem materialno osnovo kmetijstva.

Hkrati s tem pa sindikati opozarjajo tudi na naloge delovnih organizacij samih, ki morajo čimprej proučiti možnosti nadaljnjega razvoja in na tej osnovi zasnovati svoje razvojne koncepte, opredeliti dinamiko in potrebna sredstva za ta razvoj.

Obrisi  
nove politike

OD NAŠEGA  
DOPISNIKA

V davčni politiki se za zdaj le še pogovarjamo o spremembah, saj je leta 1967. Čeprav so ustavna dopolnila obvezala republike, da postanejo nosilci celotne davčne politike, so v Črni gori za zdaj samo podaljšali veljavnost sedanjih predpisov in se na spremembe šele pripravljajo.

Priloge na spremembe v davčni politiki so prišle še najdlje pri obdavitvi občanov. O tem je že sprejet zakon, vendar še brez davčnih stopenj, tako da bo stopil v veljavo v prihodnjem letu. Šele pripravljajo pa se predpisi o obdavčevanju dohodka delovnih organizacij, o financiranju splošno družbenih potreb; v pripravi so še nekateri drugi zakonski akti, ki naj bi kot celota tvorili nov davčni sistem te republike.

Za zdaj torej lahko govorimo le o podrobnostih obdavčitve občanov, ki bo veljala s prihodnjim letom. Sprejeti, vendar še ne uveljavljeni predpisi o tem, temeljijo na treh načelih: vsak občan sodeluje pri financiranju družbenih potreb po svoji ekonomski moči, pri čemer plačuje davek na osebni dohodek, druge dohodke in imetje, obveznosti pa so enotne v posamezni družbeno-politični skupnosti.

Davčne obveznosti so razvrščene v 11 kategorij. To so: davek na osebni dohodek iz rednega delovnega razmerja, davek na dohodek iz kmetijstva, davek na osebni dohodek od samostojnega opravljanja gospodarskih in negospodarskih dejavnosti, obdavek od dohodka od avtorskih pravic, patentov in tehničnih izboljšav, dohodki od zgradb, dohodki od drugega imetja in lastninskih pravic, dobinki od iger na srečo, dediščina in darila, obdavek bo lastništvo zgradb ter motornih vozil. Vsak občan je dolžan plačati davek na dohodek, ki presega 40.000 dinarjev, in to ne glede na to, da so posamezni viri dohodkov posebej obdavčeni.

Osebnih dohodkov iz delovnega razmerja bodo progresivno obdavčeni na bruto zneske, da bi pravičnejše razporedili breme prispevkov za družbene potrebe. V Črni gori pričakujejo, da se bo republika odpovedala svojemu delu iz tega prispevka, da bi tako olajšala položaj gospodarstva, uvedeno pa bo tudi obdavčenje dohodka delovnih organizacij. S tem naj bi izboljšali pogoje poslovanja za nizko akumulativno gospodarstvo z nizkim organskim sestavom kapitala, kar je značilno zlasti za črnogorsko tekstilno in lesno industrijo.

Posebno novost predstavlja obdavčenje imetja in dohodkov od tega. Za zdaj še ostaja obdavčitev katastrskega dohodka od kmetijstva, kaže pa, da bodo ta sistem kmalu zamenjali z obdavčitvijo dejanskega dohodka. Uvajajo pa tudi dvojni obdavčevanje zgradb in drugega imetja; lastniki zgradb bodo plačali davek na lastništvo, razen tega pa tudi davek na dohodek, ki jim jih prinašajo te zgradbe. Stopnje bodo še posebej visoke za vikende in druge luksuzne zgradbe.

V Črni gori tudi pričakujejo, da bo uveljavljena visoka stopnja davka na dohodek iz dopolnilnega dela. Davek bodo obračunavali pri vsakem izplačilu, zatem pa še ob koncu leta in vseh tistih primerih, ko bodo prejemki iz dopolnilnega dela presejali 80 % povprečnega osebnega dohodka v Črni gori.

J. STOJANOVIC



za lepšo  
in bolj čvrsto  
postavo



Centralizirano  
skrbništvo ne daje  
najboljših sadov

V družbenem načrtu srednjeročnega razvoja Jugoslavije piše, da bi se morala manj razvita področja razvijati za četrtno hitreje kot vsa država, vendar prav nič ne kaže, da se bo ta napoved uresničila. Dosedanji rezultati razvoja manj razvitih republik in pokrajine Kosovo kažejo le, da so tudi med posameznimi manj razvitimi območji velike razlike, na kar vplivata zlasti različni tempo razvoja v industrijski in kmetijski proizvodnji.

Razvoj manj razvitih področij Jugoslavije ovira zlasti podaljševanje rokov v gradnji velikih objektov zaradi visokih investicijskih preokretov, razen tega pa tudi počasnejše aktiviranje objektov ter organizacijski in kadrovski problemi. Produktivnost dela na teh področjih pa je naraščala s približno enako stopnjo kot v jugoslovanskem povprečju, zato je zaostajanje manj razvitih območij v produktivnosti dela enako kot v prejšnjem obdobju, to je za približno 15 %.

V družbenem načrtu srednjeročnega razvoja Jugoslavije tudi piše, da bodo manj razvita območja udeležena v gospodarskih investicijah v osnovna sredstva v državi s 33 %. Investicije v teh področjih so res naraščale še enkrat hitreje kot v jugoslovanskem povprečju, vendar niso dosegle predvidenega obsega, na kar je vplival zlasti manjši obseg investicij iz lastnih sredstev, udeležba sredstev sklada in inozemskih sredstev pa je bila večja od predvidene. Učinkovitost vlaganjanj se je v primerjavi s prejšnjim srednjeročnim

obdobjem sicer izboljšala, vendar je še vedno za kakih 30 % manjša kot v povprečju v Jugoslaviji, ne pa predvidenih 18 %.

Federacija je sprti izpolnjevala svoje obveznosti do manj razvitih območij, kakor tudi posebne ukrepe za hitrejši razvoj Kosova. Iz sredstev sklada za pospeševanje manj razvitih področij so v prvih dveh letih uresničevanja načrta znašale naložbe 6,5 milijarde dinarjev. Obveznosti gospodarstva republik in avtonomnih pokrajin od sklada pa so še vedno visoke in znašajo letos 4,55 milijarde dinarjev, od tega so obveznosti naše republike 796 milijonov dinarjev.

Izkušnje kažejo, da bi morali pri pospeševanju gospodarskega razvoja manj razvitih republik in avtonomne pokrajine Kosovo postopno izoblikovati tudi druge metode, zlasti se spodbujati razvitejši oblike gospodarskega sodelovanja, predvsem skupna vlaganja v proizvodnjo dobrin, ki jih potrebuje gospodarstvo vse države, kot so energija, surovine, reprodukcijski material in droga.

Prav bolj neposredno povezovanje organizacij združenega dela, njihovih asociacij, bank in drugih z ustreznimi dejavniki na manj razvitih območjih bi nedvomno omogočilo rešitev vrste strukturnih problemov Slovenije in Jugoslavije ter bistveno okrepilo enotno jugoslovansko tržišče, hkrati pa prispevalo tudi k hitrejšemu razvoju manj razvitih območij.

V. B.

Dokleј brez računov?

V zvezni skupščini so ponovno sprožili vprašanje, koliko v Jugoslaviji porabimo za skupno in splošno porabo. Vprašanje je bilo zastavljeno že večkrat, vendar nanj še ni pravega odgovora.

Pred dnevi je bilo vnovič naslovljeno zveznemu sekretarju za finance. Razlog, zakaj zvezni sekretar ni mogel odgovoriti, ni v tem, ker bi bil ta podatek tajen, temveč preprosto ni mogel

odgovoriti, pač zato, ker tega tudi sam ne ve. Po njegovih besedah je metodologija evidentiranja tega denarja zelo različna. Vsaka družbenopolitična skupnost uporablja svoj način, ki ji pač najbolj ugaja, nekatere pa tudi načine, ki onemogočajo resnični pregled nad porabo sredstev. V takšnih razmerah ni mogoče zvedeti, koliko daje gospodarstvo za skupno in splošno porabo, kakšna je struktura te porabe in ali resnično ustreza potrebam družbe ali ne, niti tega ne vemo, kolikšen del narodnega dohodka predstavlja. Zakon, ki bi moral določiti enotno metodologijo evidentiranja porabe, že dolgo pripravljajo, vendar še ni bil sprejet.

SRBIJA

Več davčnih  
zavezancev?

Izvršni svet Srbije je načelno podprl predlagani proračun federacije. Menil pa je, da je potrebno ponovno proučiti stališče, da se pri rasti skupnih sredstev proračuna federacije v višini 19 % predvideva prispevek republik in avtonomnih pokrajin po stopnji 22,4 %, kar je hitreje od predvidene rasti narodnega dohodka (19,3 %).

Praktično se tako del proračunske razbremenitve federacije spreminja v dodatno obremenitev republik.

Izvršni svet Srbije je podprl tudi predlog za spremembo zakona o obdavčitvi državljanov. Po predlogu zakona bo prihodnje leto v Srbiji plačevalo davek na skupni dohodek več državljanov; kot osnovo neobdavčenega dela dohodka naj bi namreč upoštevali skupni letošnji povprečni osebni dohodek, povečan za 50 %. Ker je povprečni osebni dohodek v Srbiji 1900 din, naj bi znašal neobdavčeni del dohodka 34.000 din. Letos znaša ta znesek 40.000 dinarjev.

TE DNI  
SO REKLI

DUŠAN PETROVIČ ŠANE,  
predsednik Sveta ZSJ, na  
plenarni seji sveta:

Z življenjskim standardom v tem letu nismo zadovoljni prav zato, ker vidimo, da to področje še vedno obravnavamo po starim, da se z njim še vedno ukvarjamo kot s socialo, kot z zadolžitvijo nekaterih dejavnosti zunaj samoupravljanja, kot s področjem nekakšnih "višjih sil", na kar delavci ne morejo vplivati. Mi pa želimo doseči prav nasprotno.

Izhajamo iz tega, da morajo osebnih dohodki hitreje naraščati. Doseči moramo, da v naših tekočih in razvojnih kalkulacijah ne bo prostora le za stroje, surovine, investicije, kredite in drugo, temveč da bo na prvem mestu delavec, njegov osebni dohodek, njegovo stanovanje, cenena družbena prehrana in vse drugo, od česar je odvisen materialni položaj delavca in njegove družine.

Pogosto se dogaja, da se zelo hitro najde denar za nove, tudi zelo problematične investicije, hkrati pa se zahteva, da bi varčevali pri osebnih dohodkih in da bi jih še naprej omejevali na nedovoljeno nizko raven.

DŽEMAL BIJEDIĆ,  
predsednik ZIS, v izjavi za česko-  
slovaški radio in časopisno  
agencijo ČTK:

Rad bi omenil, da doseženi uspehi v tako imenovanih neblagovnih storitvah, zlasti v gradbeništvu, opozarjajo na možnosti, da bi že v prihodnjem letu precej povečali obseg storitev naših podjetij pri graditvi pomembnih zmogljivosti v vaši državi. Tudi v turizmu vidimo področje, na katerem so precejšnje možnosti za večjo menjavo, o čemer smo se sporazumeli med pogovorom s tovarišem Štrogalom.

Izhajajoč iz stvarnih predvidevanj o gospodarskih interesih obeh držav smo prišli do ugotovitve, da moramo v prihodnje skupaj nastopati na tretjih tržiščih. Prav z novimi metodami sodelovanja se lahko uspešno vključimo v mednarodno delitev dela, s čimer si bomo poleg konkurenčnosti zagotovili, da bomo nenehno izpolnjevali in izkoriščali uspehe svetovnega znanstveno-tehnološkega napredka.

MILENKO BOJANIČ, pred-  
sednik IS SR Srbije, v izjavi  
za tednik NIN:

Po študijah Inštituta za zunanjo trgovino je enoletno nakazilo deviznih sredstev delavcev iz Srbije približno 10-krat manjše od zneska, ki ga je družbena skupnost vložila za strokovno usposabljanje oseb, ki so v inozemstvu. Razen tega letno "izgubimo" tudi štirinagnoto vrednost deviznih nakazil, ker štiri petine neto produkta, ki ga ustvarijo naši delavci v tujini, ostane v državi, kjer delajo. Ti podatki nazorno dokazujejo, da domneva o ekonomski rentabilnosti takega zaposlovanja, dolgoročno gledano, niso pravilne.

Dr. BORIS MAJER, član se-  
kretariata CK ZKS, ob od-  
kritju spomenika Stanetu  
Severju v Škofji Loki:

Delavski razred stopa iz svojih dosedanje kulturne anonimnosti in se pojavlja kot samopravni dejavnik na področju kulturne potrebe in v najširšem smislu kulturnega razvoja sploh. V samoupravnih kulturnih skupnostih se na nov način srečujejeta umetnost in družba, kulturni ustvarjalci in kulturna dejavnost, delavski razred in kultura.

Ko govorimo o delavskem razredu kot subjektu kulturnega razvoja, ne mislimo na nastajanje nekakšne nove delavsko-proletarske kulture, temveč na družbeno vlogo, ki jo ima delavski razred pri osvobajanju dela in človeka tudi na tem področju. Osvoboditev delavskega razreda je tudi tu lahko le dejanje delavskega razreda samega; odtod porajanje subjekta, za kulturno in umetniško ustvarjalnost pa pomeni to hkrati - kot za vsa druga področja - osvoboditev od njenega dosedanjega razrednega značaja in razredne izoliranosti, prehod od razredne kulture k brezrazredni, občelovški kulturi, h kulturi bodočih asociacij svobodnih proizvajalcev, ki bo vsebovala tudi vse umetniško in človeško pomembne tradicije preteklosti. Samoupravni model kulture, tako kot smo si ga zamislili in kot ga skušamo uresničevati, je, kot samoupravljanje sploh, samo eden izmed korakov, ena izmed zgodovinsko možnih poti k temu cilju, nikakor še ne ta cilj sam.

HRVAŠKA

Sistem HE  
na Dravi

Skupnost elektrogospodarstva Hrvaške in ministrstvo za elektrogospodarstvo NR Madžarske sta že proučevala možnost izkoriščanja Drave v energetske namene. Predvideno je, da bi na Dravi zgradili sistem šestih hidroelektrarn - Čakovec, Dubrava, Džurdževac, Barč, Moslavina in Osijek, ki bi letno dajale več kot 5 milijard kWh električne energije. Z zgradit-

vijo teh elektrarn bi lahko obvarovali Podravino pred poplavi, izboljšali namakalni sistem ter izboljšali oskrbo industrije z vodo. Investicije za to akcijo so velike - 4350 milijonov din - v njej pa bo sodelovala tudi NR Madžarska. Predvidevajo tudi uporabo kredita mednarodne banke, načrt pa naj bi uresničili v prihodnjih petnajstih letih.



## PODOBE NAŠEGA ČASA

Pepe Začetnik je prispel z motorko v avtentično bazo tisti dan, ko je svet obkrožila novica, da bo nafta, ki teče iz Perzijskega zaliva, v letu 1974 in v naslednjih letih še enkrat dražja, kot v letu 1973. Lepo voščilo! je pomislil Pepe najprej ves zagrenjen. Vendar se je takoj spomnil (to mu je treba šteti v dobro) neusahljivega optimizma naših ljudi in ljudskega reka „nobena juha se ne poje tako vroča, kot se skuha“ ter sklenil po svojih skromnih poklicnih možnostih kolikor mogoče pomagati pri reševanju svetovne in domače pereče situacije. Na pragu je novo gospodarsko leto, nove možnosti in perspektive – ne spodobi se torej otožno zreti v naš veliki JUTRI (napisan z velikimi črkami). In sklenil je: prvega, ki mi pride nasproti, bom pobaral, kako gleda na določene pozitivne premike in druge ustrezne aktualne stvari.

Izpod nizkih oblakov vztrajno prši, na cesti pa ni žive duše na dveh nogah, le avtomobili. Nasproti brezobzirno drvi kolona pločevine in brizga luže mastne vode iz neustrezne luknjaste cestne infrastrukture na pločnike. Močan pljusk zadene tudi Pepetovo desno hlačnico in to pešca Začetnika tako zelo zjezi, da s pestjo zažuga za kolono vozil in vzlikne nekakšno grožnjo v smislu „danes celjski grofje...“ ali menda celo v kakšnem drugem, še bolj nevarnem zgodovinskem smislu, kdo bi zdaj mogel natančno vedeti kaj, ko ni bilo nikogar zraven! Ve se le, da se je naš Pepe Začetnik za silo umiril šele v prvem bifaju za ogrom, po dveh kobarčkih krepkega in po treh vprašanih, ki jih je energično zastavil delovnemu človeku onkraj točilne mize.

Prvo vprašanje se je glasilo: – Če se ne motim, tovariš točilni, ste hkrati tudi tovariš plačilni in v rokah imate škarje in platno. Iz tega nedvoumno izhaja, da ste zbagnjeni nosilec avtentičnih pozitivnih interesov in premikov. Z eno besedo: dani so vam vsi pogoji za družbeno angažiran intervju. Še enega, prosim!

Točilni in plačilni v eni

osebi ošine Pepeta Začetnika s presečenim, vendar odločnim pogledom. Nato s prstom pokaže na napis nad policco steklenicami „VINJENIM GOSTOM NE TOČIMO!“ in se razumevajoče nasmehe.

– Trije me niso še nikoli vrgli! se zjezi Pepe Začetnik, razočaran zaradi intelektualnega neposluha prvega primerka iz novinarsko neobdelane baze.

– Vprašujem vas le, če želite kaj povedati za naš list, nič drugega nočem. No, da, še enega zraven, če je mogoče. Veste, zaradi uničenih hlač...

– Ali niste domačin?  
– Ne, iz LJUBLJANE!

novoga leta, na pragu novih naporov, pa tudi novih delovnih zmag. Kakšna so vaša pričakovanja v zvezi s tem? Kaj mislite na primer ob stodstni podražitvi nafte? Ste kaj zaskrbljeni?

– Ne posebno. Tudi jaz čutim, da smo na pragu bistvenih premikov v pozitivni smeri, kakor je poudaril pred dnevi naš župan na banketu direktorjev ob ustanovitvi nove OZD „Vsega-biksa“, s čimer se je naša domača TOZD „Kseb-vžep“ končno le rešila finančnega poloma, vodstvo pa je lahko odšlo na višje položaje v generalno direkcijo. Tudi sicer smo imeli pri nas dolgo v decembrske noči vrsto proslav

Tone! Minili so na veke vekov amen. K sreči smo še pravi čas postavili stvari na pravo mesto...

– Pa je velika škoda, tovariš Pepe!  
– Zakaj škoda?  
– Stanovanj ni, ne? Veliko ljudi čaka nanje...  
– Ja, čaka!  
– No, pa dobiš pri kakšnem gradbenem podjetju ali banki štiri milijone posojila za stanovanje, čeprav jih ni.  
– Dobiš nekaj, kako ne – seveda, če varčuješ, če primakne nekaj podjetje, če imaš prednost pri socialnem kriteriju...  
– A kako to, da dobiš lahko kredit za avto brez teh kozjih molitvic, čeprav člo-

## Pozitivno preseganje kočljivih vprašanj

– Aha, zdaj pa že razumem, gospod tovariš, oprostite! Veste, tako na prvi pogled se mi je zdelo „Ko ste začeli tako čudno govoriti... Nikar ne zamerite! Kaj bi radi zvedeli? Istega, ne? Nate, izvolite!

– Pristanete na razgovor?

– Naj bo, saj tako nimam pravega dela. Proti koncu meseca smo. Ali vas bom smel tudi jaz kaj vprašati? Ne boste zamerili?

– Lahko, kar vprašajte kaj, beseda ni konj, pravijo. Le kaj bi zameril, saj tudi jaz ne vem veliko, tovariš...

– Kar Tone recite!

– Prav! Jaz sem pa Pepi! Lahko vprašam kaj optimističnega, kar bi se dalo porabiti tudi za novoletno številko? Ste morda za nekoliko praznično uglašeni intervju?

– Že razumem, tovariš Pepi, kje vas čevlji žuli. Na pragu s prazniki, vi pa še vedno hodite s praznimi papirji naokrog, to bo, ne? Ampak Tone še ni pustil človeka na cedilu, to mi pa že lahko verjamete! Roka roko umije! Nikjer v našem kraju ne dekorirajo za ključene družbe tako lepo posebne sobe in miz kot pri Tonetu, to vam že lahko rečem. Tudi jaz znam zvonček, boste videli, da bo tako, in ga dali na petdeset, sto let, tako kot si njega dni lahko dobil kredit za stanovanje.

– Tistih časov, ko si lahko dobil stanovniški kredit na petdeset ali sto let, ne bo več nazaj, dragi moj

pomembnih delovnih uspehov s številno obojespolno udeležbo, iz česar lahko sklepam, da so možnosti novih ekspresno ustanovljenih TOZD v našem kraju, nadvse perspektivne. Ali lahko nekaj čisto privatno vprašam, tovariš Pepi? Se bo dalo zbristati?

– Prosim, kar! Bom že kako zmontiral trak, da bo tole, kar počneva, tekoče teklo...

– Prav! Rekli ste, kaj mislim o ceni nafte in če me kaj skrbi. Skrbi me ne, sem pa radoveden?

– Prosim, prosim, kar korajžno!

– Radoveden sem, če bodo zdaj avtomobile zastoj delili. Jaz ga že ne bom vzel. Če ga prej nisem mogel kupiti, ga tudi sedaj zastoj ne maram! Lahko pa sprejmejo kakšen zakon o delitvi avtomobilov, pa si tam!

– Ta je pa dobra! Le kaj vam pride na pamet!

– Cisto možno je. Kar poglejte, tovariš Pepi! Najprej za žive duše ni bilo kredita, potem si ga lahko dobil do milijona, kasneje skupnega – Mož in žena – in na babico, zdaj pa ga za stenko dobiš že štiri milijone. Po mojem bodo zdaj zdej primaknili še tisti milijonček, boste videli, da bo tako, in ga dali na petdeset, sto let, tako kot si njega dni lahko dobil kredit za stanovanje.

– Tistih časov, ko si lahko dobil stanovniški kredit na petdeset ali sto let, ne bo več nazaj, dragi moj

vek avto ne potrebuje tako zelo kot stanovanje!?

– Ne vrtite me no zdaj zaradi takšnih malenkosti. Naša družba že ve, zakaj takšna kreditna politika. bodite brez skrbi, dragi moj Tone! Sicer pa imam jaz z vami intervju in ne vi z mano, se začne jeziti Pepi Začetnik.

– Saj to me moti, pravi Tone zamišljeno – da me vi lahko sprašujete, jaz pa vas ne smem. Kljub temu pa mislim, da bi morali delati bolj po pameti, kot delamo. Poglejte: polna usta imamo besed o gradnji delavskih stanovanj, pa ne morem nikjer dobiti nekaj milijonov, da bi imel za cement, opeko, les... Delal bi tako sam. Za avto pa bi takoj dobil denar, čeprav se dela z dragim vozarjem vsako leto večja škoda. Le kje imamo pamet, vas vprašam? Si boste zapisali, kar sem vam rekel, tovariš PEPI?

– Bom, prikima Pepi kar tako, da bo že konec tega mučnega drobnoračunarskega pogovora in da bo uradni intervju spet lahko veselo stekel naprej.

In res potegne iz žepa beležnico ter si zapiše: „V uvodni preambuli intervjuja jasno poudariti, da se bazni premiki zelo počasi realizirajo v željenem kursu.“ Nato spravi svinčnik v žep in si v mislih počasi zabija v glavo tri stavke: Ostati pri načelnih izhodiščih. Ne se spustiti na nivo: rekla-kazala. Ne se preveč zbagniti!

VINKO BLATNIK

## Pismo dedku Mrazu...

Dragi tovariš dedek Mraz!

Najprej Te lepo pozdravljam in Ti zaželim, da se Tvoj letošnji novoletni koš, poln dobrot, nikoli ne bi izpraznil. Pravim koš, mislim pa na vso tisto obilno zalogo materialnih dobrin, s katerimi ob slovesu leta obdariš svoje velike in male prijatelje.

Vidiš, letos Ti pišem prvič. Pa ne zato, ker sem si zaželel kakšno izmed Tvojih običajnih daril, ki tolikanj razveselijo človeka potrošniške družbe; rad bi Te le poprosil, da pregledaš svoja skladišča in ugotoviš, če imaš v njih na zalogi kaj takega, kar bi nas razveselilo kot samoupravljavce.

Najbrž že veš, da smo se v letu, ki je minilo, bolje samoupravno organizirali in da smo pri tem dosegli nekaj obetajočih uspehov. Ubadali pa smo se tudi s kopico starih in novih težav. In o težavah sem nameraval govoriti s Tabo.

Hotel sem Te najprej poprositi, če imaš kako čudežno zdravilo, ki bi premagalo našo inflacijo. Vsi dozdašnji leki so namreč bili kaj malo učinkoviti, celo zamrzovanje cen in plač se je izkazalo kot blažev žegen, zato smo se mu odrekli, in v dirki med rastjo osebnih dohodkov ter cen potrošniških dobrin spet prednačijo cene. Pri tem se potrošniki počutimo, kot tisti kuža stare tercialne, ki je imela zelo dobro srce in se ji je psiček tako zelo smilil, da mu repa ni naenkrat odsekala; rezala ga je po koščkih, vsak teden kak centimeter. Lahko si misliš, kaj je o takem usmiljenju sodilo ubogo ščene čez leto in dan, ko mu je njegova dobrotnica z zadnjo operacijo skrajšala rep do predpisane dolžine.

Potlej sem Te hotel tudi vprašati, če veš za kakšno sredstvo, s pomočjo katetega bi hitreje povečali proizvodnjo in storilnost dela in se nam hkrati ne bi bilo treba odpovedati sedanjemu, dokaj množičnemu novoletnemu volilu: Želim ti malo garancije in veliko denarja! Hotel sem te vprašati, kaj naj storimo s tistimi uvozniki, ki v tujini kupujejo, recimo, krompir, pa ga imamo dovolj doma, in z onimi trgovci, ki v zamejstvo prodajajo les, potem pa ga, seveda istega, spet uvozijo in pri tem je les ostal doma; izvoz in uvoz sta bila navzoča le pri računski operaciji.

Še veliko je tega, o čemer sem se hotel odkrito pogovoriti s Tabo, in Te poprositi za pomoč. Imamo, denimo, nov način stanovniškega gospodarstva, in dali smo precej denarja tudi za solidarnostne stanovniške sklade, ki pa marsikje leži v bankah. Stanovanj nismo zgradili več kot lani, če ne celo nekoliko manj. Morebiti bi Ti vedel, sem si dejal, kam naj denemo to novo stanovniško politiko. In pa, kako naj se pogovarjamo z vsemi tistimi, tako imenovanimi vodilnimi strukturami, ki so po načelu, da se juha nikoli ne poje tako vroča, kot se skuha, dali zahtevo po ustanovitvi TOZD v zmrzovalnik, zdaj pa, tik pred zdajci, skušajo izkoristiti kratak rok in ohraniti stare odnose v podjetjih.

Prav rad bi se še pomenkaval s Teboj in Ti pripovedoval, kaj vse sem Te sprva nameraval prositi, toda v Šoštanj se je spet pokvaril že popravljani kotel elektrarne in po radiu mi sporočajo, da si bom moral čez kakšno minuto spet prižgati svečo.

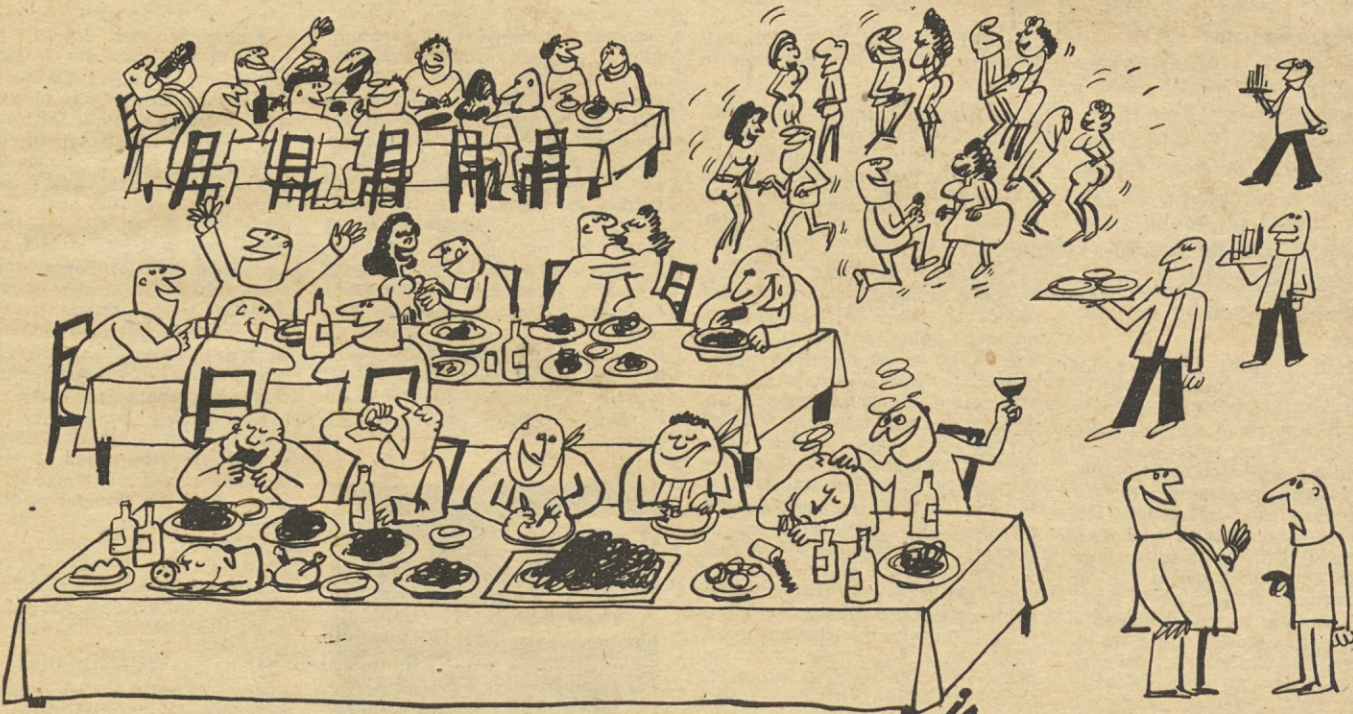
Zdaj naj končam.

Vidiš, nič tistega, o čemer sem doslej govoril, Te ne bom prosil, ker vem, da čudežnih zdravil ni in da nam nihče ne bo na krožniku prinesel, kar moramo storiti sami.

Pa vendar, morebiti le imaš v svojih skladiščih, polnih dobrot, kaj delavske korajže, tiste, samoupravne. Pošlji nam vso zalogo te tolikanj pomembne vrline, pa dodaj zraven še nekaj težnje po znanju, tistem samoupravnem, kajti iz znanja se rodi spoznanje in iz spoznanja učinkovito delovno prizadevanje.

Bodij pozdravljen, tovariš dedek Mraz, želim Ti vso srečo v novem letu in se Ti že vnaprej zahvaljujem.

JANEZ VOLJČ



– Kakšen praznik pa proslavljate?  
– Nič posebnega! Le poslovnega partnerja moramo omehčati, da bo podpisal novo pogodbo...!

I. ANTIC







**M** Mercator **470** PRODAJALN

pravi naslov za denarne zadeve  
**ljubljska banka**



FOTO KRONIKA • FOTO KRONIKA • FOTO KRONIKA • FOTO



Na liniji 323-554

## VELENJE

Z razširjeno skupno sejo Predsedstva Občinskega sindikalnega sveta Velenje ter predsednikov osnovnih organizacij so v Šaleški dolini sklenili javno razpravo o novi organiziranosti sindikatov na območju občine. Pred tem so o novi organiziranosti razpravljali tudi v občinskih odborih sindikata delavcev industrije in rudarstva, storitvenih dejavnosti ter družbenih služb.

Zadnje razprave o organiziranosti sindikatov in Zveze sindikatov v Šaleški dolini so pokazale, da kaže zlasti mladina velik interes za novo organiziranost, saj vidijo v aktivnih mladih delavcev nove možnosti za hitrejšo in učinkovitejšo uveljavljanje stališč, želja in sklepov. V okviru aktivov mladih delavcev bodo obravnavali najpomembnejša vprašanja s področja delovnih razmerij ter odnose na relaciji delovna organizacija - delavec. V temeljnih organizacijah združenega dela bodo še naprej delovali tudi aktivni Zveze mladine.

V Velenju računajo, da bodo do konca letošnjega leta v glavnem opravili reorganizacijo zveze sindikatov v temeljnih organizacijah združenega dela in v organizacijah združenega dela, se pravi, da bodo v vseh novoustanovljenih temeljnih organizacijah združenega dela ustanovili osnovne organizacije sindikata. Do nedavnega je delovalo v Šaleški dolini 49 osnovnih organizacij sindikata, po novem pa jih bo kar 89. Do konca januarja 1974. leta bodo ustanovili tudi že sindikalne konference, in sicer povsod tam, kjer bo bodisi v temeljnih organizacijah združenega dela ali v organizacijah združenega dela, kot denimo v Tovarni gospodinske opreme Gorenje Velenje in v Rudniku lignita Velenje, delovalo več osnovnih organizacij sindikata.

Sicer bodo v Velenju na novo ustanovili občinski odbor sindikata delavcev v gradbeništvu, v okviru občinskih odborov sindikata delavcev industrije in rudarstva, storitvenih dejavnosti ter družbenih dejavnosti pa bo skupaj delovalo 10 občinskih konferenc delavcev.

(vš)

## LJUBLJANSKI SINDIKATI

vabijo naše delavce, ki so začasno zaposleni v tujini, na

### razgovor

ki bo 4. januarja 1974 ob 10. uri v Domu sindikatov Slovenije, Ljubljana, Dalmatinova 4. Na njem vam bodo odgovorili na vsa vprašanja, ki vas zanimajo.

## Združimo sredstva

Predsedstvo Občinskega sindikalnega sveta Ravne na Koroškem je pripravilo pred dnevi posvetovanje predsednikov osnovnih organizacij sindikata, direktorjev osnovnih šol in prosvetnih delavcev, ki delajo v organih zveze sindikatov. Pregledali so materialno stanje šolstva v Meziški dolini, še posebej podrobno pa tudi potrebe za investicijska vlaganja. Ugotovili so, da manjka kakih 20 milijonov dinarjev, da bi uresničili vse investicijske načrte. Ker tega denarja z rednim dotokom sredstev ne bi mogli zagotoviti, so se dogovorili, da bodo predlagali temeljni izobraževalni skupnosti, naj pripravi predlog samoupravnega sporazuma o združevanju sredstev organizacij združenega dela in ga predloži v razpravo oziroma potrditev delovnim skupnostim. Tako naj bi organizacije združenega dela iz Meziške doline združevale za investicije v šolstvo 1% od bruto osebnih dohodkov. Če bodo v delovnih kolektivih sprejeli ta predlog, bo možno v sorazmerno hitrem času rešiti pereče probleme.

Predsedniki osnovnih organizacij sindikata ter direktorji osnovnih šol iz občine Ravne na Koroškem so na zadnjem posvetovanju spregovorili tudi o praznovanju dedka Mraza. Ustanovili so posebno komisijo pri občinskem sindikalnem svetu, ki bo poskrbela, da bodo prav vsi otroci obdarjeni.

Da bi to stališče tudi uresničili, naj bi delovne organizacije združevale sredstva za noveletne obdaritve. Prvi prispevek v skupni sklad je že namenil občinski sindikalni svet, in sicer 20.000 dinarjev.

(Ma)

Dan pred plenarno sejo sveta Zveze sindikatov Slovenije (v sredo, 24. decembra) je predsednik slovenskih sindikatov inž. Janez Barborič sklical delegate občinskih svetov Zveze sindikatov, da bi tako skupaj pretresli stališča in ugotovitve, ki naj bi jih zavzel republiški svet. Dnevni red je napovedoval razpravo o zasnovah dograjevanja sistema samoupravnega sporazumevanja o delitvi dohodka in osebnih dohodkov, zatem informacijo o poteku akcije za ustanovitev temeljnih organizacij združenega dela ter obravnavo programa raziskovalnega centra RS ZSS za samoupravljanje v prihodnjem letu. Ob koncu zasedanja so delegati občinskih zvez pretresli tudi finančni načrt RS ZSS za leto 1974.

ZAPIS S PLENARNE SEJE MEDOBSKINSKEGA ODBORA SINDIKATA DELAVCEV DRUŽBENIH DEJAVNOSTI V CELJU

## Ničesar na pamet!

V novih samoupravnih sporazumih o delitvi dohodka in osebnih dohodkov morajo biti za gospodarstvo in za družbene službe enotno urejene zadeve, ki izvirajo iz načela solidarnosti, specifično pa naj bodo urejena funkcionalna vprašanja

Medobčinski odbor sindikata delavcev družbenih dejavnosti v Celju je na zadnjem plenarnem zasedanju med drugim razpravljal tudi o tako imenovani „sindikalni listi“, pripravljene v Centru za samoupravno sporazumevanje o delitvi dohodka in osebnih dohodkov pri RS ZSS, s katero skušajo sindikati vplivati na enoten način urejanja nekaterih prejemkov, povezanih z delitvijo dohodka in osebnih dohodkov. Plenum je sklenil, da bo to listo posredoval v javno razpravo vsem osnovnim sindikalnim organizacijam, obenem pa je zadolžil svoje predsedstvo, da do 10. januarja 1974 o tej problematiki organizira tudi posebno razpravo z delegati podpisnic samoupravnih sporazumov.

Po mnenju udeležencev plenarne seje bi si sindikati morali prizadevati, da bodo - upoštevaje predloge, navedene v sindi-

kalni listi - v novih samoupravnih sporazumih tako za gospodarstvo kot za družbene službe enotno dogovorjene vse zadeve, ki izvirajo iz načela solidarnosti, denimo nadomestila osebnega dohodka, najnižji osebni dohodek in podobno. Zato pa naj bi tudi v prihodnje veljalo načelo, da se na specifičen način in z ustreznimi dogovori urejajo funkcionalna vprašanja posameznih dejavnosti.

S prehodom na nov način financiranja splošne in skupne porabe, s katerim začnemo v naslednjem letu, pa se delavci družbenih dejavnosti srečujejo tudi z mnogimi povsem novimi problemi. Če naj bi namreč, skladno z ustavnimi določili, poskrbeli za objektivizirano svobodno menjavo dela med gospodarstvom in družbenimi dejavnostmi, morajo slednje kar najbolj opredeliti svoj dohodek, njegove vire in delitev, ki naj spodbuja tudi resnično nagrajevanje po delu. Z vseh teh, za družbene dejavnosti zelo pomembnih področij delovnih skupnostim še marsikaj „manjka“. Da bi kolektivi imeli jasno podobo o svojem položaju in da bi se lahko tudi zavestno odlo-

čali, je plenum medobčinskega odbora sindikata delavcev družbenih dejavnosti v Celju zadolžil vse vodilne delavce v delovnih skupnostih, da kolektivom čimprej posredujejo v javno razpravo strokovno utemeljene predloge za standarde in normative obsega in kvalitete dela, elemente cene kot osnove objektiviziranega dohodka ter kriterije notranje delitve po kakovosti in količini opravljenega dela. Da pa bi to nalogo tudi zmogli, medobčinski odbor sindikata delavcev družbenih dejavnosti v Celju svetuje vodilnim delavcem, da za izvedbo te naloge že v prihodnjem januarju zahtevajo in dosežejo ustrezno organiziranost in sodelovanje v republiki. Na tem področju bi torej svojo vlogo nedvomno morale odigrati tako samoupravne interesne skupnosti in združenja, kot pristojni republiški sekretariati ustrezne znanstvene institucije. Vse to je toliko bolj nujno tudi zaradi tega, ker sistema delitve ne razvijamo, čeprav nas k temu zavezujejo že podpisani in veljavni samoupravni sporazumi o dohodku in njegovi delitvi.

-m

## Predstavniki sindikatov v Emoni

Minuli torek je predsednik slovenskih sindikatov inž. Janez Barborič skupaj s svojimi sodelavci Jožetom Globačnikom, inž. Ivanom Kukovcem in Mitjem Švabom obiskal ljubljansko podjetje Emona. Predstavniki vodstva podjetja, samoupravnih organov in sindikata so gostom najprej prikazali film o Emoni, zatem pa so se pogovarjali o organizaciji in dejav-

nosti v podjetju, o uresničevanju ustavnih dopolnil ter obravnavali nekatere probleme v zvezi s TOZD Perutnina in TOZD Gozdarstvo. Po razgovorih v upravi podjetja so predstavniki republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije obiskali še TOZD Trgovina na veliko, TOZD Mesna industrija Zalog, slednjič pa so si ogledali še pitališče v Smedniku.

● V MARIBORU SO DOSEGLI VELIKE USPEHE PRI UVELJAVLJANJU PRAVIC DELAVCEV V ZASEBNEM SEKTORJU

## Novi odnosi — stvarnost!

Delavci, zaposleni pri zasebnih obrtnikih in gostincih v občini Maribor, so 20. in 21. decembra letos doživeli dva pomembna dogodka, ki predstavljata velik uspeh v prizadevanju njihove sindikalne organizacije in vseh občinskih družbenopolitičnih dejavnikov za uveljavljanje njihovih pravic.

V četrtek, 20. decembra, so namreč v Mariboru kot prvi v republiki ustanovili občinski samoupravni sklad za dopolnilno izobraževanje delavcev v zasebnem sektorju. S pomočjo sredstev tega sklada, v katerega bodo po določilih kolektivne pogodbe vplačevali zasebni obrtniki in gostinci enoodstotni prispevek od bruto osebnih dohodkov delavcev, so vsem zaposlenim v zasebni obrti in gostinstvu zagotovljene možnosti za dopolnilno splošno, strokovno in družbenopolitično izobraževanje. Sklad bo deloval samoupravno na podlagi lastnega statuta, v njegovi skupščini in v drugih organih upravljanja pa je z enakopravno udeležbo delavcev in delodajalcev zagotovljeno uveljavljanje posamičnih in skupnih interesov tako za dvig ravni znanja delavcev in s tem za ustrezen porast njihovega osebnega dohodka in osebnega standarda kot za razvoj storitvenih dejavnosti in kvalitete njihovih storitev v posameznih zasebnih obratovalnicah ter naasploh.

Na ustanovni skupščini tega sklada so se prvič na tem področju srečali izvoljeni delegati delavcev in delodajalcev, ki bodo v naslednjih štirih letih upravljali in gospodarili s sredstvi sklada.

Občinski odbor sindikata delavcev storitvenih dejavnosti in občinski sindikalni svet bosta skladu nudila vso potrebno pomoč, tako da bo njegovo delovanje čimboljše, uspehi pa čimvečji.

Drug pomemben dogodek, ki ga štiri družine delavcev iz zasebnega sektorja v Mariboru prav gotovo ne bodo nikoli pozabile, pa je bila svečana podelitev ključev stanovanj, ki so bila tem družinam dodeljena kot prvim družinam delavcev iz zasebnega sektorja iz občinskega solidarnostnega sklada, v katerega vplačujejo zasebni delodajalci obvezni prispevek od bruto osebnih dohodkov zaposlenih.

Tako ustanovitev sklada za dopolnilno izobraževanje delavcev v zasebnem sektorju kot dodelitev stanovanj delavcem pri zasebnikih iz solidarnostnega sklada dokazuje, da se v naši socialistični družbi ustvarjajo in že uveljavljajo novi odnosi, ki priznavajo vse pravice tudi delavcu v dopolnilnem delu. K takim novim odnosom predvsem prispevajo delavci sami, organizirani v svojem sindikatu.

Osnovni organizaciji sindikata delavcev iz zasebnega sektorja v občini Maribor in slehernemu njenemu članu pa veljajo naše čestitke ob doseženem uspehu.

S. A.

## Pravna posvetovalnica DE

### VPRAŠANJE:

Po predpisih o pokojninskem in invalidskem zavarovanju, ki veljajo od 1. 1. 1973. leta, se upokojujencu, ki je po dopolnitvi polne pokojninske dobe še naprej ostal v zavarovanju, ne da bi uveljavil pravico do pokojnine, poveča pokojnina za vsako leto zavarovanja po dopolnitvi polne pokojninske dobe za 10%, vendar največ za 5%. Logično bi bilo, da bi se upokojujencu, ki je bil upokojen pred 1. 1. 1973. leta, povečala pokojnina, ki mu je šla na dan 1. 1. 1973. leta. Po stališču skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja pa se tudi takemu upokojujencu poveča pokojnina, ki mu je šla na dan upokojitve. Ali je tako stališče pravilno?

M. T. LJUBLJANA

### ODGOVOR:

Stališče skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja je pravilno. Tudi upokojujencu, ki je bil upokojen pred 1. 1. 1973. leta, se poveča pokojnina za presežna leta zavarovanja nad polno pokojninsko dobo po 14. čl. zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (Uradni list SRS, št. 54/72) oz. 61. čl. statuta skup-

nosti (Uradno list SRS, št. 1/73) na ta način, da se poveča znesek pokojnine, ki je šel upokojujencu na dan upokojitve oziroma, če je bil upokojen pred 1. 1. 1965. leta, znesek prevedene pokojnine, ki mu je šel na dan 1. 1. 1965. leta. Nato pa se tako povečana pokojnina uskladi po ustreznih sklepih o uskladitvi pokojnin s porastom življenjskih stroškov in osebnih dohodkov. Če bi se namreč povečala usklajena pokojnina, ki je šla upokojujencu na dan 1. 1. 1973. leta, bi bila porušena razmerja med pokojninami, ki so nastala pri usklajevanju pokojnin, saj so se sorazmerno bolj povečale nižje in sorazmerno manj višje pokojnine.

P. S.

KUPON DE — Pravna posvetovalnica

# »ZATEGNITE PAS...«

Kot kaže, je nafta po oktobrskem premirju na bližnje-vzhodni fronti postala ne le politično, marveč tudi politično-gospodarsko orožje, s katerim emirati, šejkati, mlade arabske republike in zdaj tudi že iransko cesarstvo složno in sporazumno drže v šahu razviti svet zahodne zemeljske poloble.

Zgodilo se je, česar industrijsko razviti svet ni niti najmanj pričakoval in kar je libijski premier Abdel Salam Džalud, za Gadafijem najpomembnejši mož v libijskem revolucionarnem svetu, imenovan tudi „strah petrolejskih družb“, v nedavnem razgovoru s tujimi časnikarji preprosto označil kot dokaz, „da so vsi Arabci“, revolucionarji kot reakcionarji, tako mladi kot stari navsezadnje spoznali, da se morajo boriti ne le proti Izraelu (kot nekakšni 51. državi ZDA), marveč tudi proti Američanom.“

„Pripravili smo se na dolg boj proti Američanom, prav nič se ne bojimo, sprejemamo izziv,“ je podkrepil svojo izjavo Džalud. Na pomisleke zahodnonemških novinarjev, češ da bi potem, ko so članice EGS v skladu z resolucijo OZN zavzele stališče, da se mora Izrael umakniti z zasedenih arabskih ozemelj, Arabci že lahko razveljavili naftni bojkot, je libijski premier odgovoril, da morajo besedam slediti tudi dejanja:

„Amerika in Evropa naj Izraelu vse dotlej, dokler se ne umakne z zasedenih ozemelj, ustavita vso pomoč, vojaško, gospodarsko in finančno,“ je še zahteval libijski drugi mož.

V času, ko svetovni tisk skoraj ne poroča več o drugem kot o naftnem bojkotu, o energetski krizi ter o omejitvenih in varčevalnih ukrepih, ki očitno že presegačo simbolične pobude pri iskanju izhoda iz nastale energetske krize, je svetovno javnost brez dvoma še bolj streznila nedavna odločitev za nafto bogatih dežel Perzijskega zaliva, da bodo z novim letom podvojile cene surove nafte. To odločitev šestih držav, članic OPEC, je spremljala izjava iranskega šaha Reze Pahlavija: „Industrializirani svet se bo moral sprijazniti s tem, da se je obdobje naglega napredka, lahkkih zaslužkov in bogatenja na račun cenene nafte končalo.“

Ni rekel dobesedno, češ „zategniti boste morali pas“, temveč je obžaljujoče pripomnil, da bo ta ukrep, ki je prvenstveno uperjen proti visokim profitom industrijsko razvitega sveta, nedvomno še bolj kot razviti Zahod prizadel nerazviti tretji svet.

Mar naj to pomeni, da smo z najnovejšim razpletom naftne krize, ko nafta vse bolj postaja tudi politično-ekonomsko orožje, stopili v obdobje nerazumljive in krivične diferenciacije med nerazvitim svetom samim?

Če naj bi bilo tako, bi se ideja, zaradi katere je nafta sploh lahko postala orožje, zagotovo izrodila, namesto proti bogatemu in dobičkarstvu zahodnemu svetu bi se obrnila proti lačni in siromašni zemeljski polobli, razdelila bi tudi nerazviti svet v dva dela, prvega z razvojnimi perspektivami in drugega, še naprej obsojenega na bedno življenje.

Takih predstav o prihodnosti narazvitega tretjega sveta gotovo niso imeli pred očmi tvorci politike naftnega bojkota, marveč so se od tej politiki strnili zato, da bi svojim in drugim državam v razvoju omogočili hitrejši napredek, ki je, kot se je izkazalo, odločilno in prav usodno odvisen od nafte in razpoložljive energije sploh. Ta politika bi brez dvoma zgrešila svoj namen, če si za cilj ne bi začrtala pravičnejše razdelitve ne le nafte, temveč vseh dobrin med razvitim in nerazvitim svetom in če navsezadnje ne bi težila za manj potratnim izkoriščanjem vseh energetskih virov in surovin, katerih rezerve po svetu vse bolj pojemajo.

Če je pobudo za pravičnejšo razdelitev dobička od uporabljenih energetskih surovin zdaj prevzel arabski del nerazvitega sveta, ga pridobljeni prednostni položaj obvezuje, da kot politično in gospodarsko močna avantgarda bogatejših siromakov zdaj, ko je za to priložnost, izbojuje boj, ki ga nerazviti svet že dolgo bije zato, da bi se iztrgal iz zaostalosti.

NANDE ŽUŽEK

## ZVEZNA REPUBLIKA NEMČIJA

# Kakšna bo usoda tujih delavcev?

Minister za delo ZR Nemčije Walter Arent je pred dnevi ponovno poudaril, da bodo prepoved zaposlovanja tujih delavcev v zahodnonemškem gospodarstvu ublažili ali razveljavili šele, ko se bo položaj glede zaposlenosti ponovno normaliziral. Na tiskovni konferenci je minister poudaril, da je bil sklep o prepovedi zaposlovanja tuje delovne sile sprejet kot „nujen preventivni ukrep“, da se razmere glede zaposlenosti

ne bi še poslabšale. Arent pa ni mogel odgovoriti na vprašanje, kdaj bo prepoved zaposlovanja tujecev prenehala veljati, potrdil pa je, da bo to odvisno v prvi vrsti od nadaljnjega razvoja petrolejske krize. Izrecno je poudaril, da so zahodnonemškemu gospodarstvu potrebni tuji delavci in da mu bodo potrebni tudi v prihodnosti. Dodal je še, da bo vlada ukrenila vse potrebno, da bi tujim delavcem zagotovila „človeške življenjske razmere“.

# Ne gre samo za ekonomske interese

Kljub izboljšanju še vedno nismo zadovoljivo rešili položaja naših detaširanih delavcev

Cenijo, da je v tujini kakih 10 odstotkov slovenskih delavcev (med 6.000 in 8.000 delavcev), ki jih organizacije združenega dela pošiljajo tja na podlagi pogodb o poslovno-tehničnem sodelovanju in izvajanju investicijskih del s tujimi tvrdkami. Svoje delavce v tujini ima približno 50 slovenskih gospodarskih organizacij združenega dela; to so večinoma gradbena, montažna oziroma industrijska podjetja, ki proizvajajo gradbeni material.

Z ekonomskega stališča je ta oblika zaposlovanja naših delavcev v tujini dokaj dobra in boljša kot individualne zaposlitve pri tujih tvrdkah. S tako obliko se naše gospodarstvo s svojo tehnologijo, tehniko in organizacijo dela vključuje v mednarodno delitev dela. Na ta način delavci ostajajo v stiku s samoupravnim delovanjem svoje organizacije združenega dela in z domovino, torej so manj izpostavljeni negativnim vplivom tujine. Takšna oblika sodelovanja našega gospodarstva s tujino je boljša tudi zato, ker s tem našim delavcem v tujini zagotavljamo boljši ekonomsko socialni položaj kot drugim delavcem na začasnem delu v tujini, kot njihovim družinam v domovini.

Vse te prednosti lahko pridejo do veljave le, če organizacije združenega dela pri izvajanju investicijskih in drugih gospodarskih dejavnosti v tujini dosledno upoštevajo ekonomske in druge koristi naše družbene skupnosti in interese delavcev ter jim zagotavljajo enakopravno sodelovanje v samoupravnem odločanju. Žal pa moramo ugotoviti, da ni vedno tako, da je bilo, predvsem v preteklosti, veliko primerov izigravanja naših predpisov na škodo delavcev in družbene skupnosti.

Pa tudi z današnjimi razmerami še ne moremo biti zadovoljni. Nekatere delovne organizacije, točneje, njihova vodstva, še vedno poskušajo izigrati veljavne predpise o izvajanju investicijskih del v tujini. Poslovna razmerja med našimi podjetji in tujimi partnerji se še vedno ne urejajo tako, kot bi to bilo treba, in enakopravnost odnosov še ni povsod zagotovljena. Pogosto se dogaja, da so delavci naših organizacij združenega dela na gradbiščih tako rekoč na milost in nemilost prepuščeni operativno – organizacijskim odločitvam tujih organizatorjev dela. Pogosto se dogaja, da tuji organizatorji dela naše delavce premeščajo z enega delovnega mesta na drugo, z enega gradbišča na drugo brez soglasja predstavnika našega podjetja. Podobni so primeri tudi glede evidence dela, obračuna zaslužkov in različnih nadomestil v primeru odsotnosti z dela itd. Še vedno posamezna podjetja svojim delavcem v tujini zaračunavajo manjše zaslužke, kot jim gredo po predpisih; niso osamljeni primeri „posojanja“ delavcev za določeno „odškodnino“.

V zadnjem času je velika večina organizacij združenega dela, ki izvajajo dela v tujini, začela bolj skrbno urejati svoje odnose s tujimi partnerji, pa tudi ekonomske socialni položaj svojih delavcev na gradbiščih v tujini. V pripravi so ali so že sprejeti pravilniki, s katerimi poskušajo urejati pravice in dolžnosti delavcev, ki delajo v tujini, delovni čas, delitev osebnih dohodkov, nadomestila

osebnega dohodka, letni dopusti in podobno.

Toda druga vprašanja, zlasti tista, ki zadevajo samoupravno organiziranje delavcev v tujini in njihovo sodelovanje v samoupravnem odločanju o celotnem poslovanju njihove delovne organizacije, v teh pravilnikih niso zajeta. Ta pomembna vprašanja niso urejena niti v drugih splošnih aktih delovnih organizacij. Urejeno ni niti vprašanje organiziranega družbeno-političnega življenja teh delavcev, njihovega obveščanja in podobno. Zaradi vsega tega se pogosto dogaja, da posamezni delavci samovoljno ostajajo v tujini in se tam individualno zaposlujejo, ko bi se morali

čela in kriterije za prevzemanje in izvajanje takšnih dejavnosti, določiti pravice in dolžnosti ne le delavcev, temveč tudi posameznih organov, vodstev in celotnega delovnega kolektiva TOZD oziroma OZD. Organizacija samoupravnega delovanja delavcev v tujini, njihova medsebojna razmerja, razmerja med njimi in TOZD, pravice in dolžnosti posameznih organov in organizatorjev dela v tujini bi morali bolj konkretno opredeliti v statutih, s posebnim pravilnikom pa bi morali urediti tista vprašanja, ki so specifična za to dejavnost in ki jih ni mogoče na zadovoljiv način urediti z drugimi splošnimi samoupravnimi akti. Sprejemanje takšnih pravilnikov naj bi potekalo po postopku, kot velja za druge podobne splošne akte. Odvisno od specifičnih pogojev naj bi se delavci na gradbiščih v tujini organizirali v delovne enote s pravico pošiljanja svojih delegatov na seje delavskega sveta TOZD. Razen organizatorjev dela naj bi imeli tudi predsednika svoje delovne skupnosti. Tam, kjer je manj delavcev, naj bi imeli le zbor delovne skupnosti kot posebno obliko samoupravnega delovanja. Tam, kjer pa jih je več, naj bi imeli tudi svet delovne skupnosti. V vsakem primeru morajo imeti delavci v tujini zagotovljeno popolno samoupravno delovanje – tako kot ga imajo delavci v domovini.

Delavcem na gradbiščih v tujini pa bi bilo treba zagotoviti tudi organizirano družbenopolitično življenje. Imeli naj bi vsaj svojo sindikalno skupino, če že ne osnovne organizacije, pa tudi organizacijo ZK v skladu s sklepom predsedstva ZKJ. Za to naj bi, predno gre do delavci v tujino, poskrbeli sindikalna organizacija in organizacija ZK v delovni organizaciji. Nujno bi bilo treba tudi poskrbeti, da v tujino odhajajo le delavni in moralnopolitično najboljši delavci, zato naj pri izbiri delavcev za delo v tujini sodelujeta tudi sindikalna organizacija in organizacija ZK. Treba je namreč vedeti, da ne gre le za naše ekonomske interese, temveč tudi za afirmacijo našega samoupravnega socialističnega sistema v tujini.

EVA PJEVIČ

## Neprijeten rekord

Po statističnih podatkih, ki jih je objavila gospodarska komisija ZN za Evropo v Ženevi, je Jugoslavija dosegla evropski rekord v povečanju življenjskih stroškov v zadnjih treh letih: od januarja 1970 do septembra 1973 so namreč v naši državi narasli za 62 %, v Španiji za 35 %, na Finskem za 32 % in v Veliki Britaniji za 30 %. Sledijo Nizozemska (27 %), Danska (26 %), Italija (25 %), Norveška in Švica (24 %), Irska in Švedska (23 %), Francija (22 %), Avstrija in ZRN (20 %) ter Belgija (19 %).

vrniti v svoja podjetja v domovini.

Izvajanje investicijskih in drugih del v tujini bi zato bilo treba obravnavati kot sestavni del celotne dejavnosti posamezni TOZD, oziroma organizacij združenega dela. Tu di opravljanje te dejavnosti bi bilo treba čimprej uskladiti z načeli nove ustave o združenem delu oziroma TOZD. Se pravi, da bi bilo treba že s samoupravnim sporazumom o združevanju TOZD opredeliti osnovna na-

**g.beltrame**  
TRIESTE - Corso Italia 25 - Trst

ZENSKA KONFEKCIJA - MOŠKA KONFEKCIJA  
OTROŠKA KONFEKCIJA - POROČNE OBLEKE

Največja izbira konfekcije v Trstu

## Obvestilo delavcem v ZR Nemčiji

● Kdaj in pod kakšnimi pogoji lahko naši delavci v ZR Nemčiji uveljavljajo pravico na dajatev za primer brezposelnosti

Delavec, državljani SFRJ, zaposlen v ZR Nemčiji, mora biti v sedanjih razmerah, ko obstaja tudi možnost, da ostane nezaposlen, seznanjen z najbolj pomembnimi določbami sporazuma med SFRJ in ZR Nemčijo o zavarovanju za primer brezposelnosti (Ur. list št. 9/69), ki pa so naslednje:

1. Za določitev pravice do dajatev, višine dajatev in njenega trajanja ter glede postopka veljajo pravni predpisi tiste države, na katere območju to pravico uveljavlja. Če uveljavlja to pravico v ZR Nemčiji, veljajo pravni predpisi ZR Nemčije, če pa uveljavlja to pravico v SFRJ, potem, ko se je pred določenimi pogoji vrnil, veljajo pravni predpisi SFRJ ob upoštevanju ustreznih določb citiranega sporazuma.

2. Če delavec, državljani SFRJ, vloži zahtevo v ZR Nemčiji, upošteva pristojni nemški organ (u rad za delo) čas zavarovanja v ZR Nemčiji dopolnjen s časom zavarovanja v SFRJ v zadnjih dveh letih pred vložitvijo zahtevka. To pa velja le tedaj, če je bil delavec po zadnjem prihodu na delo v ZR Nemčijo, kjer je ostal nezaposlen, zaposlen najmanj štiri tedne.

3. Če delavec, državljani SFRJ, vloži zahtevo pri pristojnem zavodu za zaposlovanje v SFRJ, upošteva zavod za zaposlovanje v čas zavarovanja v ZR Nemčiji dopolnjen s časom zavarovanja v SFRJ v zadnjih dveh letih pred vložitvijo zahtevka. Vendar bo odobritev za dajatev v SFRJ dobil samo:

a) če je ostal nezaposlen brez svoje krivde,

b) če je pristojni nemški organ (u rad za delo) dovolil delavcu, državljanu SFRJ, vrnitev v Jugoslavijo, in

c) če je delavec, državljani SFRJ, v šestih tednih, šteto od dneva prenehanja delovnega razmerja ali od dneva, ko je prejel dajatev za primer brezposelnosti v ZRN, zahteval dajatev v Jugoslaviji. Pomembno je, da delavec zahteva odobritev za vrnitev v Jugoslavijo pred vrnitvijo. V nujnih izjemnih primerih lahko vloži prošnjo tudi po vrnitvi v šestih tednih po prenehanju delovnega razmerja ZR Nemčiji ali po prejemu dajatev za primer brezposelnosti.

Odobritev dobi nezaposleni samo:

a) če je prejel od začetka brezposelnosti brez predledka najmanj štiri tedne dajatev za polno brezposelnost po pravnih predpisih ZR Nemčije, ali

b) če je bil pred začetkom brezposelnosti najmanj tri leta zaposlen na območju ZR Nemčije in so zanj veljali njeni pravni predpisi.

V primeru pod a) se odobritev lahko izda tudi pred potekom roka, če je glede na potrebe po delovni sili mogoče pričakovati, da bo delavec ostal brez posla do poteka roka.

V primeru pod b) se soglasje lahko odreče, če ni osebnih in drugih razlogov, ki bi opravičevali vrnitev.

Če nosilec druge države pogodbenice delavcu ne prizna pravice do dajatev zato, ker je delavec odklonil delo ali ga je zapustil brez opravičenega vzroka, ali zato, ker je bil po svoji krivdi odpuščen, se mu čas zavarovanja, preden mu je bila zavrnjena pravica, v smislu prvega in drugega odstavka, ne upošteva.

Delavci iz SR Slovenije, ki potrebujejo dodatna pojasnila o teh in podobnih vprašanjih, naj se obračajo pismeno ali na drug način na diplomatska konzularna predstavništva ter republiške in komunalne zavode za zaposlovanje.

SEKRETARIAT ZA INFORMACIJE V IS

Z zakonom o rejništvu leta 1960 so bili postavljeni tudi materialni temelji, ki so urejali odnose rejnikov do staršev in socialnega varstva. Pred 11 leti pa so bili ustanovljeni centri za socialno delo, ki so med drugim prevzeli tudi skrb za ogrožene otroke.

„Ob ustanovitvi centra pri občini Ljubljana-Center smo imeli z našega področja v reji 70 otrok, predvsem pri družinah v okolici Domžal in Moravč. V nekaj letih se je število podvojilo, sedaj pa je že dalj časa ustaljeno. Trenutno imamo 141 rejencev, od tega je 89 takih, ki že hodijo v šolo, 11 od teh obiskuje že srednje šole.“

Največ otrok, ki morajo v rejo, je iz družin, ki nimajo rešenega stanovanjskega problema. Skoraj polovica je takih. Na drugem mestu pa so vzgojno ogroženi otroci zaradi asocialnih pojavov pri starših.

„Naš cilj je predvsem ta, da skušamo zagotoviti otroku družinsko okolje. Pri tem pa, kadar gre za stanovanjski problem, skušamo posredovati, da se ta čimprej reši. Otroku naj bi bil čim krajši čas ločen od staršev. Seveda skušamo tudi vplivati na starše, da s svojimi otroki ne izgubijo stikov in da jih čim pogosteje obiskujejo. Tega vedno ne dosežemo, saj imamo otroke, ki so rejenci od rojstva, pa do takrat, ko se usposobijo za poklic. Veliko imamo tudi posvojitev.“

Center za socialno delo in pa predvsem društvo rejnic skrbi tudi za usposabljanje rejnic.

„Z analizo pred leti smo ugotovili, da je strokovna usposobljenost rejnic zelo slaba, zato poleg rednih obiskov pri družinah in na šolah posvečamo veliko pozornost izbiri rejniških družin, kjer smo seznanjali rejnice z vzgojnimi in zdravstvenimi vprašanji.“

Ze nekaj let se vse bolj pojavlja vprašanje statusa rejnic in njihovega socialnega zavarovanja, saj je taka rejnica, še posebej tišča, ki ima več manjših otrok, vezana nanje praktično ves čas.

„Za status rejnice se društvo bori že od svojega obstoja. Prav sedaj je v razpravi predlog zakona, ki naj bi bil priključen rodbinski zakonodaji, in naj bi med drugim dajal rejnici, pod določenimi pogoji, pravico do socialnega zavarovanja in seveda do pokojnine. V tem predlogu za zaenkrat še ni jasno, kdo naj bi plačeval prispevek, rejnica sama ali socialna služba.“

Biti rejnica ter vzgajati in nasploh skrbeti za tuje otroke, pa čeprav za plačilo, ni lahko delo. Še zdaleč pa ne enostavno in neodgovorno. To sem se zlahka prepričal, ko sem pretekli teden obiskal nekaj rejniških družin v okolici Domžal in Litije. Prvo, kar je pravijo vse, s katerimi sem se pogovarjal, moraš imeti otroke rad. Tisti denar, ki ga dobijo, je bolj za pokrivanje stroškov, kot pa plačilo za trud, posebej še pri tistih otrocih, na katere so starši popolnoma pozabili. „Kar 17 sem jih že imela, odkar sem pred 11 leti vzela prvega,“ je pripovedovala MARIJA CERAR iz Krašnje.

Skoraj vse sem našel pred hišo. Bila je sobota in dvorišče je bilo treba počistiti. Irena, Vinko in Marinka so domači, Lidija, Aleš in mali Tomaž so rejenci. Pa, saj ni videti razlike med njimi. Vsi so pomagali, le Tomaž je še premajhen za delo.

„Vse mogoče otroke sem že imela. Od takih, po katere sem morala v porodnišnico, do starejših, ki so prišli k meni že kot šolarji. Posebno te starejše je na začetku težko navaditi na red. Po nekaj mesecih pa so vsi, kot bi bili domači.“

Tudi starši Cerarjevih rejencev so zelo različni. Tomaževa mamica pride vsak teden, Lidijina pa svoje hčerke ni prišla obiskat že nekaj let.

„Ze trikrat sem bila doslej na seminarju, ki ga je organiziralo društvo rejnic, in reči moram, da mi je prišlo posebno prav tisto, kar so govorili o šolskih otrocih. Tudi za domače.“

MARIJA PERGER se je z rejništvom ukvarjala že pred vojno. Takrat je vzgajala največ nezakonske otroke.

„Takrat rejništvo še ni bilo tako organizirano kot danes. Dogovarjali smo se le s starši. Danes za to skrbi socialno varstvo, ki tudi pogosto kontrolira otrokov razvoj, predvsem pa njegov šolski uspeh.“

Prvega sem pravzaprav vzela zato, da je moja hči imela družbo, sedaj pa tudi zato, da ima družbo vnuk. Največ sem jih imela doslej tri naenkrat. Po vojni sem jih vsega imela sedem. Najdlje sem imela enega, osem let.



Čeprav mali Blažek ne živi pri svoji mami, je vseeno zadovoljen in dobre volje



Ivanka STARINOVA z Vira pri Domžalah jemlje v rejo najraje najmlajše

# NJIHOV DRUGI DOM...

So pa včasih tudi težave, saj sem dobila faantka, ki je bil star tri leta, pa še ni znal sam jesti. Tudi s starši so težave. Center za socialno delo občine Ljubljana-Center plačuje za enega otroka sedaj 650 dinarjev oziroma 780 mesečno za šolarja. To je komaj dovolj za hrano, obleko in šolske potrebščine. Res pa je, da nekateri starši prispevajo za obleko.“

IVANKA STARIN iz Vira pri Domžalah se je posvetila mlajšim rejčkom. Navadno jih dobi nekaj tednov po rojstvu.

„Najmlajšega sem dobila, ko je bil star tri tedne, potem pa jih imam navadno nekaj let. Kot opažam, se naše družine brez otrok največ zanimajo za deklice, stare dve leti. Pet mojih varovancev je šlo v posvojitev. Otroke imam iz več občin. Najteže pa je, kadar mi otroke vzamejo. Lahko si mislite, da se v nekaj letih navežem na otroka, pa čeprav ni moj, saj se ves dan ukvarjam z njim. Da, slovo je najtežje.“

Za predlog novega zakona sem slišala in bilo bi pravično, da nam da družba na ta način tudi priznanje za reševanje ogroženih otrok.“

EMA ZAMAN je imela doslej že dvajset otrok, saj se z rejništvom ukvarja že 17 let. Sedaj ima tri. Verico in Milančka, ki sta dvojčka in sta stara šele osem mesecev, pa še sedemletnega Ladka.

„Imela sem že več primerov, ko sem vzela rejčeka, pa je bila pri meni nekaj mesecev tudi njegova mati. Z vsakim novim otrokom, ki ga dobim, so v začetku težave, dokler se ne privadi na novo okolje.“

Za novi zakon sem slišala in nekatere rejnice pravi, da ne bodo več jemale otrok, če ta zakon ne bo sprejet. Zase pravzaprav ne vem. Imam veselje z majhnimi otroki, posebno, odkar sem pred trinajstimi leti pustila službo pri LIP Radomlje. Takrat sem ostala doma zaradi svojega in če imaš enega, lahko skrbiš tudi za več otrok. Zato sem jih vzela.“

Na splošno pravijo rejnice, da so njihovi varovanci zelo pridni in ubogljivi. S takimi pa se FRANCKA KRAČAN iz okolice Kresnic ne more pohvaliti.

„Ze deset let se ukvarjam z rejništvom in imela sem otroke vseh mogočih staršev in iz različnih občin. Tudi dva Makedončka sem imela. Z nekaterimi so bile velike težave. Kar naprej so uhajali in jih ni bilo po več dni. Tudi denar je včasih izginjal. Take so potem dali v vzgojni zavod.“

Tisti denar, ki ga za otroka dobim, ni velik, če pa računam, da imam hrano v glavnem doma in da mi otroci včasih tudi pomagajo pri delu, potem še kar nekako gre. Poleg rednega prispevka nam da Center za socialno delo še vsako leto tako imenovano zimsko pomoč v znesku 600 dinarjev. To naj bi bilo za obleko in šolske potrebščine.

Sedaj imam samo enega in še ta ne bo več dolgo pri meni. Njegova mati že nekaj let varčuje za stanovanje in ga bo prav v kratkem dobila. Potem bom morda dobila drugega.“

TEKST IN FOTO: A. AGNIČ

**Razvezani zakonci, bolezen ali celo smrt staršev, nezakonske matere, asocialni pojavi v družinah, predvsem pa stanovanjski problemi, so največkrat vzroki, da se otroci znajdejo v nevzdržnem položaju, ko je moten ali celo ogrožen njihov normalni razvoj. Največ takih primerov je seveda v mestih, še posebej zato, ker se v mesta stalno stekajo novi ljudje, brez zagotovljenih normalnih življenjskih pogojev. Take primere potem rešuje družba, konkretno centri za socialno delo. Ti skušajo najti otrokom drugi dom pri rejnikih, ali pa jih pošiljajo v vzgojne zavode.**

**Pred dnevi je bilo v Ljubljani vsakoletno srečanje rejnic, ki skrbijo za otroke iz občine Ljubljana-Center. Organiziral ga je Center za socialno delo občine in pa Društvo rejnic Slovenije.**

**O delu centra in društva je pripovedovala socialna delavka Pepca LEBAR.**

„Rejništvo na Slovenskem ima že tradicijo, saj je bilo organizirano že leta 1926. Po vojni se je ta način vzgoje oziroma reševanja ogroženih otrok še bolj razvil. Znano je namreč, da je še tako slaba rejniška družina boljša, kot pa najboljši zavod.“



Dvojčka Verica in Milanček prav rada čofotata po vodi, pa čeprav sta stara komaj sedem mesecev



Center za socialno delo občine Ljubljana-Center je tudi letos, kakor vsako leto doslej, priredil sprejem za rejnice. Zbrane je pozdravila direktorica centra ELA ŽUPANČIČ

# Ugotavljanje virov premoženja v Sloveniji

V naši republici so občinske komisije za ugotavljanje virov premoženja sprožile nad 500 postopkov. Za skoraj 50 odstotkov primerov so dale pobudo davčne službe v 52 občinah. Aktivnost davčnih služb ni bila zadovoljiva v občinah Ajdovščina, Domžale, Gornja Radgona, Postojna, Ravne, Ribnica in Tolmin. Za približno 100 primerov je bilo ugotovljeno, da znaša celotna razlika med dejansko ustvarjenim premoženjem in evidentiranim dohodkom po približni oceni okrog 50 milijonov dinarjev, v 90 primerih je bil sum odveč, druge primere pa še raziskujejo.

Nov korak v ugotavljanju, kako so bila pridobljena sredstva in premoženje, je bil javni poziv občin, ki se mu je odzvalo skoraj 17.000 občanov na vodilnih položajih. V prihodnjem letu naj bi ta poziv razširili na še širši krog občanov, ki bodo morali pojasniti vir premoženja in dohodkov. Ta vrsta kontrole naj bi postala normalna praksa, ki bo preprečevala razne negativne pojave.

Kaže, da so doslej sprejeti ukrepi začrtali pot za učinkovitejšo razvijanje sistema načrtnega vpogleda družbe in premoženjske razmere občanov. Pri tem so se pojavljala tudi vprašanja, če je taka kontrola v skladu z načeli pravne varnosti občanov. Čutiti je tudi odpore, očitno pri posameznikih in skupinah, ki so začutili, da izgubljajo privilegije in materialne koristi. Marsikje so ti odpori onemogočali občinskim komisijam, da bi učinkoviteje delovale. Vendar so dobile občine letos nove spodbude za učinkovitejšo ugotavljanje virov premoženja: jasno je namreč postalo, da ta kontrola ni le prehodna akcija ali kampanja, temveč trajna naloga v boju proti neupravičenemu pridobivanju premoženja, ki izkrivlja odnose med ljudmi.

vk

**NEKAJ MISLI IN PODATKOV O DELOVANJU KOMISIJE ZA UGOTAVLJANJE IZVORA PREGOŽENJA OBČANOV V CELJSKI OBČINI**

## VEČ POMOČI

**Pomagati bi morali vsi, ki pošteno in s svojim delom oblikujejo svoj gromni položaj**

Dve leti je minilo, odkar sta republiški sindikalni svet in centralni komite ZK sprejela svoja znana stališča o boju proti neupravičenemu socialnemu razlikovanju. Takrat so mnogo mislili, da tudi te kaše ne bomo pojedli tako vroče, kot je bila skuhana. Pa so se uštelili. Kaj kmalu smo v vseh družbenih organizacijah in v samoupravnih organih spoznali, da ne gre samo za običajno enkratno akcijo, ki — pa naj bo še tako dobro organizirana — zaživi in odmre v enem mesecu.

Republiški sindikalni svet pripravlja obširno gradivo o vseh naših dosedanjih prizadevanjih, o uspehih in neuspehih za odpravo neupravičenih socialnih razlik.

Naj danes zapišem samo nekaj misli o delovanju občinske komisije za ugotavljanje izvora premoženja občanov v Celju.

Celjska komisija deluje že poldrugo leto. Iz poročila, ki ga je pripravila za sejo občinske skupščine, je razvidno, da je doslej sprožila pred sodiščem samo devet posebnih postopkov. Gre za ljudi, ki res ne morejo dokazati, odkod so si pridobili tolikšno premoženje; med njimi so trije redno zaposleni, pet je obrtnikov, eden pa je zasebni kmetijski proizvajalec.

V svoje poročilo je celjska komisija tudi zapisala, da se je v minulem poldrugem letu še dokaj dobro organizirala. Pridobila je celo poklicnega tajnika. Njeno delo pa bi bilo veliko bolj uspešno, če bi dobila več predlogov za uvedbo raziskovalnih postopkov. Doslej jim je takšne predloge pošiljala zgolj davčna uprava, samo v enem primeru pa tudi javno tožilstvo. Občani, organizirani v družbenopolitične in samoupravne organizacije, pa so stali ob strani. Očitno je, da je v celjski občini veliko več ljudi, ki so se v zadnjih letih obogatili na račun tujega dela, pa obenem niso kršili davčnih predpisov. Ker pa komisija deluje pred-

vsem na osnovi prijav davčne uprave, se takšnih primerov neupravičenega bogatenja sploh še ni lotila.

Zato so tovariši, ki se v celjski občini ukvarjajo s temi zadevami, v svoje poročilo zapisali, da pogošajo družbeno akcijo vseh organiziranih občanov, ki naj pomagajo pri odkrivanju negativnih pojavov. Več so tudi pričakovali od javnega poziva, naj vsi zaposleni, ki delajo na pomembnih delovnih mestih, predložijo podatke o svojem premoženju in o načinu, kako so si ga pridobili. Dobili so le 636 obvestil, kar pomeni, da mnogi niso izpolnili te svoje obveznosti. Zato je komisija sklenila, da bo vse te ljudi opozorila, naj takoj in po resnici napišejo, kako je z njihovim premoženjem. Če tega ne bodo storili, bodo občutili sankcije, o katerih govori zakon o davkih občanov.

Iz dozdajšnjih prijav in iz razgovorov članov komisije v delovnih organizacijah celjske občine je moč ugotoviti, da je sedanji sistem najmanj posojil povzročil največ neupravičenega bogatenja. Kredite so dobivali predvsem občani, ki imajo izredno visoke osebne dohodke. In skoraj vsi so jih uporabili za gradnjo počitniških hišic, ki jih koristijo za potrebe svoje družine, ali pa jih oddajajo v najem.

Gre pa še za druge nepravilnosti, ki izvirajo iz zlorab družbenega položaja in ki se jih celjska komisija šele loteva. Naj omenim samo poseben popust, ki so ga gradbena podjetja nudila nekaterim vodilnim ljudem pri gradnji njihovih vil ali počitniških hiš.

Na občinskem sindikalnem svetu v Celju so mi rekli, da komisija za ugotavljanje izvora premoženja prav gotovo ne bo mogla sama razvozlati vseh teh problemov, odkriti krivcev in neupravičeno pridobljeno premoženje vrniti delavcem. Sindikat ji bo še bolj kot doslej nudil vso podporo, da bi se čimprej družbeno uveljavila kot organ



Ob zaključku letošnjega praznovanja 20-letnice prostovoljnega krvodajalstva v Ljubljani je mestna organizacija Rdečega križa predredila minuli ponedeljek sprejem za vse tiste kulturne delavce, pevce, dramske umetnike in organizacije, ki so na teh praznovanju brezplačno sodelovali. Enaindvajsetim umetnikom in predstavnikom kulturno-prosvetnih organizacij je v znak zahvale za sodelovanje podelil predsednik mestne organizacije RK BORIS ŽIBERT spominske plakete.

## ZAČASNI PROSTORI ZA SREDNJE ŠOLE

V kranjski občini so začeli javno razpravo o predlogu, da bi z eno izmed kranjskih osnovnih šol ublažili prostorsko stisko srednjega šolstva, ki je vse bolj pereča. Večina

šol je do kraja preutesnjenih, po okvirnih ocenah pa bi jim morali za ureditev normalnih delovnih pogojev zagotoviti najmanj 130 milijonov dinarjev. Čeprav naj bi pri tem sodelovala tudi republika, druge občine in delovne organizacije, pa vsaj za nekaj let na tolikšno breme ni mogoče misliti, posebno še, ker do leta 1976 trajajo obveznosti za obširen program izgradnje mreže osnovnih šol in vrtecev. Pri slehernem posloju za nove srednje šole bi namreč morala kranjska občina sodelovati z najmanj 30 odstotki, pri nekaterih pa še z znatno višjim deležem.

Po omenjenem predlogu naj bi posloje osnovne šole Simon Jenko začasno prepuštili Ekonomsko-administrativnemu šolskemu centru, vse njene učence (to je 1200) pa preselili v novo šolo pri Vodovodnem stolpu, ki naj bi jih po prvotnem predlogu sprejela le okoli 700. Ob tej zamenjavi naj bi začasno rešili tudi hude težave Delavske univerze in Višje šole za organizacijo dela.

Ekonomsko administrativni šolski center ima okoli 600 učencev, od tega jih je dobra polovica iz kranjske občine. Ker pa v Radovljici in na Jesenicah odpirajo lastne take šole, se bo delež kranjskih učencev v prihodnjih letih še precej povečal. Šoli sedaj zelo primanjkuje prostorov, razen tega pa stavba propada in je bivanje v njej že življenjsko nevarno. Kljub temu, da so težave centra izredno hude, ob tem pa osnovne šole z zadnjimi novogradnjami dosegajo že razmeroma visok prostorski standard, je dosedanja razprava pokazala, da gre za zelo občutljivo vprašanje, ki ga bo potrebno rešiti ob največji politični odgovornosti. Osnovne šole in vrtnice v kranjski občini se gradijo s pomočjo samoprispevka in občani med drugim pričakujejo tudi več možnosti za predšolsko in šolsko varstvo, ki pa mu uresničitev tega predloga ne bi bila v prid. Zlasti na področju krajevne skupnosti Vodovodni stolp je predlog zato naletel na precejšnje nasprotovanje.

O tem, da je predlog primeren za javno razpravo, so se med prvimi odločili IO Občinske konference SZDL, predsedstvi ObSS in ZMS Kranj, sekretariat koordinacijskega odbora za gradnjo šol in vrtecev,

podprli pa so ga tudi predsedniki sindikalnih organizacij in sekretarji organizacij ZK iz delovnih organizacij, zavodov in državnih organov ter predsedniki in sekretarji KO SZDL, ki so o tem govorili na svojih posvetovanjih. Da gre predlog v najširšo javno razpravo, so končno odločili udeleženci razširjene seje koordinacijskega odbora za gradnjo šol in vrtecev. Predlog so podprli in izrazili prepričanje, da bodo tudi občani razumeli njegovo upravičenost, ko bodo celovito seznanjeni z vso problematiko šolskih prostorov v občini. Odbor bo zato v začetku januarja izdal v 17 tisoč izvodih že 4. številko svojih obširnih poročil občanom o izvajanju sprejetega programa, ki nosi naslov „Za šolo, za vrtec“, s podrobnimi pojasnili, ki naj bi jih pridobila za potrebno soglasje na predvidenih zborih po krajevnih skupnostih in delovnih organizacijah.

Na omenjeni seji so zlati naglasili, da program, ki je bil občanom predložen ob referendumu, po tem predlogu ne bi bil okrnjen. Zaradi dodatnih potreb ga je koordinacijski odbor sprti širil tako, da se je od prvotnega predloga povečal za veliko šolo in vrtec. Razen tega naj bi šolo Simon Jenko prepuštili šolam drugih izobraževalnih stopenj le za nekaj let, saj se je akcija za ureditev njihovih delovnih pogojev s pomočjo sredstev republike, drugih občin in gospodarstva že začela.

Predsednik koordinacijskega odbora Martin Košir je na seji povedal, da bo občina te dni pridobila tri nove šole. To soboto (29. dec.) bodo odprli posloje šole Predoslje, ki se bo imenovala po Josipu Brozu-Titu. V začetku januarja pa bosta sledili še otvoritvi dveh novih šolskih posloj, in sicer za šolo Vodovodni stolp in za posebno osnovno šolo. Za izvajanje programa gradnje 18 novih šolskih in vzgojno-varstvenih objektov so v kranjski občini v minulih dveh letih potrošili 60 milijonov dinarjev, za preostali del programa pa naj bi v treh letih zbrali še 50 milijonov. Spomladi bosta gotova dva velika vrtnice v Stražišču in na Planini, do jeseni pa naj bi pripravili še začetek gradnje novih šol oziroma dodatnih učilnic na Planini, na Jezerskem, na Primskem in v Stražišču in Senčurju.

M. S.

# Blagajničarka slikar-ka ...

Pred dnevi so v Logatcu bre posebne reklame, brez slovesni otvoritve in občinstva odprli razstavo dveh slikarjev in enega kiparja. Vsi so samorastniki in je bilo to zanje prvo srečanje z javnostjo.

Tilka Mueller, ki razstavlja olja, je sicer blagajničarka v Mercetorjevih samopostrežbi. Viki Premck je poklicni kuhar, na razstavi pa je pokazal svoje izdelke v lesu. Čeprav je Matija Pečenik mizar v Kli Logatec, je njegov hobi slikanje in je na razstavi pokazal številna tihožitja.

Pobuda za razstavo je prišla iz vrst dramske skupine, ki je tudi finančno pomagala pri realizaciji razstave. Čeprav je v Logatcu kar precej slikarjev samorastnikov, ni bilo več prijav, ker pač zaenkrat dela še bolj vsak zase.

S Tilko Mueller sem se pogovarjal ob sami otvoritvi. Na njenem obrazu je bil odsev zadovoljstva in ponos, obenem pa ne malo negotovosti, prikritega strahu in zadrege. „Saj ne vem, kaj naj vam povem. Prvič razstavljam.“

Tilka, ki je sedaj stara 31 let, je pravzaprav doma iz Zalca. V Logatcu je prišla pred desetimi leti in je že od takrat blagajničarka v trgovini.

„Že v šoli sem rada risala. Naj večje veselje sem imela z risanjem zemljevidov. Pozneje sem se posvetila slikanju narave.“

Ta slikanje z oljem se je navdušila pri stricu, ki je prav tako slikal samorastnik.

„On mi je v začetku pokazal, kako se pripravi platno in kako se mešajo barve. Druge se tudi kasneje nisem učila.“

Tilka slika predvsem krajino in tihožitja in kot pravi sama, največ iz razglednic in fotografij.

„Najraje imam črno-bele razglednice in fotografije, tako da barve določim sama.“

In prav v izbiri barv in v njihovi kompoziciji je, po mojem, Tilka pravi mojster.

„Doslej sem naredila kakih 30 slik. Večino sem jih poklonila znancem, nekaj pa jih imam še doma. Prva leta, ko sem prišla v Logatec, sem več delala. Sedaj pa, ko imam dva otroka, ni več toliko časa. Pa tudi pravega prostora ni. Vseeno pa še vedno najdem kako urico na dan za slikanje.“

Tudi njena sinova se ji pri delu zelo rada pridružita. Prav navdušena slikarja sta že.

„Da samo vidite, kakšno je, kadar vsi trije packamo z oljnimi barvami. Vse, prav vse je v stanovanju po takem delu v barvah.“

Na vprašanje, kakšne načrte ima za naprej, je bila Tilka kratka.

„Slikala bom kot doslej, kadar bom le imela čas. Zelo rada pa bi, da bi si kakšen slikar ogledal moje izdelke in mi o njih povedal svoje mnenje.“

A. AGNIC

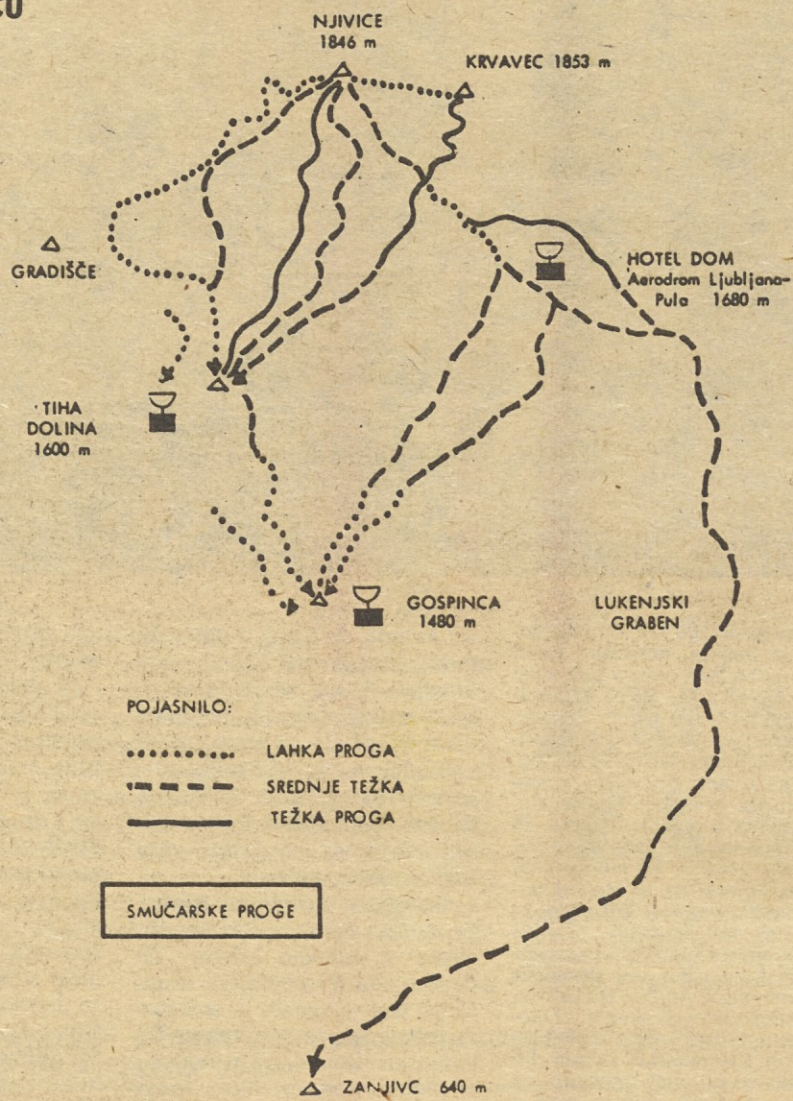


TILKA MUELLER: „Prvič razstavljam. Rada bi, da bi si kakšen slikar ogledal moje izdelke in mi o njih povedal svoje mnenje.“

(EK)



**SMUČARSKÉ PROGE NA KRVAVCU**



REKREACIJSKI TURISTIČNI CENTER KRVAVEC V NOVI PODOBI

# Zdaj res za vsakogar

Veliko naložbo je omogočala široka povezava delovnih organizacij v konzorcij

Slavica Zupančič, naša znana smučarka iz Kranja, je minulo soboto prerezala slavnostno vrstico in s tem predala svojemu namenu novo krožno kabinsko žičnico, ki bo znova povezala dolino s Krvavcem. S tem je postal naš rekreacijski turistični center Krvavec spet dostopen ljubiteljem najmikavnejše zimske rekreacije.

Ko bo žičnica začela obratovati s polno zmogljivostjo, bo prepeljala blizu 900 potnikov na uro. To z drugimi besedami pomeni, da dostop na Krvavec ne bo več ozko grlo in da pri naša nova krožna kabinska žičnica, ki je zamenjala petnajst let staro sedežnico, povsem nove možnosti za nadaljnji razvoj rekreacijskega turističnega centra na Krvavcu.

Skratka, Krvavcu se obetajo novi časi. Pa ne samo Krvavcu... tudi številnim ljubiteljem smučanja, ki si ne želijo vrst in čakanja, temveč aktivne rekreacije.

**POMEMBNA PRELOMNICA**

Meseca julija minulega leta je bil na Krvavcu širši posvet domačih strokovnjakov za zimski turizem. Udeleženci posveta so postavili temelje prihodnjemu razvoju rekreacijsko turističnega centra Krvavec. Soglasni so bili v ugotovitvi, da je treba prilagoditi osrednja smučišča Krvavca za rekreacijo dnevnih gostov in nemudoma zgraditi nov dostop iz Doline na Gopinco z zmogljivostjo blizu 900 smučarjev na uro.

Leto 1972 bo torej zapisano v zgodovini Krvavca kot pomembna prelomnica. V tem času so namreč padle pomembne odločitve, ki so bile seveda oprte na temeljite študije. Tako rekoč čez noč z minule na letošnjo zimsko sezono se je smu-

čarski center Krvavec preinil po svojih kapacitetah s sedmega na drugo mesto - takoj za Kranjsko goro.

**LEPO POZIMI IN POLETI**

Krvavec je znano rekreacijsko-turistično središče, ki ima v svojem neposrednem gravitacijskem območju več kot 250 tisoč prebivalcev in se po tem uvršča na prvo mesto v Sloveniji. V bližini Krvavca so namreč večja industrijska mesta, kot so Kranj, Škofja Loka, Kamnik, Domžale in seveda Ljubljana.

Smučišča Krvavca, ki štejejo med najmikavnejša pri nas, so že pred več kot petdesetimi leti obiskovali naši turni smučarji „drenovci“. Krvavec so razumljivo obiskovali peš, svoje smučine pa so urezali na Jezercih, Kriški planini, na Krvavcu in celo na Kalškem grebenu. Takrat je v resnici veljalo pravilo: kjer je močan obisk smučarjev, so zagotovo dobra smučišča!

Smučarska sezona na Krvavcu traja letno vsaj 150 dni! Gora pa ni interesantna le pozimi, temveč predstavlja tudi prijetno poletno postojanko in izhodišče za številne planinske ture v višje ležeča gorska območja, kot so na primer vrhovi Košutne, Korena, Kalškega grebena itd.

**NOVE ŽIČNICE, NOVE SMUČARSKÉ PROGE**

Skratka, od letošnjega decembra dalje bodo predeli Krvavca dostopni bolj kot kdajkoli doslej. Propustnost žičnice je narasla od sedanjih 240 oseb na uro na 900 oseb oziroma skoraj za štirikrat. Bistveno so

narasle tudi zmogljivosti žičnic na smučiščih. Doslej so prepeljale 2350 smučarjev na uro, poslej pa jih bodo več kot 5600!

O novih žičnicah so nastale tudi nove proge. Samo na novo pridobljenih smučiščih bo lahko hkrati smučalo več kot 1700 smučarjev. K temu naj dodamo še to, da bo tudi krožna kabinska žičnica dobila funkcijo smučarske žičnice, saj so ob žičnici speljali novo smučarsko progo s Krvavca v dolino!

**SMUČARSKI PAKET CREINE**

Za gradnjo rekreacijskega turističnega centra Krvavec je ustanovila skupščina občine Kranj v začetku letošnjega leta poseben konzorcij, ki vključuje trideset delovnih organizacij. Do ustanovitve konzorcija pa je skrbel za izvajanje investicijskih predel poseben gradbeni odbor v sestavi podjetja Creina. Tudi sprejete investitorske naloge je konzorcij pozneje poveril Turistično prometnemu podjetju Creina, ki je imenovalo investicijsko skupino in poseben strokovni štab.

Letošnjo zimo pa bo Creina še veliko storila, da bo približala smučišča Krvavca čim večjemu številu ljubiteljev zimske rekreacije. Med drugim bo poskrbela, da bodo vse smučarske proge dobro vzdrževane in seveda za redne avtobusne prevoze do spodnje postaje gondolske žičnice. Razen tega se je Creina odločila ponuditi med tednom poseben „paket“, ki bo veljal za člane organiziranih skupin le 70 dinarjev. „Paket“ bo vključeval prevoz iz Kranja ali Ljubljane na Krvavec, neomejeno število voženj na vseh žičnicah in za nameček še enolončnico.



**NAMESTO OSEBNIH NOVOLETNIH VOŠČIL SVOJIM ZNANECM, POSLOVNIM SODELAVCEM IN VSEM DRUGIM SO DAROVALI ZA »BOJ PROTI RAKU«**

Elektro strojno podjetje »TIKI«, Ljubljana, Aleševčeva 52

GOZDARSTVO IN LESNA INDUSTRIJA NAZARJE

ISKRA – Tovarna avtoelektričnih izdelkov, Nova Gorica v Združenem podjetju ISKRA, Kranj

Kovinsko podjetje »IMKO«, Ljubljana, Kamniška 41

»LEK«, Ljubljana, Celovška 135

»LISCA«, Sevnica

SLOVENIJALES, Tovarna pohištva Brežice

SLOVENIJAŠPORT, export-import, Ljubljana, Dalmatinova 1

Kolektiv časopisa DELAVSKA ENOTNOST

UNIJA PAPIR SERVIS, Ljubljana, Pod ježami

**SKLAD ZA GRADNJO ONKOLOŠKEGA INŠTITUTA IN DRUŠTVO SRS ZA BOJ PROTI RAKU S SVOJIMI SOUSTANOVITELJI SE VSEM DAROVALCEM ISKRENO ZAHVALJUJEJO IN JIM ŽELE ZDRAVO 1974 LETO!**



**SKLAD ZA GRADNJO ONKOLOŠKEGA INŠTITUTA**

61105 LJUBLJANA pp. 17

Vrazov trg 4

telefon: 316-194

Žiro račun: 50101-740-45793

**DRUŠTVO SRS ZA BOJ PROTI RAKU**

61001 LJUBLJANA pp. 591

Komenskega 4

telefon: 322-862

Žiro račun: 50101-678-49189



# IUV MED NAJVEČJIMI USNJARSKIMI PODJETJI DOMA IN V SVETU

V četrtek, 27. decembra, so v Industriji usnja Vrhnika podpisali samoupravni sporazum o ustanovitvi temeljnih organizacij združenega dela. Po živahni razpravi med delavci v obratih so se odločili za šest TOZD ter za delovno skupnost skupnih služb. Nova organizacija združenega dela Industrije usnja Vrhnika bo poslej sestavljena iz TOZD Usnjarna Vrhnika, TOZD Usnjarna Smartno, TOZD Ingrad-Opekarna, TOZD Ingrad-Gradbena dejavnost, TOZD Maloprodajna mreža, TOZD Trgovska mreža ter, kot rečeno, delovne skupnosti skupnih služb. Tovarna usnja Šoštanj, s katero Vrhniciani že dlje časa poslovno-tehnično sodelujejo, pa bo, vsaj tako kaže, kmalu postala sedma TOZD.

Nekaj osnovnih podatkov o organizaciji združenega dela Industrije usnja Vrhnika nam bo podrobno ponazorilo njeno mesto med slovenskimi podjetji. Prav tako uspehe, ki so jih dosegli zlasti v zadnjih letih.

Vseh zaposlenih je 2800. V prihodnjem letu računajo na skoraj milijardo dinarjev bruto produkta. V izvozu so s trinajstimi milijoni dolarjev na četrtem mestu med slovenskimi podjetji. Ves izvoz gre na konvertibilno področje. Tu je mišljen le direkten izvoz, ki predstavlja 40 % njihove proizvodnje. Delež njihovega izvoza v slovenski industriji je znašal za prvo polletje 1973. leta 2,9 odstotka, v unjarski panogi pa kar 33,7 odstotka. Poprečni osebni dohodek v IUV pa je 2108 dinarjev.

Osnovna dejavnost IUV je proizvodnja svinjskega usnja, ovčjega krzna in krzna divjačine ter govejega usnja. Velik del kož in krzna finalizirajo sami kot usnjena in krznena oblačila ter izdelke usnjene galanterije. Za svoje izdelke imajo lastno trgovsko mrežo razporejeno po vsej Jugoslaviji.

Ena od dejavnosti OZD IU Vrhnika so tudi Opekarne in pa gradbena operativa.

Vrhniska tovarna usnja je postala zadnja leta zaradi modernejši proizvodnje, uspešnega poslovanja, predvsem pa zaradi vodilne vloge v svoji panogi, nosilec integracije.

Tovarna je nastala prvo leto po vojni na ruševinah stare usnjarne. Tradicija manjših usnjarskih delavnic na Vrhniki je v prvih letih zagotovila kvalificirano delovno silo in bila tako eden od pogojev za uspešen nadaljnji razvoj. Odločitev, da so se že na samem začetku specializirali za proizvodnjo svinjskega usnja, se je še posebej v zadnjih letih izkazala kot najboljša.

Stalna skrb za modernizacijo in nenehno uvajanje najsodobnejše tehnologije v predelavi svinjskih kož sta kmalu pokazala rezultate. Danes predstavlja TOZD IU Vrhnika proizvajalca svinjskih kož, ki se uvršča med največja tovrstna podjetja svetu. Proizvodne hale na Vrhniki so tako bogato opremljene z najsodobnejšimi napravami in stroji, da se s čim podobnim le težko pohvalijo še drugje v svetu.

Ni torej naključje, da prav svinjski velur, katerega naredijo na Vrhniki največ, z vseh sejmov in razstav prinaša vedno le najvišja priznanja. No, mimogrede povedano, te njihove izdelke prav težko dobimo na domačem trgu.

S svojimi proizvodnimi zmogljivostmi predstavlja IUV dve tretjini slovenske in petino celotne jugoslovanske usnjarske proizvodnje. S tem pa je tudi največja delovna organizacija v usnjarski stroki pri nas.

Prvi vidnejši razmah proizvodnje krzna v Šmartnem pri Litiji so zabeležili leta 1960. Izdelek, ki danes slovi doma in širom po svetu, je začel svojo pot v tovarni usnja Šmartno, katere osnovni proizvod so bile takrat podplatne gamiture. Kljub temu, da je tovarna širila sortiment izdelkov na krzno in krznene izdelke, ni mogla nadomestiti upadanja rentabilnosti proizvodnje govejih kož. V teh letih so poskušali v Šmartnem s proizvodnjo hišne obutve, usnjarskih strojev, mehaničnih proizvodov in konfekcijskih izdelkov. Kljub temu ali pa prav zato je dohodek kombinata usnjarske industrije Šmartno začel upadati, dokler ni podjetje v letu 1967 zašlo v izgubo, težko skoraj milijardo starih dinarjev. Uvedena je bila celo prisilna uprava, ki se je končala leta 1969, ko se je kombinat priključil Industriji usnja Vrhnika.

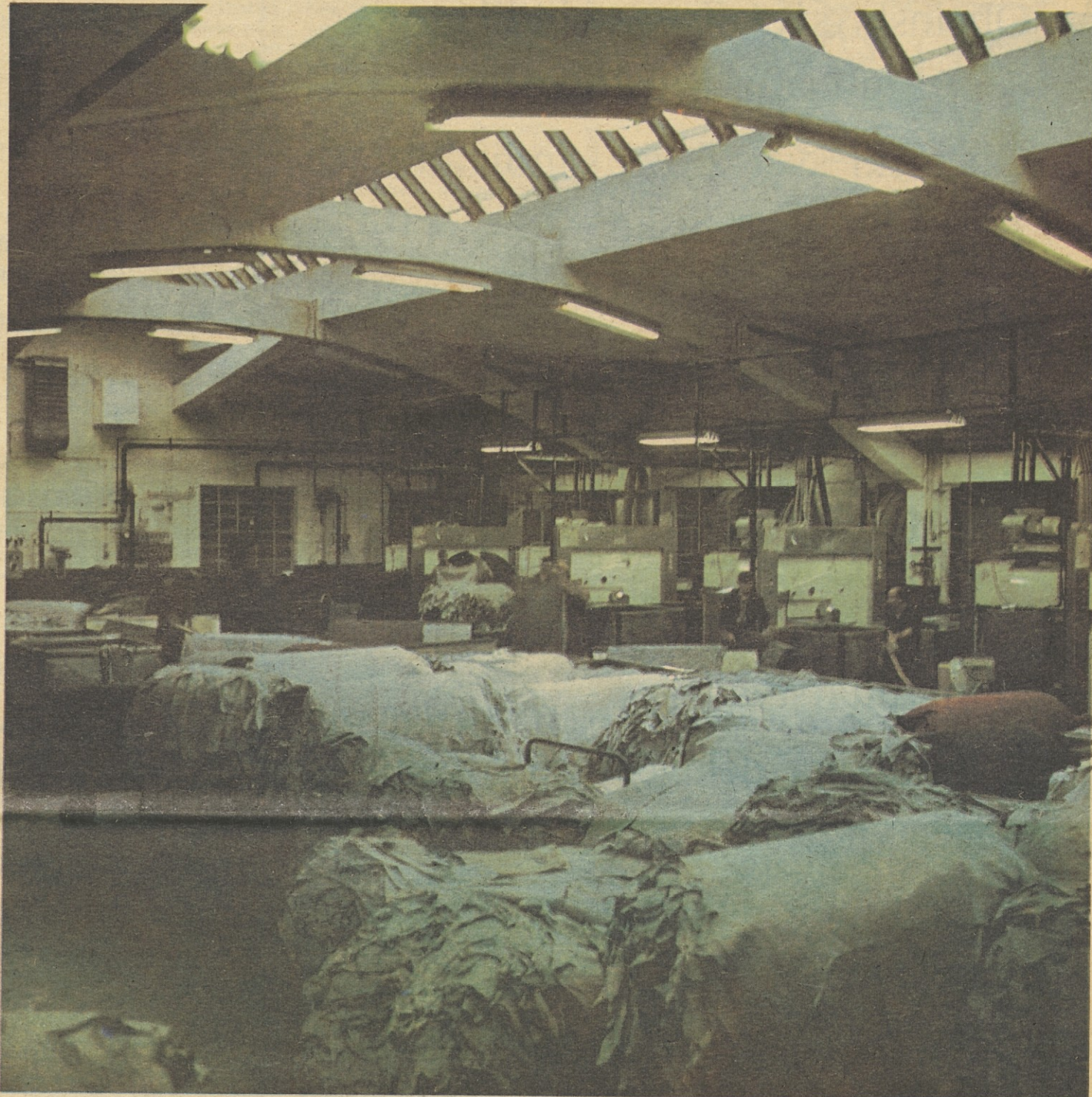
Od tega leta dalje se je skladno z rekonstrukcijo in modernizacijo posameznih obratov stalno povečeval tudi fizični obseg proizvodnje, s tem pa seveda tudi dohodek. Še leta 1967 so izkazali skoraj 10 milijonov dinarjev izgube, letos pa računajo že na dvajset milijonov dinarjev dobička.

Danes predstavlja proizvodnja krzna in krznene konfekcije drugo najpomembnejšo dejavnost v vrhniški industriji usnja.

S priključitvijo trgovskega podjetja z usnjem na veliko in malo „Šoštanj“ k Industriji usnja Vrhnika je podjetje dobilo neposreden stik s potrošniki. Prek svojih dvanajstih trgovin po Jugoslaviji se poleg blaga iz gume, plastičnih mas ter zaščitnih sredstev in čevljarških potrebščin, ki so tudi predmet poslovanja „Šoštanja“, ponuja priljubljenost za prodajo usnja, kož, usnjene galanterije ter kožne in krznene konfekcije. To pa so osnovni proizvodi matičnega podjetja.

Trgovsko podjetje „Šoštanj“ se je razvilo iz nekdanje industrijske poslovalnice tovarne usnja v Šoštanju. Ob ustanovitvi je podjetje imelo dve prodajni enoti v Ljubljani. Danes ima, kot smo že omenili, poslovalnice po vsej Jugoslaviji, lani so dosegli realizacijo za skoraj 140 milijonov dinarjev in pri tem imeli 11 milijonov čistega dohodka. Pri 109 zaposlenih so ustvarili skoraj 103.000 dinarjev čistega dohodka na zaposlenega.

V načrtih IU Vrhnika za prihodnja leta predstavlja razširitev trgovske mreže in skladišč po Jugoslaviji eno od zelo pomembnih nalog.



Lani se je k Industriji usnja Vrhnika priključil tudi Ingrad – industrijsko gradbeno podjetje Vrhnika. Dejavnost sedanjega TOZD je dvojna: na eni strani gradbena operativa, ki se je v zadnjih letih ukvarjala z gradnjo manjših industrijskih ter poslovnih objektov ter gradnjo stanovanj za potrebe vrhniške občine, na drugi strani pa proizvodnja opeke v dveh, sicer starih in zastarelih opekarneh.

Združitev je narekovala predvsem ugodna surovinska baza za proizvodnjo opeke, ki bi s primerno investicijo lahko močno dvignila proizvodnjo.

V načrtih IUV za prihodnje leto je gradnja nove opekarne, v katero naj bi vložili 70 milijonov dinarjev. Obratovati pa naj bi začela že prihodnje leto in naj bi proizvajala letno 35 milijonov opečnih enot.

Dosedanje staro opekarno pa nameravajo preurediti tako, da bo še vedno lahko rentabilno proizvajala.

TOZD – Ingrad – gradbena dejavnost pa bo v bodoče skušala zadostiti potrebam po gradbeni dejavnosti v občini. Razen nekaterih poslovnih objektov naj bi zgradili letno od 60 do 80 stanovanj.

Zadnja energetska kriza pri nas je močno prizadela večino delovnih organizacij, ne pa tudi Industrije usnja Vrhnika. So med redkimi poslovnimi organizacijami, ki imajo lasten energetski vir. Že pred tremi leti so nabavili agregata za obrat na Vrhniki in v Šmartnem. Ugotovili so namreč, da izpad električne energije za en dan pomeni 500.000 dinarjev škode. Če bi torej ostali brez električne energije teden dni, bi se jim agregat izplačal. Po drugi strani pa so izračunali, da je kilovat lastne električne energije znatno cenejši od tiste iz omrežja.

Posebne napore vlagajo v IUV zadnja leta tudi v stanovanjsko izgradnjo. Že več kot dve leti izdajajo v stanovanjski sklad namesto 4 oziroma sedanjih 6, kar 8 % od bruto osebnih dohodkov. Letos pa so prišli na izvorno idejo, kako priti do denarja za gradnjo stanovanj. Uvedli so namreč varčevalno akcijo, s katero naj bi z izrednimi ukrepi, to je s povečanjem discipline, z varčevanjem pri materialu in pazljivejšim delom s kožami v enem letu pridobili kar celo storo milijardo dinarjev. Zadali so si konkretno nalogo, da pri enem kvadratnem metru usnja prihranijo dva dinarja. Pri petih milijonih kvadratnih metrov, kolikor jih letno izdelajo, znese torej storo milijardo.

*Vsem delovnim ljudem želi srečno  
in uspehov polno novo leto 1974*

**KOLEKTIV IUV**

Občinski svet Zveze sindikatov  
Ljubljana-Bežigrad

Občinski svet Zveze sindikatov  
Ljubljana-Center

Občinski svet Zveze sindikatov  
Ljubljana-Moste-Polje

Občinski svet Zveze sindikatov  
Ljubljana-Šiška

Občinski svet Zveze sindikatov  
Ljubljana-Vič-Rudnik

Mestni odbori:

Sindikata delavcev industrije  
in rudarstva

Sindikata delavcev storitvenih  
dejavnosti

Sindikata delavcev družbenih  
dejavnosti

Sindikata delavcev prometa  
in zvez

Sindikata delavcev, kmetijstva,  
živilske in tobačne industrije

Sindikata gradbenih delavcev  
in

**MESTNI SVET ZVEZE  
SINDIKATOV LJUBLJANE**

*želijo vsem delovnim ljudem mnogo  
osebne sreče in zadovoljstva  
ter delovnih uspehov  
v novem 1974. letu.*



*Jož Keranič*

TOVARNA PLASTIČNIH IN KOVINSKIH IZDELKOV **ORMOŽ**

ŽELI VSEM DELOVNIM LJUDEM SREČNO NOVO LETO 1974!

Izdelujemo izdelke za avtomobilsko industrijo, živilsko in kemično industrijo, sestavne dele za pralne stroje in hladilnike, PEZ figurice in druge izdelke iz kvalitetnih plastičnih mas.

- VSA MOŠKA IN ŽENSKA KONFEKCIJA
- VSE ZA DOM IN GOSPODINJSTVO
- VSE ZA VAŠEGA MALČKA
- ČEVLJI, USNJENA GALANTERIJA
- KOZMETIKA, NAKIT

ZA NAKUP SE PRIPOROČA BLAGOVNICA

**KUIK**



**zarja**  
maribor

ŽELIMO SREČNO  
NOVO LETO 1974!

**KRAJEVNA  
SKUPNOST  
ŽIRI**

ŽELI VSEM  
DELOVNIM  
LJUDEM  
V ŽIREH  
SREČNO  
IN ZADOVOLJNO  
NOVO LETO  
1974!

**VETERINARSKA  
POSTAJA  
PTUJ**

želi vsem delovnim  
ljudem srečno  
novo leto 1974!

**KMETIJSKA ZADRUGA  
»DRAVSKO POLJE«  
Lovrenc  
na Dravskem polju**

želi vsem delovnim  
ljudem srečno  
novo leto 1974!

**ELEKTROKOVINSKO PODJETJE**

**KRAN**

**ORMOŽ - HARDEK 34**

želi vsem delovnim ljudem  
srečno novo leto 1974!



*"DleSpar"* PTUJ, HEROJA LACKA 5

SLIKARSKO-PLESKARSKO IN ANTIKOROZIJSKO PODJETJE

Nudimo:

- antikorozijsko zaščito vseh vrst konstrukcij in opreme,
- zaščito betonskih in lesenih površin,
- kompresorske storitve,
- slikarske, pleskarske in črkoslikarske usluge,
- polaganje tapet vseh vrst.

VSEM DELOVNIM LJUDEM ŽELIMO SREČNO IN ZADOVOLJNO  
NOVO LETO 1974!

DELOVNI KOLEKTIV MLINOTESTA V AJDOVŠČINI SE JE NA NOVO SAMOUPRAVNO ORGANIZIRAL

# Senčna stran njihovega sonca

Minuli petek so pooblaščen delegati trinajstih temeljnih organizacij združenega dela podpisali samoupravni sporazum o združitvi TOZD v delovno organizacijo Mlinotest. S tem so se končale enoletne temeljite razprave v samoupravnih organih in družbenopolitičnih organizacijah v vseh delovnih enotah Mlinotesta, na katerih so oblikovali novo organizacijo podjetja. Odslej bodo temeljne organizacije, ki so organizacijsko in proizvodno zaokrožene celote, samostojno oblikovale in delile dohodek. S podpisom sporazuma o združitvi se je tudi končalo obdobje iskanja najboljših rešitev in začelo obdobje uveljavljanja teh rešitev v vsakodnevni praksi vseh TOZD od Bovca do Umaga, torej v osmih občinah. Na tej poti pa jim, kot kažejo dozrajšnje izkušnje, ne bo z rožicami postlano.

Ko sem pred dnevi obiskal kolektiv Mlinotesta, mi je pomočnik glavnega direktorja Silvo Čotar podrobno opisal, s kakšnimi težavami se ubadajo. Naj iz njegovega pripovedovanja zapišem nekaj misli.

## ZAKAJ BI MORALI PRAV PEKI TAKO ZELO SKRBETI ZA NAŠ STANDARD?

Mlinotest se ukvarja z dokaj različno proizvodno dejavnostjo — od mlinarstva, proizvodnje močnih krmil in testenin, do trgovine in peke kruha ter drugih pekarskih izdelkov. Njihova lanska realizacija je pri kakih 60.000 tonah izdelkov znašala skoraj 250 milijonov dinarjev. So torej proizvajalci osnovnih življenjskih artiklov, ki neposredno vplivajo na standard prebivalstva.



**PRODAJA POLKNA VRATA OKNA NA KREDIT**

Resda porabimo, denimo za kruh, le kake 4 % osebnih dohodkov. V pooprečju. Takšno povečanje pa si dostikrat lahko vtaknemo za klobuk. Zlasti to velja za družine s številnimi otroki in z malo denarja, kjer je kruh osnovni prehrambeni artikel. Razen tega pa gledamo na ceno kruha, ker pač je nujna vsakodnevna hrana, kot na cene drugega blaga. Zato zanj doslej še ni bilo moč sprostiti cen. Tako imenovane določene cene pa potiskajo peke kot proizvajalce v neenakopravni položaj.

Delavci, ki delajo v pekarskih podjetjih, ne zahtevajo čisto nič drugega, kot vse tiste pravice, ki jih uživajo proizvajalci v drugih gospodarskih organizacijah: pri oblikovanju cene njihovega proizvoda je treba upoštevati ceno surovin, proizvodne stroške, obveznosti, ki izvirajo iz normalnega poslovanja, enostavno in razširjeno reprodukcijo. Ne iščejo dobičkov; radi bi le v normalnih razmerah normalno zadovoljevali potrebe potrošnikov.

## POGLEJMO, KAKO JE BILO DOSLEJ

Leta 1971 so proizvajalci kruha podpisali sporazum, pri katerem so upoštevali vse prej omenjene elemente za oblikovanje cene, ki so jo dokončno določile občine. Kasneje pa so se spremenili pogoji poslovanja, vsi stroški so se močno povečali, in pek zdaj peče kruh z izgubo. Za kilogram črnega kruha porabi recimo 3,07 dinarjev, prodajajo pa ga največ po

2,50. V Mlinotestu, pa tudi v drugih pekarskih podjetjih, so se že dolgo spraševali, kdo bo kril to izgubo. Sami je ne morejo. Njihova akumulacija dosega le borih 3 do 5 %, glede na vložena sredstva, medtem ko si proizvajalci v nekaterih drugih podjetjih zagotavljajo celo 35 % in še več. Zato so slovenski peki pred nedavnim sklenili nov sporazum o oblikovanju cen kruha, ki ga morajo potrditi še vsi pristojni organi. Predlagali so, naj bi v bodoče prodajali črni kruh po 3,000 dinarjev kilogram, bel kruh pa po 4,00 dinarjev. Pri črnem bi tako imeli 0,7 par izgube, pri belem pa 32 par pozitivne razlike. Seveda pečejo razen teh dveh še druge vrste kruha, in če bi primerjali njihove stroške z novimi cenami v vsej dejavnosti, bi jim ostalo pri kilogramu nekaj dinarjev za akumulacijo, za nujno obnovo sedanjih zmogljivosti, bi jim ostalo pri kilogramu nekaj dinarjev za akumulacijo, tudi akumulacijo pri belem in polbelem kruhu, pri črnem pa ne. Če bo njihov predlog sprejet, bodo šli v novo leto z dokaj čistimi računi in z nekoliko bolj jasno perspektivo. Na teh upih tudi gradijo svoje proizvodne in poslovne načrte za prihodnje leto, obenem pa opozarjajo, da bodo predvidene cene moke in pričakovani višji proizvodni stroški povzročili spet nove težave. Razumljivo je, da takšne planirane izgube ob nizki akumulaciji in strogem varčevanju, ko delitev slehernega dinarja povzroča spore, otežkoča normalno gospodarjenje.

## ZAKAJ NI JAJČNIH TESTENIN?

V Mlinotestu so do nedavnega lahko naredili na leto kakih 3000 ton testenin, v prihodnje pa jih bodo 5000 ton, ker bodo odprli novo tovarno.

Pri proizvodnji jajčnih testenin rabijo jajčni prah, ki je razen moke osnovna surovina in ki se je v zadnjem času močno podražil. Ko so zadnjikrat določili cene testenin, po katerih se zdaj prodajajo svoje izdelke, so za kilogram jajčnega prahu plačali 41 dinarjev, zdaj pa že več kot 90 dinarjev. Ta prah predstavlja v strukturi cene končnega izdelka kakih 30 %. Ker so se podražile še druge surovine in so se povečali tudi stroški proizvodnje, „pridelajo“ pri vsakem kilogramu jajčnih testenin kakih dva dinarja izgube, pri drobnih testeninah pa celo do 3 dinarje.

In so jih nehali izdelovati, pošiljajo jih samo še bolnišnicam in obratom družbene prehrane.

Pravijo, da svojih osebnih dohodkov ne morejo še zmanjšati, saj je njihovo povprečje komaj 2030 dinarjev, torej so že tako pod republiškim povprečjem. Drugje pa ni moč dobiti denarja, s katerim bi prikrili izgubo. Zato so proizvajalci testenin podpisali pred tremi meseci sporazum o novih cenah, ki

ga je najprej zavrnil zavod za cene, kasneje pa še med-republiški komite z vetom Makedonije in Črne Gore. Zdaj bodo morali odločiti o njem predsedniki republiških izvršnih svetov. Tedaj predvidena cena pa sedaj, tudi če bi sporazum sprejeli, ne bo več zadovoljila proizvajalcev, saj so pri njej upoštevali 61 dinarjev za kilogram jajčnega prahu, medtem pa se je močno podražila tudi embalaža in predvidevajo novo podražitev za 30 %.

Tako smo torej potrošniki prišli ob jajčne testenine in zadovoljiti se moramo z vetom, izrečenem na sestanku med-republiškega komiteja, ki pa ga ni moč skuhati v loncu. Ukinitve te proizvodnje pa je seveda tudi delavcem v Mlinotestu povzročila obilo sivih las.

S tem zgodba še ni končana. Ob nedavni vojni na Bližnjem vzhodu je republiški sekretariat za gospodarstvo naročil delovnemu kolektivu, naj s polno paro dela in naj proizvajata tudi jajčne testenine. Potem je prišel v tovarno republiški tržni inšpektor in je zahteval, naj vse testenine, ki so jih delali za zalogo, pošljejo na trg. Delavci zdaj sprašujejo, kdo bo plačal izgubo, ki se je zaradi tega še povečala. Tega nihče ne ve. Nihče tudi ne ve, kdo je pri nas, v našem samoupravnem sistemu, odgovoren za takšne anomalije, na koga naj se delovni kolektiv obrne, ko so že vsa vodstva od občine pa do zveze poprosili za pomoč in nič ni pomagalo. Zdaj pa že dokaj resno šušljajo o intervencijskem uvozu iz Italije in pravijo, da bodo uvožene testenine prodajali po 12 do 15 dinarjev za kilogram, čeprav so jih v Mlinotestu pripravljali delati za 8 do 9 dinarjev.

Naj bo dovolj te razlage o slabostih. Spomnimo se samo, kako lepo smo v novo ustavo zapisali, da moramo proizvajalci in potrošniki odločilno in organizirano vplivati na oblikovanje gospodarske politike in seveda tudi cen.

## SAMOUPRAVLJANJE JE DOBIL DOMOVINSKO PRAVICO

Težave, o katerih sem govoril, pa niso zavrle prizadevanj, da bi delavci v vseh obratih Mlinotesta polno samoupravno živeli. Trinajst TOZD, ki so jih v petek združili v skupno organizacijo združenega dela, bo poslej samostojno oblikovalo in

delilo dohodek. Dinar bo bliže delavcu in temeljna organizacija bo odločala tudi o enostavni reprodukciji, sredstva za razširjeno reprodukcijo pa bodo združevali s samoupravnimi dogovori. (Tega seveda ne bo moč storiti, če bodo kljub najboljšim proizvodnim rešitvam in delovnemu prizadevanju vseh zaposlenih poslovali z izgubo.)

JOŽE KREČIČ, predsednik sindikalne organizacije v združenem podjetju, me je opozoril na tiste člene samoupravnega sporazuma, ki dajejo polno veljavo delavcu kot opozoril na tiste člene samoupravnega sporazuma, ki dajejo polno veljavo delavcu kot oblikovati stališča v volilnih enotah, od koder bodo pošiljali delegate v samoupravna vodstva. oblikovati stališča v volilnih enotah, od koder bodo pošiljali delegate v samoupravna vodstva. Zato še kako rabijo sindikat. Preudarne odločitve se namreč ne rojevajo same po sebi. Zdaj imajo, kot pravijo, dobra izhodišča za akcijo, dobre samoupravne odnose pa bodo uveljavili šele

Naj jim ob novem letu zaželimo, da bi v tej njihovi praksi naleteli v bodoče na večje družbeno razumevanje — tudi kot peki in proizvajalci testenin.

JANEZ VOLJČ



— Nikar se ne razburjaj, Pepe, to je le varčevalni ukrep ...

GOSPODARSTVO KOPRSKE OBČINE POSLUJE LETOS DOBRO, VENDAR VSEH TEŽAV ŠE NI PREMAGALO

## Kam usmeriti pozornost?

Čeprav gospodarstvo koprsk občine spremljajo letos še mnoge težave pa 9-mesečni kazalniki poslovanja ne kažejo najslabše podobe. Poslovni uspeh je zadovoljiv, tako v primerjavi z lani, kot v primerjavi z republiški poprečji. Razveseljivo je zlasti zmanjšanje izgub. Ob koncu septembra je pomembnejšo izgubo imela le še Luka Koper, ki pa obratnava amortizacijo nad predpisanimi stopnjami in je ta višja od izgube. V celoti so bile izgube koprškega gospodarstva v letošnjih 9 mesecih za 68 odstotkov nižje kot lani in za 63 nižje kot v letošnjem prvem polletju. To je nedvomno podatek, ki kaže, da organizacije združenega dela uspevajo v stabilizacijskih prizadevanjih. To potrjujejo tudi drugi podatki.

devanjih. To potrjujejo tudi drugi podatki.

Tako se je družbeni proizvod v 9 letošnjih mesecih v primerjavi z enakim obdobjem lani realno povečal za 7 do 8 odstotkov, del dohodka za sklade pa za 24 odstotkov. Dohodek v skladih je znašal 136 milijonov, kar je ugodnejše kot v republiškem merilu. Še bolj se je povečala amortizacija nad predvideno stopnjo, in sicer za 39 odstotkov, tako da je znašala 45 milijonov. Tako so se skupna sredstva za razširjeno reprodukcijo povečala za 28 odstotkov, kar je 15 odstotkov več, kot znaša poprečje za republiko.

Hkrati s povečanjem sredstev za razširjeno reprodukcijo so se povečale letos tudi naložbe, in sicer za 45 odstotkov. V 9 mesecih so znašale 259 milijonov. Od tega je 84 milijonov, to je 32 odstotkov od celotnega zneska, šlo v obratna sredstva. Povečanje naložb gre zlasti na račun stanovanjske, komunalne dejavnosti in obrti; v trgovini, prometu in industriji pa se naložba nanašajo v glavnem na obratna sredstva. Ta pa so se povečala tudi na račun boljše likvidnosti, kjer je opaziti vidne premike. Težave z obratnimi sredstvi imajo, žal, še vedno nekatere velike organizacije združenega dela, med katerimi sta tudi Tomos in Luka.

Vseh problemov torej koprsko gospodarstvo letos še ni rešilo, vendar pa podatki o 9-mesečnem poslovanju nedvomno potrjujejo, da potekajo gibanja letos veliko bolj v skladu s stabilizacijskimi prizadevanji, kot je bil to primer lani. Taka gibanja je gospodarstvo

doseglo med drugim tudi na račun relativno manjšega deleža osebnih dohodkov v delitvi, kar je sicer v skladu z začetno ekonomsko politiko za letos, žal, pa začetna razmerja rušijo cene, ki pri nekaterih življenjskih potrebščinah rastejo prehitro. Realni osebni dohodki so zato v koprski občini za 6 odstotkov pod lansko ravni. Razmeroma nizke osebne dohodke imajo še vedno nekatere industrijske ter gostinske organizacije združenega dela. Vprašanju osebnih dohodkov bo zato, zaradi vzpodbujanja produktivnosti, treba posvetiti primerno pozornost.

Enake pozornosti pa bo moralo biti deležno tudi nadaljnje razbremenjevanje gospodarstva. Letos je sicer tudi tu opaziti določeno umiritev gibanj, vendar so omenitve še vedno velike. V zvezi s tem v organizacijah združenega dela v koprski občini poudarjajo, da bo treba družbeno dogovarjanja o kritju skupnih potreb izpeljati premišljeno, kar z drugimi besedami pomeni, da bo sredstva za skupne potrebe potrebno trošiti smotno. Treba se je namreč zavdati, da bodo organizacije združenega dela lahko povečale svoj delež za skupne potrebe le v primeru, če jim bo sedanja delitev puščala dovolj dohodka za modernizacijo in za izboljšanje poslovanja. Do relativne razbremenitve gospodarstva lahko pride v naših pogojih torej le ob hitrejšem izboljševanju poslovnih uspehov, ob premišljenem sklepanju družbenih dogovorov in ob smotni uporabi razpoložljivih skupnih sredstev.

S. KAVČIČ

# ZA POLOVICO VEČ ŽE V PRVEM LETU

»Za« združitev so zbori delovnih skupnosti glasovali predvsem zaradi ugodnih rezultatov dosednjega sodelovanja in zavoljo možnosti hitrejšega in bolj racionalnega skupnega razvoja

Zbori delovnih skupnosti v ljubljanskih podjetjih Avtomontaža in Cosmos so v tem mesecu izglasovali sklep o pripojitvi Cosmosa k Avtomontaži. Odločitev bo uveljavljena z novim letom. Dobrih šest let trajajoče poslovno tehnično sodelovanje s tem ne bo dobilo le nove vsebine, ampak bo utrla tudi nova pota za še hitrejši razvoj in rast 1100-članske združene delovne skupnosti.

Preden zapišemo kaj več o ciljih te integracije, moramo poseči malce v zgodovino. Vsekakor bistven je podatek, da sta Avtomontaža in Cosmos začela sodelovati med seboj in z nemškimi koncernom MAN kot njunim skupnim partnerjem v času, ko je bil materialni položaj Cosmosa zelo ugoden. Zaradi ne najbolj pretehtanih poslovnih odločitev, zlasti še zgrešenih investicij, delno pa tudi zavoljo tečajnih razlik kot posledice valutnih pretresov, pa se je Cosmos znašel v težavah. Njegov interes je bil, da najde partnerja, ki bi mu pomagal iz te zagate. Medtem ko še ni docela jasna odločitev, o bodoči poti dislociranega obrata v Črnomlju, pa je ljubljanski in matični del kolektiva tega partnerja videl predvsem v sosednji, za stre-

laj oddaljeni Avtomontaži. Prvič zato, ker jo je že poznal in drugič zaradi tega, ker je bil prepričan, da bi združitev lahko prinesla koristi obema kolektivoma ne glede na trenutno finančne stanje Cosmosa.

Zdaj, ko je sklep o pripojitvi sprejet, tudi v Avtomontaži naravnost povedo, da se je misel o poglobitvi sodelovanja in tudi o fizični združitvi ponujala že dlje časa. Finančno stanje, v kakršnem se je znašel Cosmos, pa je tako odločitev samo še pospešilo.

## UZADJE RAČUNIC O „DOTI“

Navkljub močno povečanim proizvodnim površinam Avtomontaži na sedanji lokaciji ob Celovski cesti že zmanjkuje „življenjskega prostora“. Tega pa potrebuje tudi zato, da bi lahko razširila izbor svojih proizvodov, kajti trg postaja vse zahtevnejši. Kot članica interesne skupnosti, strnjena ob mariborski tovarni TAM, je Avtomontaža specializirana skoraj izključno na izdelovanje turističnih avtobusov. Ko se je Avtomontaža že pred leti ozirala po dodatnem programu, s katerim bi zaposlila proste zmogljivosti, se je njeno „oko“

ob Cosmosevem sodelovanju ustavilo na MAN avtobusih za mestni promet, ki jim po zasnovi, funkcionalnosti, udobnosti, zmogljivosti in tudi z vidika onesnaževanja zraka zlepa ni para. V tem je bil začetek že omenjene kooperacije med obema, zdaj združenima kolektivoma. Le-ta se je sčasoma razvila in dosega letno vrednost izmenjave med 6 in 7 milijoni nemških mark, pri čemer z jugoslovanske strani kot dobavitelj raznih specifičnih delov razen Avtomontaže in Cosmosa sodelujejo tudi številni kooperanti. V zamenjo pa MAN dobavlja motorje in še nekatere druge sestavne dele. Pri sedanjem obsegu izmenjave lahko Cosmos in Avtomontaža zmontirata letno med 100 in 120 avtobusov. Podjetja mestnega prometa v Zagrebu, Beogradu in Dubrovniku, kamor so doslej prodajali ta vozila, se z njimi pohvalijo.

Če Cosmos ne bi bil v finančnih težavah, bi bil lahko obseg menjave z nemškim MAN in v zadnjem času tudi z madžarskim RABA-MAN še veliko večji. To bi „potegnilo za seboj“ večji obseg dela tudi v Avtomontaži in pri kooperantih nasploh. Z druge strani gledano pa osvajanje svojstvenega novega tipa karoserije, kakršne je MAN, tudi omogoča, da bi sčasoma vanjo vgrajevali domače pogonske motorje in še nekatere druge dele. S tem bi bilo ustrezno tako domačemu trgu, saj sodobno zasnovana vozila za javni mestni promet zvečine uvažamo, kakor tudi tovarni TAM, ki bi lahko povečala proizvodnjo pogonskih agregatov.

Primer „avtobusne proizvodnje“ smo popisali malo bolj podrobno, da bi bilo jasno, zakaj je integracija Avtomontaže in Cosmosa ekonomsko zanimiva ne le za ta dva kolektiva, ampak tudi za vso našo motorno in za velik del spremljajoče industrije. Nekaj podobnega pa bi lahko povedali tudi o Cosmosevi kooperacijski proizvodnji traktorjev SAME, ki se navkljub popraševanju ni mogla bolj razmahati samo zaradi finančnih težav, iz katerih pa se COSMOS z lastnimi močmi ni mogel izkoptati. Tudi proizvodnja traktorjev pa, kajpak, „vleče“ za seboj zelo dolgo vrsto interesov številnih dosedanjih in tudi potencialnih kooperantov.

Večje serije v „lastni hiši“ in pri kooperantih, s tem pa boljša zaposlitev vseh zmogljivosti in racionalizacije v proizvodnji torej v marsikem odtehtajo tista negativna finančna bremena iz preteklega poslovanja Cosmosa, ki jih bo morala odplačevati

Avtomontaža. Če pa k temu zapišemo, da je že Cosmos sam v sebi povezoval proizvodnjo z zunanjo trgovino, pa ta del „dote“ za združeno podjetje pomeni samo še dodatno prednost.

Če so drug drugemu stisnili roko, so torej dobro vedeli, da se bo izplačalo obojim!

## DELATI SMOTRNEJE, USTVARJATI VEČ!

Čeprav bodo formalno zaživel kot združena delovna skupnost šele z novim letom, je treba povedati, da delovna skupnost Avtomontaže že od marca dalje nastopa kot nosilec sanacije v Cosmose. Rezultati so očitni. Tako je tekoča proizvodnja v Cosmose spet postala akumulativna. Čeprav so letos kar za devet desetih skrčili število zastopstev in se tako specializirali skoraj izključno na področje gospodarskih vozil, bo zunanjetrgovinska dejavnost vseeno ustvarila kar štiri petine lanske realizacije. Drugo k drugemu: Cosmos je v marsikem „okleščen“, vendar njegovo zdravo jedro ustvarja neprijetno več, kot je poprej, kajti vodilo vseh prizadevanj je: delati smotrneje, ustvarjati več! To seveda ne velja zgolj za Cosmos, ampak tudi za „matično“ Avtomontažo, ki se ji ob taki usmeritvi ter ob povečanem „življenjskem prostoru“ izpolnjujejo tudi pogoji za povečevanje obsega lastne dejavnosti v okvirih interesne skupnosti TAM. V tem pa je še danes eden njenih bistvenih interesov.

Če bosta letos Avtomontaža in Cosmos skupaj ustvarila nekaj nad 135 milijonov dinarjev celotnega dohodka, jima skupna pot ob istih vloženih proizvodnih zmogljivostih in enakem številu zaposlenih zagotavlja realizacijo v vrednosti več kot 200 milijonov dinarjev. Približno tolikšno realizacijo je Cosmos letos dosegel pri zunanjetrgovinski dejavnosti. Računajoč z enakimi cenami naj bi, tako predvidevajo, na tem področju v letu 1974 ustvarili vsaj za četrtino višjo realizacijo.

Avtomontaža torej postaja velika. Vendar pa marsikaj kaže, da se njen razvoj niti za trenutek ne zaustavlja na ravni, doseženi s pripojitvijo Cosmosa. Zaradi skupnih interesov, med katerimi močnejša uveljavitev na tujih trgih ni ravno na zadnjem mestu, že tečejo razprave o nastanku nove interesne skupnosti, v kateri bi se ob Avtomontaži in vrsti manjših kooperantov strnile še sile štirih drugih, zelo velikih sorodnih podjetij.

-mG



Varilec na našem posnetku je eden poslednjih, ki so „pospravljali“ zadnje ostanke pri nedavnem generalnem popravilu v TE Šoštanj. Takrat smo slišali zagotovila, da so z okvarami korenito opravili in bo 275 MW agregat naposled stekel s polno paro ... Od optimističnih obljub je minilo samo nekaj dni, ko so žarnice spet „potemnele“. Menda ne od jeze?

IZOBLIKOVANA IZHODIŠČA ZA RAZVOJ ZDRUŽENEGA PODJETJA GORENJE VELENJE

## DVA DOLGA KORAKA PRED PREDVIDEVANJI

Leta 1980 bo združeno podjetje Gorenje Velenje, kot napovedujejo, doseglo že 11,4 milijarde din celotnega dohodka, na tuja tržišča pa prodalo za več kot 167 milijonov dolarjev izdelkov

Že dosednji razvojni načrti Tovarne gospodinjne opreme



Gorenje Velenje oziroma Združeno podjetje Gorenje Velenje so bili zastavljeni nad vse

smelo. Zaradi velikih prizadevanj delovnih skupnosti jih uresničujemo hitreje, kot so predvidevali. Letos, na primer, bo okrog 10.000 zaposlenih v vseh 6 organizacijah združenega dela Gorenja doseglo 2,8 milijarde din celotnega dohodka, oziroma 500 milijonov din več kot lani. Za prihodnje leto pa načrtujejo 4,2 milijarde din celotnega dohodka. Predvidevanja za gospodarjenje v okviru Združenega podjetja Gorenje za leto 1978 bodo dosežena kar dve

leti pred rokom, zato so morali v Gorenju na novo začrtati razvoj tako posameznih organizacij združenega dela kot Združene podjetja Gorenje Velenje, in to za razdobje do leta 1980.

Prihodnji razvoj Gorenja, ki temelji na pogojih in možnostih življenja pri nas v letu 1980, bodo zagotovila zlasti še večja vlaganja v razširjeno reprodukcijo, in to v nove programe in v povečanje produktivnosti dela, pa vključevanje novih delavcev.

Se naprej bodo razvijali sodelovanje in povezovanje z organizacijami združenega dela v vsej Jugoslaviji, okrepli bodo sodelovanje s kooperantsko industrijo ter se še bolj vključili v mednarodno delitev dela. Združeno podjetje Gorenje bo tako leta 1980 že doseglo 11,4 milijarde din celotnega dohodka s skoraj 16.000 zaposlenimi. Doma bodo prodali 60% celotne proizvodnje, 40% pa jo bodo izvozili in s tem iztržili nad 167 milijonov dolarjev.

Ob povečanju celotnega dohodka za 171% se bo povečalo število zaposlenih le za 42%, se pravi, da bo treba produktivnost skorajda podvojiti, da bi leta 1980 dosegli 714.000 din celotnega dohodka na zaposlenega.

Združeno podjetje Gorenje Velenje bo v letih 1974 - 1980 vložilo v investicije okrog 3,5 milijarde dinarjev, v glavnem lastnih sredstev, kar bo terjalo kar najbolj skrbno gospodarjenje vsako leto, da bodo ustvarili potreben denar za vlaganja v razširjeno reprodukcijo. Združeno podjetje Gorenje načrtuje za prihodnje oblikovanje več novih organizacij združenega dela, s katerimi bi skupno ustvarjali rezultate dela. Računajo na razvoj več novih programov, s katerimi bi leta 1980 že ustvarili najmanj 2 milijardi dinarjev celotnega dohodka.

(vš)

## KONČNO ZARES!

Po krajšem zastoju je spet v polnem teku gradnja novih objektov, v katere se bo iz Pirana preselilo podjetje za popravilo in rekonstrukcijo plovni objektov „2 oktober“. Preselitev je potrebna, ker bo na prostoru, ki ga med Portorožem in Piranom zaseda zdaj „2. oktober“, zraslo turistično naselje Bernardin. S preselitvijo v Izolo bo kolektiv dobil veliko boljše pogoje za delo, saj so obstoječi proizvodni prostori v glavnem neprimerni. Objekti, ki jih gradijo v Izoli, ne bodo le novi, ampak tudi prilagojeni tako, sedanji kot prihodnji

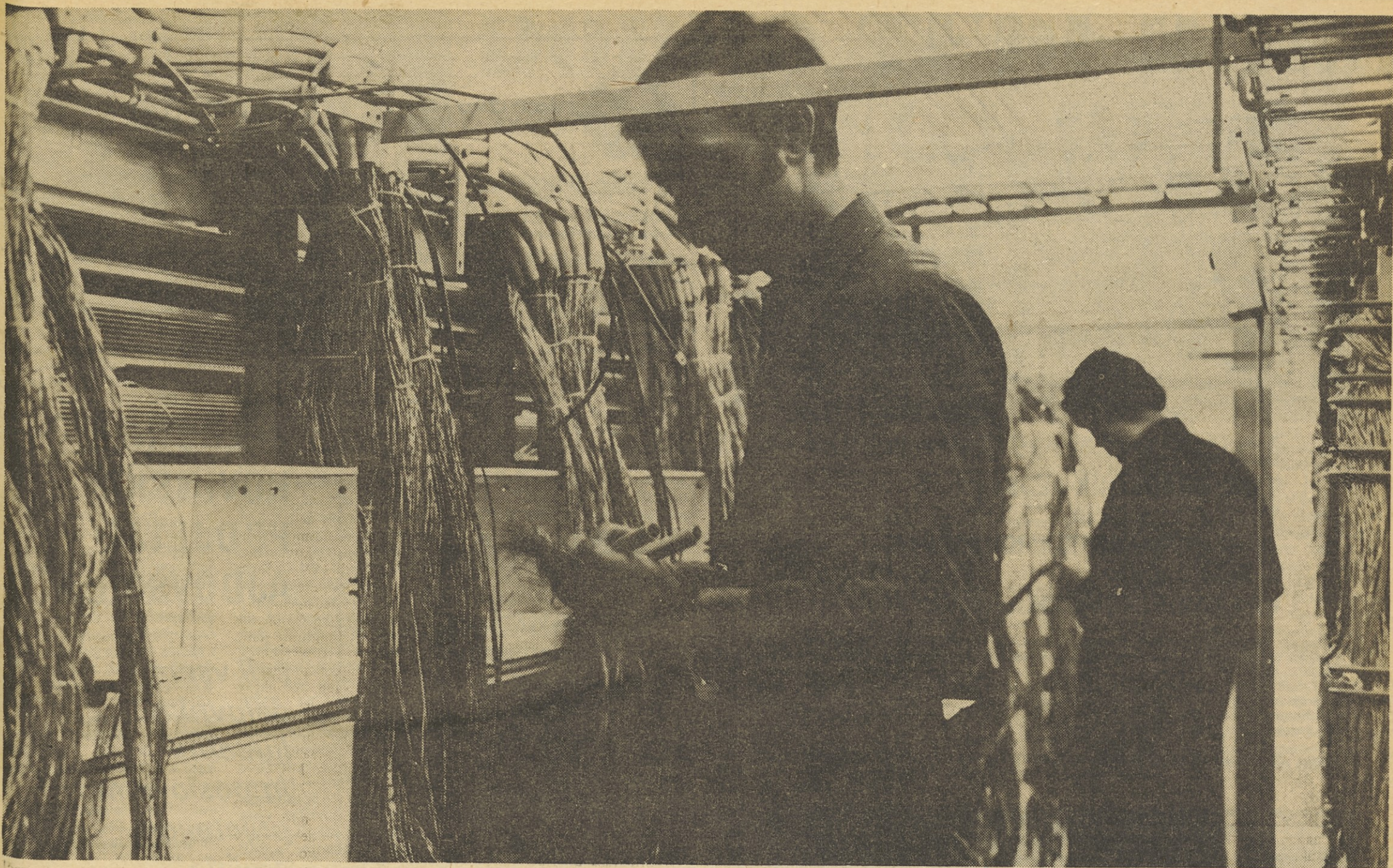
dejavnosti. Ta pa bo še bolj usmerjena v obnovo in popravilo velikih in tudi manjših plovni objektov. Taka usmeritev je seveda spričo vse večjega števila ladij, ki prihajajo v koprsko luko in pristanišča ob naši obali, nujna.

Da bi dejavnost čim bolj izpopolnili, se „2. oktober“ že nekaj časa zanima tudi za nakup doka z 12 tisoč ton nosilnosti. Pod ugodnimi kreditnimi pogoji bi ga lahko dobili v Sovjetski zvezi, namestiti pa bi ga v koprski luki. Načrt podpirajo tudi koprski Luka, Splošna plov-

ba in še nekatere delovne organizacije.

Čeprav je prišlo, kot rečeno, pri gradnji novih objektov v Izoli do manjšega zastoja - zmanjkalo je namreč denarja in je bilo zato treba najeti še 10 milijonov investicijskih kreditov - kolektiv „2. oktober“ računa, da se bo iz Pirana v Izolo preselil pravočasno, to pa je pred začetkom gradnje Bernardina. Preselili se bodo marca, najkasneje aprila prihodnje leto. Investicija v Izoli jih bo po sedanjih izračunih stala 35 milijonov dinarjev.

KAVČIČ SREČKO



# Elektronska telefonska centrala

# META- CONTO 10-C

Trinajst jugoslovanskih mest – Ljubljana, Beograd, Sarajevo, Novi Sad, Niš, Kragujevac, Split, Titograd, Priština, Mostar, Banjaluka, Titovo Užice in Tuzla – bo do konca leta 1974 dobilo nove avtomatske elektronske telefonske centrale (Metaconto 10-C), in sicer iz nove Iskrine tovarne na Laborah pri Kranju, kakor nam je v razgovoru povedal ALFONZ MEDVED, direktor direkcije za telekomunikacije pri Iskra Commerce Ljubljana.

Kaj to pomeni? Se bodo telefonske zveze v Sloveniji in Jugoslaviji s tem bistveno izboljšale? To sta nedvomno vprašanji, ki najbolj zanimata slehernega izmed nas, ko govorimo o novostih v naši telefoniji.

Pred štirimi leti, natančneje 1969. leta, je JPTT (Jugoslovanska pošto telegrafsko telefonska služba) razpisala mednarodno licitacijo za 13 velikih tranzitnih telefonskih central, ki naj bi bistveno modernizirala jugoslovansko telefonijo. Tako JPTT kot Iskra – naš največji in najbolj kakovostni domači proizvajalec telefonskih pripomočkov – sta se znašla pred dilemo: kako naprej? Vztrajati pri klasični telefoniji ali se odločiti za zadnjo „modo“ oziroma zadnje svetovne dosežke na tem področju. Tako Iskra kot JPTT sta se odločila za moderno pot, in sicer za novo avtomatsko elektronsko telefonsko centralo.

Najbolj daleč v tej smeri je takrat bila belgijska tvrdka BTMC kot sestrska tovarna ameriške ITT (ZDA). Pred našo, jugoslovansko licitacijo za 13 telefonskih central se je Iskra odločila za licenčno kooperacijsko pogodbo s to evropsko-ameriško tvrdko in na hudi mednarodni licitaciji za jugoslovanske tranzitne telefonske centrale tudi zmogala.

Iskra je torej tedaj dobila vseh trinajst avtomatskih telefonskih central z izjemo štirih, ki jih je JPTT oddala direktno, in sicer brez licitacije podjetju Nikola Tesla iz Zagreba, kar pa za ta zapis tako ali tako ni poglavitno.

## PODPISANA POGODBA ZA NAJVEČJI PROJEKT ISKRE

Pogodba za dobavo central je bila podpisana 1971. leta – celokupna investicijska vrednost je okrog 650 milijonov dinarjev – realizirana pa naj bi bila do konca prihodnjega, se pravi 1974. leta.

Kaj dejansko to pomeni? Do konca prihodnjega leta bo Iskra zamenjala trinajst starih telefonskih central v Jugoslaviji z najbolj modernimi elektronskimi telefonskimi centralami, ki se bodo „rodile“ v novi kranjski oziroma stražiški tovarni na Laborah.

Razen te pogodbe je Iskra ta čas podpisala še dve pogodbli, ki jo obvezujeta za lokalno avtomatsko elektronsko telefonsko centralo

v Mostah (Ljubljana) s 4.000 priključki in podobno centralo v Banjaluki z 10.000 telefonskimi priključki.

Ker gre v tem primeru za največji projekt Iskre, kar jih je doslej sprejela in skušala uresničiti – gradnja nove tovarne v ta namen,

široko šolanje visokokvalificiranih strokovnjakov, najsodobnejša oprema in tehnologija (iz ZDA) – posredi tudi večji trije mednarodni krediti, in sicer od belgijske tvrdke BTMC, ameriške tovarne ITT ter konzorcija belgijskih bank, kjer kreditirajo prodajo teh central na dobo sedem let.

Prvi vidni rezultati tega velikanskega posla se že kažejo: letos avgusta je šla v „promet“ v obratovanje nova tovarna elektronskih avtomatskih telefonskih central na Laborah v Stražišču pri Kranju. Prva elektronska telefonska avtomatska centrala za ljubljansko PTT podjetje v Mostah bo nared do konca januarja 1974. leta, torej vsak čas. Preizkušanje te centrale je namreč že v zaključni fazi. Januarja bo podobna Iskrina tranzitna centrala začela obratovati tudi v Kragujevcu v Srbiji.

Če je tovarna na Laborah veljala okroglih 300 milijonov dinarjev, potem bo vseh trinajst novih elektronskih avtomatskih telefonskih central v naši državi, ki jih bodo naredili v tej tovarni, veljalo okrog 650 milijonov dinarjev – največja med njimi kar 130 milijonov dinarjev, postavili jo bodo v Beogradu.

Pri vsem tem gre nedvomno za veliko preizkušnjo, ki naj bi v končni fazi pokazala vrednost največje slovenske tovarne Iskra, tako na tehnološko-organizacijskem kot poslovno tehničnem področju dela. Vsaka nova centrala ima namreč poleg vsega drugega dva zelo velika računalnika. Posredi je torej upravljanje z računalnikom, programiranje itd. Gre za velike spremembe v tehnološkem procesu, novih organizacijskih procesih itd.

## NAJMODERNEJŠI SISTEM V SODOBNI TELEFONSKI TEHNIKI

V celoti gledano je na novo osvojeni sistem tranzitnih telefonskih central najmodernejši v sodobni telefonski tehniki. Da je to res, nam potrjujejo najnovejši sistemi, ki se v bistvenih potezah sploh ne razlikujejo od našega, sprejetega po licenčno-kooperacijski pogodbi z belgijsko-ameriško tvrdko ITT. To potrjuje, da je bila Iskrina odločitev za novo avtomatsko telefonsko centralo povsem umestna in pravilna.

Z licenčno pogodbo si je Iskra zagotovila prost izvoz teh avtomatskih telefonskih elektronskih central tudi na vzhod, in sicer predvsem v Sovjetsko zvezo, kjer se ji praktično odpirajo neslutene možnosti tržišča. Doslej je dobila ponudbo za eno mednarodno centralo, in sicer v Moskvi, so pa povsem realni izgledi za prodor v širši sovjetski prostor.

Pred nedavnim je bil pri nas pomočnik ministra za pošte SZ s svojo delegacijo, ki je dobila lep vtis tako v Mostah kot v Kranju, kjer montirajo prvo avtomatsko telefonsko centralo in kjer proizvajajo te centrale. Že z licenčno pogodbo si je Iskra zagotovila izvoz elektronskih telefonskih central tudi na vzhod, kar je nedvomno velika pridobitev. V Sovjetski zvezi so namreč veliki izgledi, da se

bo odprl trg ne zgolj za eno, temveč za vrsto elektronskih central, ki jih delajo v Kranju.

Vse te elektronske centrale – v mislih imamo osvajanje proizvodnje – pa nedvomno zahtevajo visoko stopnjo tehnologije, visokokvalificirane strokovnjake in visoko stopnjo avtomatizacije, kar potegne za seboj tudi potrebe po kadrih. Samo na šolanje v Belgijo je Iskra pred nedavnim v ta namen poslala okrog 50 svojih ljudi.

## NIČ VEČ ČAKANJA IN JEZE

Z uvedbo avtomatskih elektronskih telefonskih central se bo Jugoslavija lahko vključila v avtomatski mednarodni telefonski promet, kar je ena bistvenih prednosti, ki jih naši državi omogoča Iskrina tehnologija. Pri tem gre namreč za bistveno izboljšanje hrbtnične oziroma osnovne telefonske mreže, ki naj bi omogočila novo kvaliteto domačih in mednarodnih telefonskih zvez, hkrati pa nadaljnji razvoj avtomatskega telefonskega omrežja znotraj naše domovine. Bistvene prednosti: zanesljivost in kvaliteta telefonskih zvez, ki so, kot nam je predobro znano, za zdaj precej klavrne, ne nazadnje pa tudi številni novi telefonski priključki.

Takoj, ko bomo dogradili mrežo lokalnih avtomatskih telefonskih central – za osnovnimi, ki jih dograjujemo po Iskrini zaslugi zdaj – se tako v domačem kot mednarodnem avtomatskem telefonskem prometu ne bomo več dušili, kakor se nam to prečestokrat dogaja zdaj.

Nova avtomatska elektronska telefonska centrala, ki so jo uspešno osvojili v novi Iskrini tovarni na Laborah pri Kranju, se imenuje Metaconto 10-C. V Ljubljani ob novi Pošti že grade poslopje za novo tranzitno telefonsko centralo, ki bo omogočila petkrat večji in nemoten telefonski promet kot doslej. Nova avtomatska elektronska telefonska centrala z dvema računalnikoma bo v Ljubljani predvidoma začela obratovati takoj po dograditvi nove funkcionalne pošte, in sicer v letu 1975.

Kaj tehnično pomeni takšna avtomatska telefonska centrala? Če se omejimo zgolj na najbolj oprijemljiv podatek, gre za 15 kilometrov elektro kablov, ki vsebujejo razen elektronike, avtomatike in računalnikov kar stokrat več žic, kot je kablov.

Toda, počakajmo, nova elektronska avtomatska telefonska centrala iz Iskrine tovarne v Mostah, pa tudi v Ljubljani, je tako rekoč nared. Tako prva kot druga pomenita začetek novega obdobja v naši telefoniji, ki doslej ni bila na najbolj zavirljivi ravni zaradi preobremenjenosti tranzitnih central pa tudi zaradi zastarelosti tehnike, ki več kot toliko ni zmogla.

Smo torej tik pred rojstvom prve avtomatske elektronske telefonske centrale v naši državi: v Mostah začne obratovati januarja 1974, v Ljubljani v letu 1975 in še v vrsti večjih jugoslovanskih mest, kar je nedvomno velik uspeh delovnega kolektiva Iskre in sad prizadevanj Iskrinih delavcev.



Delovni ljudje temeljnih organizacij združenega dela SGP Konstruktor, Maribor:

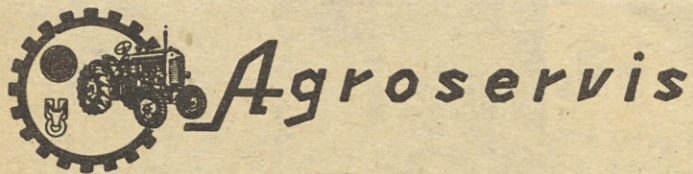
**TOZD GRADBENIK LENDAVA**  
**TOZD MARIBOR in**  
**TOZD POMURJE MURSKA SOBOTA**

ter delovni ljudje  
**GP GRANIT SLOVENSKA BISTRICA**

sporočajo svojim poslovnim prijateljem, da so se na referendumu 6. decembra 1973, z veliko večino glasov odločili za pripojitev GP Granit, Slov. Bistrica k SGP Konstruktor, Maribor.

GP Granit bo po novem letu TOZD v sklopu SGP Konstruktor, Maribor. Z združenimi močmi se bomo tudi v prihodnje trudili čim bolj zadovoljiti naše naročnike pri vsakem tudi najmanjšem naročilu s solidnim, kvalitetnim in časovno najbolj sprejemljivim izpolnjevanjem naročila.

*Vsem delovnim ljudem želimo srečno in zadovoljno novo leto 1974!*



OBRAT AGROTEHNIKE  
 MURSKA SOBOTA, Koroška c. 50

Opravljam generalna, srednja in tekoča popravila na kmetijski, gradbeni mehanizaciji in na motornih vozilih. Izdelujemo kabine jeklene konstrukcije in drobno kmetijsko mehanizacijo.

Opravljam terensko servisno službo.

Servisi: ITM, ZMAJ, 14. OKTOBAR, STEYER, FIAT-ZASTAVA, OPEL, AUDI-NSU, RENAULT, VOLKSWAGEN, IMV, WARTBURG-IFA.

VSEM DELOVNIM LJUDEM ŽELIMO SREČNO IN ZADOVOLJNO NOVO LETO 1974!

# KREDITNA BANKA MARIBOR

podružnica Ptuj

samostojno opravlja vse denarne zadeve za gospodarstvo in občane v osrednji enoti in Mestni hranilnici Ptuj

*Vsem delovnim ljudem želi srečno novo leto 1974!*



**MONTAŽNO PODJETJE ELEKTROKOVINAR PTUJ**

ZADRUŽNI TRG 8, TELEF. ŠT. 77050, 77057  
 TELEGR. EKO PTUJ, POŠTNI PREDAL ŠT. 17

Montaža termoenergetskih naprav - Izdelava in montaža jeklenih konstrukcij in rezervoarjev - Vodovodne instalacije in centralna kurjava - Elektro instalacije jakega in šibkega toka - Klimatske in ventilacijske naprave - Proizvodnja elektromotorjev

SERVISI: ELEKTRO MEHANIKA, KLJUČAVNIČARSTVO, KLERARSTVO, VODOVOD IN CENTRALNA KURJAVA

*Vsem delovnim ljudem želimo srečno in zadovoljno novo leto 1974*



## ISKRA

tovarna  
 elektronskih  
 instrumentov  
 Horjul

v Združenem  
 podjetju  
 Iskra Kranj

*želi vsem  
 delovnim ljudem  
 srečno  
 novo leto 1974*

## SPLOŠNO KOVINSKO PODJETJE AJDOVŠČINA

*želi vsem  
 delovnim  
 ljudem  
 in poslovnim  
 prijateljem  
 srečno  
 in zadovoljno  
 novo leto 1974!*

## SIGMA

SAVINJSKA  
 INDUSTRIJA  
 OPREME  
 IN  
 GRADBENA  
 MONTAŽA  
 ŽALEC

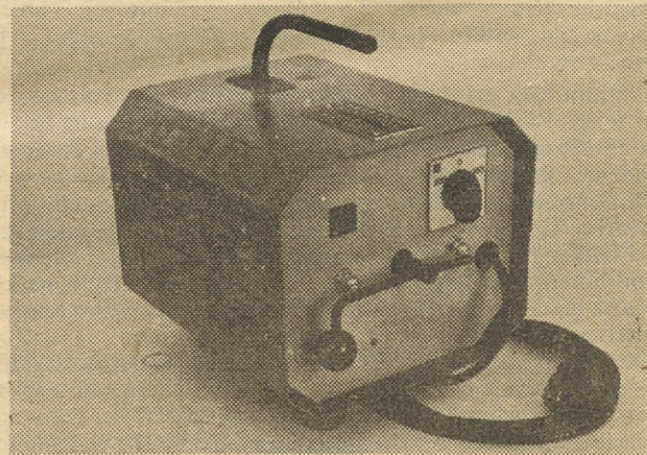
*želi  
 vsem  
 delovnim  
 ljudem  
 srečno  
 in  
 zadovoljno  
 novo leto  
 1974!*



INDUSTRIJSKO PODJETJE  
**varstroj**  
 LENDAVA

**Proizvodni program**

**Transformatorji za varjenje Varex 135/145,  
 Varex 160/180**



**TO-250, TO-400**

Stroji za uporovno točkovno varjenje RT-1 (ročni)

TT-2 (stabilni)

Stroji za sočelno varjenje z obžiganjem TSO-40 in TSO-40 avtomat.

Polavtomati za varjenje v zaščitnih plinih tip Fromig 300 in Fromig 400

Posebno priporočamo mali prenosni transformator Varex 135/145, namenjen za vsakogar

VSEM DELOVNIM LJUDEM,  
 POSEBEJ PA NAŠIM DELAVCEM  
 NA DELOVIŠČIH V HOLANDIJI,  
 ZR NEMČIJI IN DR NEMČIJI  
 ŽELIMO SREČNO IN USPEŠNO  
 NOVO LETO 1974!

# Primorje 11 TOZD

● V organizacijo združenega dela SGP Primorje Ajdovščina se je povezalo 11 temeljnih organizacij od Celja in Ilirske Bistrice do Anihovega

Približno 1500 delavcev Splošnega gradbenega podjetja Primorje iz Ajdovščine bo letos ustvarilo na gradbiščih širom po naši državi za okoli 300 milijonov dohodka. Od tega bodo namenili nad tri milijone dinarjev za stanovanja svojih delavcev, dobrišen del dohodka pa bo šlo za modernizacijo in posodabljanje gradbene tehnologije in za družbeni standard.

Samoupravljanje v delovni organizaciji je gotovo prispevalo k takim uspehom, zavest ljudi pa je pripomogla k zdravim odnosom v kolektivu, kar se je pokazalo na vseh javnih razpravah o novih ustavah in pri pripravah za novo organizacijsko shemo v duhu ustavnih dopolnil. Rezultat razvitega samoupravljanja je nenehna poslovna rast podjetja, ki se bo še povečala z ustanovitvijo temeljnih organizacij združenega dela in združevanjem sredstev in dela v organizaciji združenega dela.

Prejšnji teden so v Ajdovščini predstavniki vseh dosedanjih obratov podpisali samoupravni sporazum o ustanovitvi temeljnih organizacij in njihovem združevanju v enotni organizaciji združenega dela SGP Primorje Ajdovščina. Ustanovili so 11 TOZD: gradbene enote v Novi Gorici, Anihovem, Ajdovščini, Postojni, Ilirski Bistrici in Kopru bodo odslej poslovale kot samostojne TOZD, prav tako TOZD nizkih gradenj v Postojni in Celju, poleg njih pa so še TOZD prefabrikacij v Ajdovščini, TOZD asfaltni obrat v Vrtojbi in TOZD mehanizacije. Delovna enota - direkcija ne bo temeljna organizacija združenega dela, pač pa bodo vsi njeni

# DOBRO TUDI BREZ NOČNEGA DELA

Tekstilindus Kranj našel nadomestilo za tretjo izmeno v več vrednih izdelkih

„Ni ga plačila, ki bi odtehtal utrujenost in živčnost zaradi nočnega dela. Ko sem prišla zjutraj domov, so me čakali otroci, skuhati je bilo treba kosilo in pospraviti. Tako sem dopolne spala največ dve uri in morda še popoldne dve, vendar to spanje ni bilo veliko vredno. Sedaj, ko delam samo podnevi, sem veliko bolj zdrava in zadovoljna. Zaslužim pa celo več, saj se je splošni položaj podjetja pod novim vodstvom izboljšal in so osebni dohodki višji, kot so bili tedaj, ko smo delali še v treh izmenah. In še to vam povem: delavke pravijo, da bi si takoj poiskale drugo službo, če bi bilo potrebno spet začeti z nočnim delom.“

Tako mi je pripovedovala Justina Rakar, ki je zaposlena v predilnici tekstilne industrije Tekstilindus v Kranju. Za to podjetje je značilno, da je pri prizadevanjih, da bi odpravilo nočno delo žensk, doseglo največje uspehe v naši tekstilni industriji. Kot je povedala ing. Olga Abramič, ki je bila zadnji dve mandatni dobi predsednica delavskega sveta podjetja, je ponoči še v letu 1969 delalo 1300 delavk, prihodnje leto jih bo le še okoli 110, v letu 1976 pa jih v nočnih izmenah ne bo več. Ta dosežek je terjal zelo velike napore celotnega kolektiva. Zagotoviti si je moral pogoje za proizvodnjo izdelkov, ki prinašajo večji dohodek, nakupiti stroje, ki omogočajo višjo storilnost in uskladiti zmogljivosti posameznih obratov. Zelo ugodni po-

slovni dosežki zadnjih let dokazujejo, da so bila ta prizadevanja uspešna.

## VSI BODO IMELI DELO

Nadaljnemu odpravljanju nočnega dela bo v prid modernizacija predilnice, ki naj bi bila zaključena sredi leta 1975 in bo za sedanji obseg proizvodnje 2800 ton letno terjala 80 delavcev manj. Z zamenjavo starih statev v tkalnici za novimi pa se bo število delovnih mest zmanjšalo za 40. Tako naj bi po zaključku tega investicijskega programa kolektiv Tekstilindusa štel okoli 2350 delavcev. Seveda v podjetju ne mislijo na nikakršno odpustanje, saj so se odločili le za to, da vseh delavcev, ki odhajajo v pokoj ali zapustijo podjetje iz drugih vzrokov, ne nadomestijo z novimi. Tekstilindus je imel največ zaposlenih v letu 1963 in to 3700, v letu 1970 se je to število zmanjšalo na 2800, sedaj pa znaša 2440.

Resnici na ljubo pa velja pripomniti, da se tudi v Tekstilindusu še kako dobro zavedajo, kaj pomeni izkoriščanje izredno dragih strojev - zlasti v predilnici - za uspešnost poslovanja. Zato se na najbolj dragi opremi nočni izmeni ne nameravajo povsem odpovedati, zanj pa nameravajo pridobiti samo moške. Pri svojem samskem domu v Stražišču so zaradi tega začeli graditi nov samski dom s 150 ležišči, ki naj bi jim omogočil pridobiti delavce z drugih področij.

## LETOS VEČ, DRUGO LETO ŠE VEČ!

Letošnja vrednost proizvodnje Tekstilindusa znaša okoli 300 milijonov dinarjev, kar je za 15 odstotkov več kot lani. Proizvedel je 22 milijonov metrov blaga, hkrati pa oplemenitil tudi 4 milijone metrov surovih tkanin drugih proizvajalcev. Količinska proizvodnja je nekoliko nižja od lanske, vendar je pretežno zajela izdelke, ki terjajo veliko vloženega znanja in dela. Tako Tekstilindus v svojem prodajnem programu nima več surovih tkanin; v njem pa imajo pomembno mesto zahtevne dekorativne tkanine, pestro tkani popelini in podobno. To se bo poznalo tudi na ostanku dohodka, saj bo letos za 30 odstotkov višji od lanskega, če pa ne bi bilo izrednega porasta družbenih obveznosti in pogodbenih dajatev, pa bi se ostanek dohodka več kot podvojil. Tudi osebni dohodki so znatno napredovali. Njihovo povprečje je sedaj 2100 dinarjev, kar je še enkrat

več kot pred 3 leti. Najnižji OD v kolektivu je 1450 dinarjev.

Okvirni načrt za prihodnje leto predvideva, da bo podjetje izdelalo 23 milijonov metrov blaga s tem, da bo ponovno izboljšalo njegovo strukturo tako, da se bo povečal delež najvišje oplemenitenih izdelkov. Največ težav si v Tekstilindusu obetajo od tega, kako bodo usklajevali cene svojih izdelkov z rastjo cen osnovnih surovin. Kot kaže, bodo v januarju že za 100 odstotkov višje, kot so bile maja letos. Po besedah direktorja Dušana Horjaka je ob tem veliko vprašanje, koliko je te podražitve mogoče nadomestiti s podražitvami cen izdelkov. V tekstilni industriji so izračunali, da so samo letošnje podražitve terjale od jugoslovanskih potrošnikov za tekstil 6 milijard 300 milijonov dinarjev več kot leto poprej. Ker je tekstil v potrošnji osebnega dohodka poprečno udeležen s kar 12 odstotki, je seveda za življenjski standard zelo pomembno, kakšne bodo njegove cene.

M. S.

## Knapovska obljava

Letos bodo velenjski rudarji nakopali kakih 3 milijone 870 tisoč ton lignita, od tega pa ga bodo nakopali v nadurnem delu kar 460 tisoč ton ● Neizprosni boj velenjskih rudarjev z lignitom traja vse dni v tednu že od letošnjega septembra

Od septembra naprej delajo velenjski rudarji vse dni v tednu, tudi ob sobotah in nedeljah, ne počivajo niti ob praznikih.

Ko smo se soočili z energetskimi težavami, se je 2.500 velenjskih rudarjev odločilo, da

bodo tudi oni, kolikor je v njihovi moči, prispevali k omilitvi problemov. Če kdo potrebuje počitek po napornem delu, ga zagotovo rudarji. Pa so se v Velenju kljub temu prvi pri nas zavestno odrekli počitku ob koncu tedna in sklenili, da bodo delali tudi ob sobotah, ne-

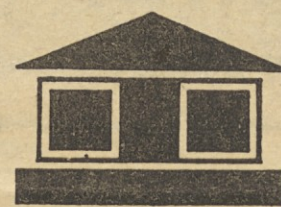
deljah in praznikih. In rudarska obljava drži.

Do 20. decembra so nakopali 3.758.600 ton lignita, od tega z nadurnim delom kar 438.170 ton. Letos bodo rudarji naredili 300 delavnikov ter pridobili okrog 3.870.000 ton premoga, rezultat nadurnega dela pa bo kar 460.000 ton lignita. Ob sobotah, nedeljah in praznikih bodo v Velenju pridobili toliko premoga, kot bi ga nakopali v 35 delavnikih. Delovno leto velenjskih rudarjev bo torej imelo tokrat več kot 13 mesecev!

460.000 ton premoga, kolikor ga bodo v Velenju nakopali v nadurah, je zagotovo odraz visoke zavesti in pripravljenosti velenjskega rudarskega kolektiva, ki se zaveda, da je zdaj, ko nam manjka premoga in drugih energetskih virov, še kako pomembna tudi vsaka tona lignita. Pri pridobivanju premoga pa pomagajo rudarjem ob koncu tedna tudi prostovoljci iz drugih temeljnih organizacij združenega dela rudnika.

Tudi v letu 1974 bodo potrebna znova velika proizvodna naprežanja velenjskih rudarjev, posebej še zaradi vdora triadnih voda. Nakopati želijo 3.900.000 ton lignita, od tega jih bodo morali nakopati 337.000 ton v nadurah. Za prihodnje leto bi si želeli več prostih dni, kot jih je bilo letos, pa jih najbrž ne bo kaj prida. Res pa je, da tako velikih naporov rudarji ne bodo več dolgo zdržali.

M. L.



## STANOVANJSKO KOMUNALNO PODJETJE

LITIJA, Valvasorjev trg 3

tel.: 88-115, 88-104, 88-236,  
88-221, 88-083

VSEM POSLOVNIM PRIJATELJEM,  
DELOVNIM LJUDEM,  
OBČANOM IN HIŠNIM SVETOM  
ŽELIMO SREČNO IN ZADOVOLJNO  
NOVO LETO 1974!

### IZDELUJEMO:

- na svoji separaciji v Hotiču vse vrste pranih savskih agregatov za visokovredne betone v frukcijah od 0-4, 4-8, 8-15, 15-30 mm - naravne in drobljene.

### OPRAVLJAMO:

- vse vrste gradbeniških in obrtniških ter komunalnih storitev.

**inles** ribnica  
PRODAJA  
POLKNA  
VRATA  
OKNA  
NA KREDIT

NAJPOMEMBNEJŠA ZDRUŽITEV NA SLOVENSLEM KOROŠKEM

## Železarna in TRO Prevalje združena

Potem ko se je 300-članska delovna skupnost Tovarne rezalnega orodja Prevalje na referendumu odločila za priključitev k železarni, so predstavniki obeh kolektivov podpisali samoupravni sporazum o združitvi v podjetje Železarna Ravne na Koroškem.

Zamisel o tesnejši povezanosti kovinskopredelovalne industrije v Mežiški dolini je že stara, zadnja združitve pa predstavlja eno od najpomembnejših gospodarskih povezovanj v okviru občine Ravne na Koroškem. Z enotno razvojno usmeritvijo si bo Tovarna rezalnega orodja Prevalje, ki bo v

okviru Železarne Ravne na Koroškem tretja TOZD, zagotovila najširše možnosti usklajenega razvoja na področju predelave kvalitetnega jekla, izkoriščanja tehnoloških in znanstvenih dosežkov, delitve proizvodnega programa, financiranja in učinkovitega nastopa na tržišču. Z združenim delom in sredstvi si zaposleni zagotavljajo boljši in varnejši jutrišnji dan.

Združeni delovni skupnosti načrtujeta za leto 1974 nove uspehe, posebej še pri ustvarjanju dohodka, in to na račun dopolnjevanja proizvodnje s finalizacijo ter s še večjo delitvijo dela. Pomembno je, da bo mo-

goče v prihodnje enotno in usklajeno načrtovati proizvodne zmogljivosti, bolj zadovoljevati kupce, hitreje odpirati nova delovna mesta ter lažje reševati proizvodna vprašanja in graditi nove zmogljivosti. Torej bo zagotovljen hitrejši napredek obeh delovnih skupnosti ter tudi pospešen razvoj obeh krajev.

(Ma





Inštitut tovarne ELAN razpolaga med drugim tudi z aparatom za meritev frekvence in časa „iznihanja“ smučí. (Foto: A. Ul.)

## Kljub težavam po začrtani poti

Zaporedne zime z malo ali celo nič snega povzročajo Elanovim delavcem težave

Tovarna športnega orodja ELAN iz Begunj na Gorenjskem se je v minulih letih dodobra uveljavila tako na domačem kot tudi na tujem tržišču. Po proizvodih te naše renomirane tovarne posegajo povsod po svetu. Skorajda ni smučišča, kjer ne bi našli Elanove oznake na smučeh in skorajda ni vode, kjer se ne bi pozibaval eleganten čoln tovarne športnega orodja iz Begunj na Gorenjskem.

Proizvodnja v Elanu je izrazito sezonskega značaja, povezana pa je tudi s precejšnjim tveganjem, saj je prodaja doma in zunaj odvisna od marsičesa — ne nazadnje tudi od vremena, pri katerem pa delavci Elana seveda nimajo nobene besede.

### SEZONSKA PRÓDAJA POVZROČA TEŽAVE ...

„Ko ocenjujemo naš letošnji tričetrtletni obračun, se prodajna sezona na domačem trgu šele dobro začne, izvoz pa je še vedno v polnem teku. Realizacija v zadnjem tromesečju bo podobna realizaciji v prvih treh mesecih...“ naam razlagajo v Elanu. „Takah razmer smo sicer navajeni, kljub temu pa nam sezonsko gibanje realizacije povzroča precejšnje probleme...“

V tovarni so nam radi volje razložili, v čem je problem, Po-

vedali so, da so zaloge na račun sezonske prodaje razmeroma velike oziroma precej večje kot v delovnih organizacijah, ki ne poznajo problema sezonske prodaje. Višje zaloge pa kajpak povzročajo višje stroške za obresti na kredite in zavarovalne premije, večji morajo biti tudi skladišni prostori. Višje zaloge pa ne povzročajo samo višjih stroškov, denimo, zaradi večje amortizacije in drugih stroškov skladiščenja, najhujši problem je v tem, da zaloge vežejo ogromna obratna sredstva, ki pa jih nobena tovarna nima dovolj.

Vemo tudi, da kreditov za obratna sredstva ni možno dobiti v neomejenih zneskih kljub razmeroma zelo visoki obrestni meri. Narodna banka je prav v letošnjem letu začela izvajati v okviru stabilizacijskega programa ostre restriktivne ukrepe tako za kredite kot obratna sredstva, kar pa povzroča Elanu še dodatne težave.

### VALUTNE SPREMEMBE POVZROČILE VEČ SLABEGA KOT DOBREGA

„Že v začetku letošnjega leta smo napovedali, da bo leto 1973 leto težav. Naša predvidevanja so se skoraj v celoti uresničila...“ nadaljujejo svojo pripoved v Elanu. „Že tretja

zima z malo ali nič snega je povzročila, da so kupci zmanjšali naročila ali pa vsaj zelo oklevali z dokončnim naročilom. Start v proizvodnji je bil v začetku letošnjega leta zelo zadržan, češar pozneje nismo mogli več nadomestiti. Zaradi enakih rezijskih stroškov pa je seveda manjša proizvodnja dražja, kot bi bila sicer...“

Tudi valutne spremembe v svetu so Elanu bolj škodile kot koristile. Do revalorizacije tujih valut je prišlo prav v državah od koder Elan največ uvažata tako denimo iz ZR Nemčije, Švice in Avstrije. In ker potrebuje proizvodnja v Elanu razmeroma veliko uvoženih materialov, je tovarna z deviznimi spremembami precej več izgubila, kot pridobila. Tečajne spremembe pa so še toliko bolj boleče, ker je padla vrednost ameriškega dolarja in italijanske lire — to pa sta tržišči, na katerih odpade velik del Elanovega izvoza.

Drugo k drugemu: letošnje leto elanovcem ni bilo najbolj naklonjeno. Podrazitve in druge težave so povzročile, da z izgubo prodajajo mnogo svojih izdelkov, ki imajo zamrznjene cene, vendar pa je res tudi to, da so delavci v Elanu še vedno optimisti in da z dobro voljo kujejo načrte za prihodnje leto.

GLAVNI CILJ JESENŠKEGA PODJETJA UNIVERZAL: VEČJA PRODUKTIVNOST

## Majhni, vendar učinkoviti

Podjetje se je začelo ukvarjati tudi s proizvodno dejavnostjo

Trgovsko podjetje Universal Jesenice je razmeroma mlado podjetje. Mlado po letih obstoja in mlado po letih samostojnosti. Mladi pa so tudi delavci te hitro razvijajoče se organizacije združenega dela.

V svoji kratki zgodovini so doživeli zaposleni v podjetju Universal toliko sprememb in reorganizacij kot malokatera mnogo starejša gospodarska organizacija.

Podjetje se je formiralo v začetku leta 1960 z združitvijo dveh lokalnih trgovin na drobno. Dobrih šest let pozneje pa je postalo poslovna enota celjske Kovinotehne, oktobra 1968. leta pa njena delovna enota...

### PRESEŽENA PRIČAKOVANJA

Delavci Universal so zorali ledino na skrajnem zahodnem delu Jesenic in zgradili 4000 kvadratnih metrov skladišč in blizu 15.000 odprtih manipulativnih skladišč. Pred dobrima dvema letoma so se dokončno odcepili od Kovinotehne in se osamosvojili.

Začetek je bil vse prej kot lahek, posebno zaradi skromnih obratnih sredstev. Kapacitete je bilo potrebno kar najbolje izkoristiti, blago hitro obračati, poskati kredite in seveda čim bolj delati.

Drži — 150 milijonov realizacije podjetja Universal v minulnem letu ne predstavlja med našimi grosisti pomembnega deleža. Vendar, za prvo leto samostojnosti in ob minimalnih obratnih sredstvih je nedvomno uspešen start. S tem so bile ovržene tudi vse pesimistične napovedi, po katerih naj bi novoustanovljeno podjetje „živelo največ šest mesecev“. Nasprotno, pričakovanja so bila celo presežena!

Delavci Universal so se po dohodku podjetja povzpeli na drugo mesto v občini, čeprav se po številu zaposlenih uvrščajo komaj na dvajseto mesto. Dohodek iz minulega leta so namenili v glavnem za sklade ter za obratna sredstva. Le 27% dohodka je bilo razporejenih na osebne dohodek...

### BISTVENO VEČJA REALIZACIJA

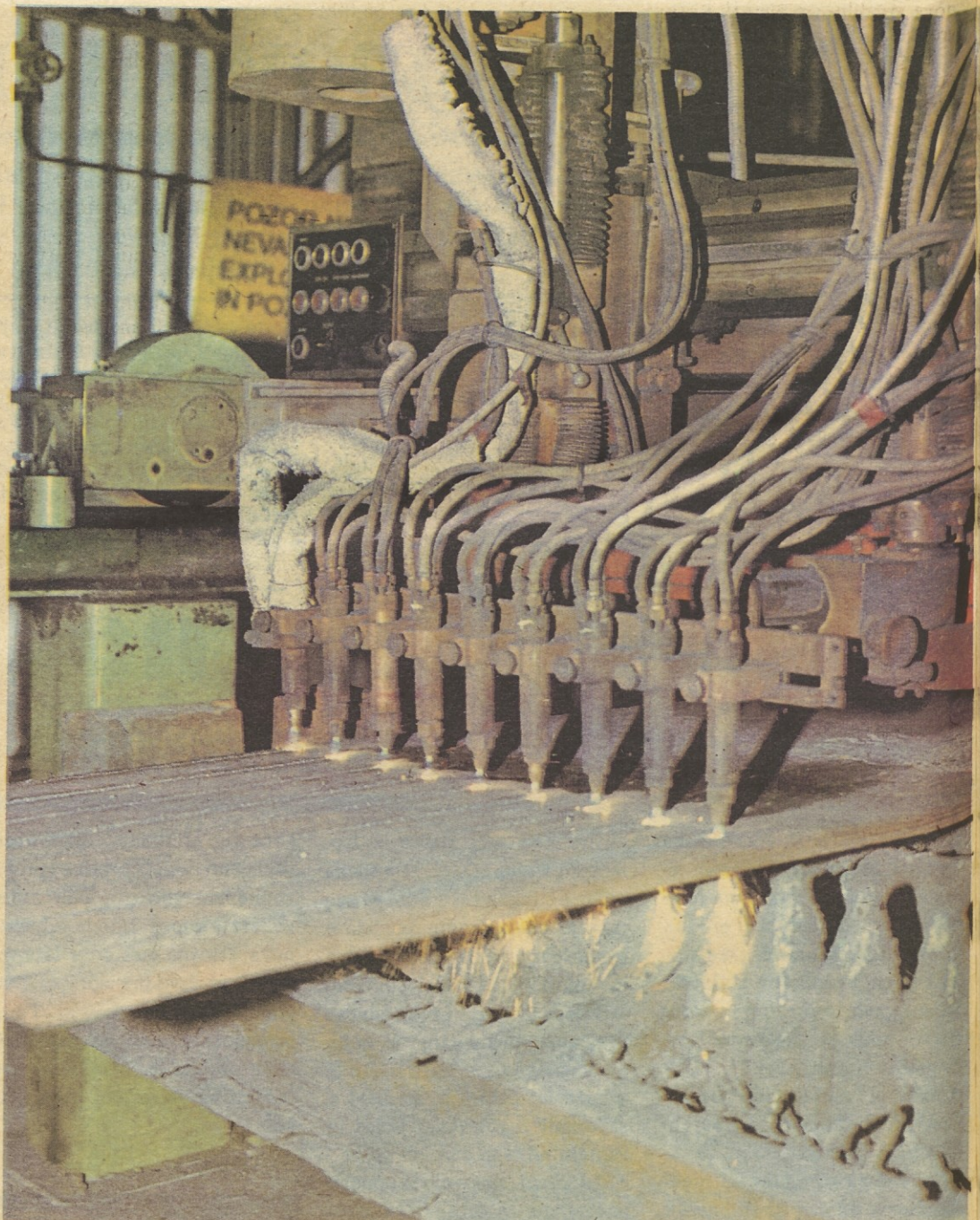
Večja produktivnost je bila tudi v letošnjem letu glavni cilj te mlade jeseniške organizacije združenega dela. V devetih mesecih je porasla realizacija v primerjavi z minulim letom za 72%, število zaposlenih pa je večje le za 30%. V tem času je porasla produktivnost za 32%, osebni dohodki na zaposlenega pa za 21%.

Razen trgovanja s proizvodi črne metalurgije so se začeli ukvarjati delavci tudi s proizvodno dejavnostjo; tako je postalo podjetje nekakšna podaljšana roka valjarn debele pločvine. Proizvodni sektor se je lepo uveljavil na tržišču ploščatih prirobnic (lamel — avtogeno rezanih iz debele pločvine). Mesečna kapaciteta te proizvodnje znaša do 500 ton, tržišče pa jo dobro sprejema.

### GRADNJA NOVIH POKRITIH SKLADIŠČ

In kakšni so načrti? Najprej je v planu dograditev novih pokritih skladišč z žerjavnimi programi in drugo potrebno mehanizacijo v velikosti 5000 kvadratnih metrov. S tem bodo narasle možnosti prometa kar za petkrat in to ob minimalnem povečanju števila zaposlenih.

Pomembna naloga, ki so si jo zadali samoupravni organi Universal, je tudi poglobitev sodelovanja s proizvodnjo. Prepričani so namreč, da je to ekonomska nuja oziroma pogoj za nadaljnjo rast delovne organizacije. Vsi ti cilji so uresničljivi, pravijo delavci Universal, ker smo dobro organizirani in še posebno, ker smo že na samem začetku dobro zastavili.



Detalj iz proizvodnje Universal: avtogeno rezanje debele pločvine v ploščate prirobnice — lamele. — Foto: A. Ul.



● LETOS SLAVI PREDILNICA LITIJA ŽE 87 LET  
SVOJEGA OBSTOJA

# Ob velikem prazniku litijske Predilnice

● Danes razpolaga kolektiv že s 56.000 vreteni, v načrtu pa je, da bo to število naraslo na 100.000 ● S tem se bo uvrstila Predilnica Litija med največje v Evropi

Konec letošnjega leta je 1.090-članski kolektiv Predilnice Litija slavil novo veliko delovno zmago. Svojemu namenu je predal novo previjalnico in sukalnico v velikosti 4.800 kvadratnih metrov.

S tem je bil opravljen pomemben korak v prizadevanjih, da bi kolektiv povečal storilnost in zvišal kvaliteto svojih proizvodov.

## ZAČETEK NI BIL PREVEČ ROŽNAT . . .

Če se bežno ozremo na opravljeno pot tega pomembnega slovenskega kolektiva, potlej vidimo, da je v letih po osvoboditvi doživel več prelomnic.

Nedvomno je prišlo do pravega razcveta podjetja šele po uvedbi samoupravljanja. Žal, pa je moral kolektiv vso svojo akumulacijo izdajati za igračno infrastrukturo, zato mu ni nič ostalo za uresničitev lasnih načrtov. Zelel si je namreč, da bi se kar najbolj krepko postavil na lastne noge in zagotovil čim večji kos kruha svojim delavcem.

Po letu 1960 je ostalo kolektivu Predilnice nekaj več sredstev. Izkoristili so jih predvsem za izboljšanje delovnih pogojev in seveda za nakup nujno potrebnih novih strojev . . .

## VSE VEČJE ZAHTEVE TRGA

Tretjo prelomnico za Predilnico predstavlja leto 1969. Samoupravni organi so spoznali, da brez temeljite modernizacije podjetja ni misliti na lepši jutrišnji dan. Modernizacija je postala celo pogoj za nadaljnji obstoj . . .

Najprej so modernizirali „pripravo“. To pomeni, da so temeljito modernizirali čistilnico, mikalnico in predpredilnico. Uveli so novo tehnologijo in s tem dosegli višjo produktivnost in kar je še bolj pomembno – večjo kvaliteto.

Trg je zahteval iz dneva v dan več preje, zato so si omislili v Litiji nove predilne stroje. V tovarni se je pričelo sukati kar 56.000 vreten!

Kupci pa niso zahtevali le večjih količin preje, temveč tudi bolj pester asortiment. Zato se je začela Predilnica posluževati vse več sintetične preje, ki je postajala za trg iz dneva v dan bolj zanimiva. In vrhu vsega je bila tudi bolj donosna . . .

## VSE ZA VEČJI ASORTIMENT IN BOLJŠO KVALITETO

Sintetična vlakna so torej pričela izpodrivati klasično prejo, kar z drugimi besedami pomeni, da je postalo po eni plati delo veliko bolj zahtevno in po drugi, da je pričela nastopati litijska predilnica na jugoslovanskem trgu z veliko večjo paleto proizvodov. Med drugim se je lotila tudi proizvodnje barvne preje.

Tržišče je začelo postavljati nove pogoje: želelo je bolj ddodelano prejo, enakomernejšo, čim bolj kvalitetno.

Kolektiv ni imel drugega izhoda, kot da gre nemudoma v nove investicije. Nabavljal je avtomatične stroje za elektronsko čiščenje preje in to je bil nov korak k boljši kvaliteti in večji produktivnosti.

Predilnica si je poleg tega omislila tudi nove stroje za „efektne“ sukance, ki jih uporabljajo za proizvodnjo dekorativnega blaga, za



Nov obrat litijske Predilnice bo omogočil kolektivu veliko večjo storilnost: več kot podvojil bo proizvodnjo previte preje in ob enakem številu zaposlenih bo presukal namesto dosedanjih 2456 kar 3860 ton preje!

zavese, pohištvno industrijo itd. V Litiji sicer zatrjujejo, da so „efektni“ sukanci modna muha. No, če imajo prav ali ne, pomembno je, da so ustregli tudi tej zahtevi trga.

## VELIKA INVESTICIJA V GLAVNEM NA LASTNIH RAMENIH

V minulih letih je torej kolektiv Predilnice opravil nekaj pomembnih korakov: iz bombažne preje je prešel na sintetično in sedaj se je pričel ukvarjati celo s proizvodnjo efektnih sukancev.

Nova investicija, to je nova sukalnica in previjalnica pa je nedvomno najboljši prispevek kolektiva k nadaljnjemu razvoju Predilnice. „Ko smo se odločali o gradnji novega objekta, previjalnice in sukalnice, smo izhajali predvsem iz potreb ožjega in širšega jugoslovanskega trga. Zavedali smo se, da so potrebe tkalnic in pletilnic po previti, elektronsko čiščeni in efektno sukani preji precejšnje. Pri nas je ta del finalizacije in oplemenitenja preje predstavljal ozko grlo in tudi ni bil tehnološko in organizacijsko urejen. Previjalne in sukalne stroje smo imeli v šestih proizvodnih prostorih, kar je otežkočalo delo, kapacitete pa so bile znatno manjše, kot jih je zahteval trg . . .“, so nam povedali v Litiji in nadaljevali:

„Vložena sredstva v omenjeno investicijo znašajo več kot 45 milijonov dinarjev. Od tega je 6 milijonov bančnega kredita, 13 milijonov inozemskega kredita firme Savio, ostala sredstva pa je prispeval kolektiv sam.

Kapacitete sukalnice in previjalnice so tako velike, da bomo lahko 90 % proizvodnje enojne preje bombaža in sintetične previli ali pa posukali. Prostorsko bomo imeli možnost strojne kapacitete še povečati in se s tem vključiti v naš nadaljnji razvoj v predvidenem povečanju proizvodnje enojne preje, ki naj bi sledila v naslednjih letih.

Poleg znatno povečane proizvodnje sukane in previte preje bomo dosegli tudi bistveni premik v produktivnosti. Na avtomatskih previjalnih strojih se bo povečala produktivnost za 250 %, na sukalnih strojih pa za 30 %. Število zaposlenih pa bomo povečali le neznatno . . .“

## NOVI NAČRTI

V znatno povečani proizvodnji in produktivnosti previte in sukane preje pa je še pomemben planirani dohodek tega obrata, oziroma povečana vrednost vložnega dela, ki se bo povečala od 15 milijonov v letošnjem letu kar na 25 milijonov v letu 1974, pri enakem številu zaposlenih. V tem dohodku pa je seveda zaradi velike vrednosti delovnih priprav vračunana amortizacija, ki predstavlja največji delež v skupni akumulaciji.

„Naše želje so povečati predilnico od sedanjih 56.000 na 100.000 vreten. S takšno kapaciteto bi zadostili potrebam domačih kupcev, možnost pa bi imeli tudi za intenzivnejšo vključitev v mednarodno delitev dela . . .“, so nam pripovedovali v Litiji. „Sredstva, ki bodo potrebna za nov obrat in strojno opremo, bodo razmeroma velika, približno 180 milijonov dinarjev. Upamo pa, da nam bodo tako banke kot proizvajalci strojev in tudi naši poslovni partnerji pomagali pri uresničitvi načrtov in nam omogočili čimprejšnji pričetek gradnje . . .“

## SKRB ZA DELAVCE VEDNO V OSPREDJU

Samoupravni organi Predilnice Litija so vedno skrbeli za to, da bi bilo njihovim delavkam in delavcem čim lepše. Vedno so storili vse, da zaposleni ne bi bili za nič prikrajšani in najmanj za tisto, kar jim pripada.

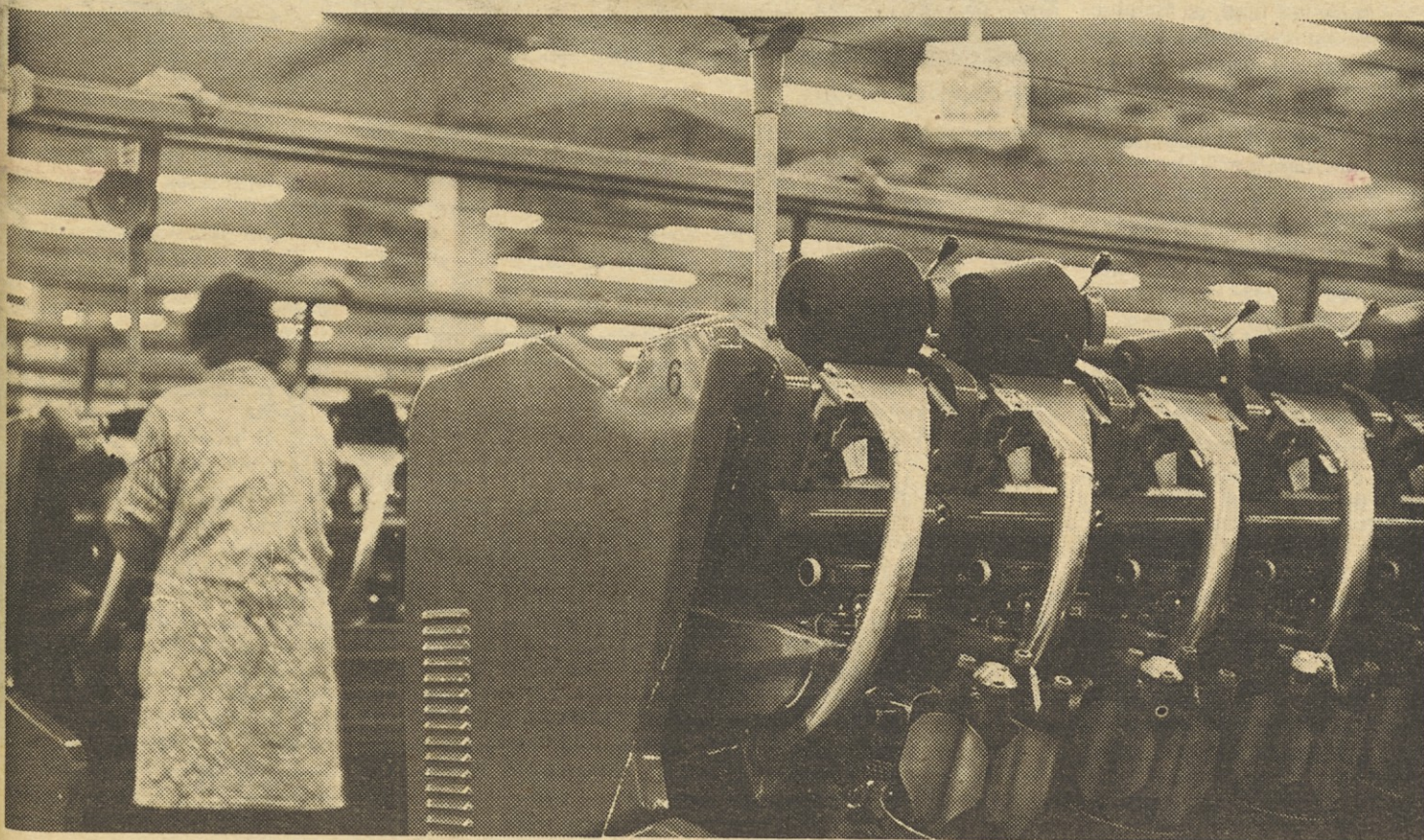
Z dolgoročno stanovanjsko politiko si je pridobil kolektiv že 447 lastnih stanovanjskih enot, kar je za 1.090 zaposlenih več kot hvale vredno.

Seveda tudi v tem kolektivu s tem še niso rešena vsa stanovanjska vprašanja. Zato stanovanjska komisija nadaljuje svoje delo z visoko zavihanimi rokami. Med drugim ima v načrtu tudi odkup stolpiča z 29 stanovanji. Sicer pa ima kolektiv kar dobre perspektive na področju stanovanjske izgradnje, saj izloča v ta namen kar 9 % od svojih dohodkov.

In kaj bi morali še poudariti, če že govorimo o družbenem standardu zaposlenih v litijski predilnici?

Nedvomno to, da ima kolektiv lep obrat družbene prehrane, ki ni dostopen le zaposlenim, temveč tudi vsem najozjim svojcem in celo vsem upokojevcem.

Poleti in pozimi imajo delavci pestre možnosti za oddih in rekreacijo. Razpolagajo s počitniškimi kapacitetami v Novem gradu, v Martuljku in tudi na Veliki planini. Samo v minulem letu se je poslužilo teh kapacitet blizu 1.000 zaposlenih in njihovih svojcev!



Delovni pogoji v novem obratu so na najvišji ravni . . .

V COLORJU SKRBIJO ZA DOBRO POČUTJE DELAVCEV

# V SLOGI JE MOČ

Pet podjetij išče skupno rešitev: zagotoviti zadostne količine surovin

V Tovarni barv in lakov Color v Medvodah fluktuacija še nikoli ni bila tako majhna kot letos. Znašala je namreč samo 7 %, še lani pa 22 %. To vsekakor priča o dobrih notranjih odnosih v tej medvoški tovarni. V Colorju je zdaj zaposlenih 536 delavcev, kar je v primerjavi z minulim letom za 4 % več. Podjetje ima ugodno izobrazbeno strukturo, saj ima srednjo, višjo ali visoko izobrazbo kar 129 zaposlenih ali skoraj tretjina zaposlenih v tovarni; od 32 članov kolektiva z visoko izobrazbo je 29 kemij-

skih inženirjev, od 90 zaposlenih s srednjo šolo pa je 46 kemijskih tehnikov.

Fluktuacije pri kadrih z visoko, višjo in srednjo izobrazbo skoraj ni. Vzrok temu je prav gotovo tudi v tem, da imajo vsi strokovnjaki možnost strokovnega izpopolnjevanja in dodatnega izobraževanja na stroške podjetja. To velja tudi za tiste z nižjo izobrazbo. Letos je bil namreč vsak delavec v Colorju poprečno poldrugi dan na funkcionalnem izpopolnjevanju, to je na različnih seminarjih in predavanjih. Prav ta oblika do-

„Panorama“ Colorja

stanovanjske razmere med zaposlenimi, so ugotovili, da bi do leta 1975 potrebovali samo 18 stanovanj, 50 anketirancev pa je zainteresiranih za stanovanjski kredit za individualno gradnjo.

Take razmere pa uvrščajo Color med tista podjetja v Sloveniji, ki stanovanjske probleme svojih delavcev najbolj rešujejo. Za delovni uspeh in dobro počutje zaposlenih na delovnem mestu je nedvomno velikega pomena tudi urejena prehrana. Vsi zaposleni v Colorju prejemajo brezplačno tople obroke. Malice so izdatne, saj znaša kalorična vrednost posameznega obroka od 1400 do 2000 kalorij. V Colorju imajo tudi dobre osebne dohodke. Letos je znašal poprečni osebni dohodek 2380 din. S takimi osebnimi dohodki so dosegli zgornjo mejo, ki je bila določena s samoupravnim sporazumom. Vsi zaposleni so na pobudo sindikalne organizacije v podjetju na jesen prejeli še 600 din za nakup ozimnice.

reprodukcijski material podražil za približno 35 %, stroški pa se bodo povečali kar za 92 %. V zadnjem času je postalo poslovanje s tujimi partnerji zelo težko, saj kljub visokim cenam nočejo sklopiti dolgoročnejsih pogodb za dobavo reprodukcijskega materiala.

Zaradi izpada električne energije je podjetje letos izgubilo enajst delovnih dni. Izguba zaradi tega je precejšna, saj bi v tem času proizvedli 800 ton izdelkov v vrednosti 9,5 milijona dinarjev, kar predstavlja 5 % letne proizvodnje.

Zaradi podobnih težav se je pet slovenskih kemičnih podjetij začelo dogovarjati o združenju v sestavljeno organizacijo združenega dela. Podjetja Helios iz Domžal, Melamin iz Kočevja, Sava iz Kranja in Donit ter Color iz Medvod so že pripravila predlog samoupravnega sporazuma, ki naj bi ga podpisali v prvem četrtletju prihodnjega leta. Ker vseh pet organizacij združenega dela potrebuje skoraj enake osnovne surovine, nameravajo zgraditi lastno surovinsko bazo, kasneje pa naj bi se dogovorili tudi o dodelitvi dela. Tako bi bil proizvodni program združenih tovarn enotnejši in se ne bi prekrival. Od tega sodelovanja si v Colorju veliko obetajo.

Color se iz leta v leto bolj usmerja v proizvodnjo sintetičnih premazov, proizvaja pa tudi nitro in oljne premaze, različne disperzijske barve in bitumenske premaze. V zadnjih letih se je najbolj povečala proizvodnja umetnih smol, ki je od začetnih 400 ton v letu 1969 narasla na 3500 ton letos. S tako povečano proizvodnjo umetnih smol so letos uvoz za lastne potrebe zmanjšali na 10 %. V Colorju proizvajajo iz umetnih smol različne premaze, po katerih je na tržišču veliko povpraševanje.

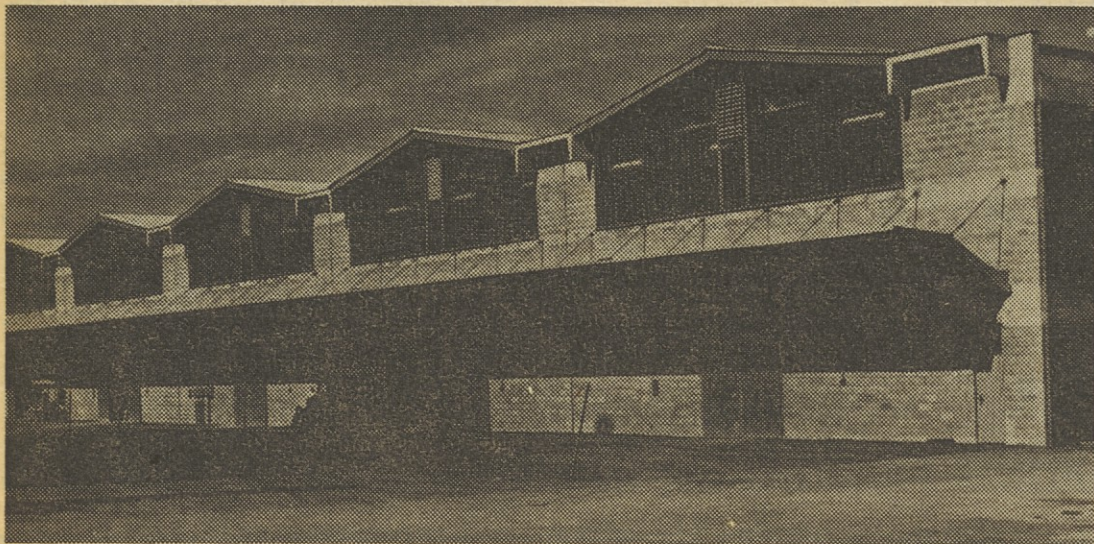
Energetska kriza je močno prizadela tudi medvoški Color. Reprodukcijski material, ki znaša 72 % celotnih stroškov podjetja, se je v zadnjem času močno podražil. Tako so skupne podražitve v oktobru znašale skoraj toliko kot prej v vseh devetih mesecih. S tem pa je seveda akumulativnost močno padla. Na položaj podjetja vpliva tudi dejstvo, da 70 % surovin uvažajo, ker jih domače tovarne ne proizvajajo. Največja dobavitelja surovin sta Francija in ZRN. Seveda pa so cene v teh državah zelo visoke. Zato računajo, da se bo prihodnje leto

reprodukcijski material podražil za približno 35 %, stroški pa se bodo povečali kar za 92 %. V zadnjem času je postalo poslovanje s tujimi partnerji zelo težko, saj kljub visokim cenam nočejo sklopiti dolgoročnejsih pogodb za dobavo reprodukcijskega materiala.

Zaradi izpada električne energije je podjetje letos izgubilo enajst delovnih dni. Izguba zaradi tega je precejšna, saj bi v tem času proizvedli 800 ton izdelkov v vrednosti 9,5 milijona dinarjev, kar predstavlja 5 % letne proizvodnje.

Zaradi podobnih težav se je pet slovenskih kemičnih podjetij začelo dogovarjati o združenju v sestavljeno organizacijo združenega dela. Podjetja Helios iz Domžal, Melamin iz Kočevja, Sava iz Kranja in Donit ter Color iz Medvod so že pripravila predlog samoupravnega sporazuma, ki naj bi ga podpisali v prvem četrtletju prihodnjega leta. Ker vseh pet organizacij združenega dela potrebuje skoraj enake osnovne surovine, nameravajo zgraditi lastno surovinsko bazo, kasneje pa naj bi se dogovorili tudi o dodelitvi dela. Tako bi bil proizvodni program združenih tovarn enotnejši in se ne bi prekrival. Od tega sodelovanja si v Colorju veliko obetajo.

E. P.



Skladišče surovin tovarne Color

DONIT BO GRADIL V TREBNJEM

## Veliko načrtov

Organizacijo združenega dela sestavlja pet temeljnih organizacij ● Povezovanje se nadaljuje ● Zamrznjene cene znižujejo dohodek ● Dislokacija proizvodnje

Po določitih samoupravnega sporazuma — podpisali so ga pred dnevi — sestavlja organizacijo združenega dela Donit, kemična industrija Medvode pet temeljnih organizacij združenega dela, in sicer: TOZD Tovarna tesnil, plastičnih mas in filtrov Medvode, TOZD Tovarna plastičnih mas in sintetičnih smol Borovnica, TOZD Tovarna žičnih in plastičnih tkanin Sodražica, TOZD Prodajna organizacija Donit-komerc Medvode in TOZD Skupne službe Medvode.

Trije temeljni problemi, zaradi katerih sta se ustanavljanje

TOZD in podpis samoupravnega sporazuma zavlekla do konca leta, so bili:

Shema organizacije podjetja po ustanovitvi TOZD in s tem pogojeni kadrovski problemi; — obračunavanje medskladiščnih prenosov in — obremenjevanje TOZD s fiksnimi stroški.

Po široki in precej dolgotrajni razpravi, v kateri so zavzeto sodelovali vsi člani kolektiva, so v Donitu razrešili tudi te probleme in tako še pravčasno podpisali samoupravni sporazum med TOZD.

V Donitu se zavedajo, da s podpisom samoupravnega dogovora delo še ni končano. Nasprotno, delo se šele prične. Treba bo spremljati rezultate opravljenega dela, odstranjevati začetne težave in nepravilnosti. Samoupravne odnose nameravajo zasnovati tako, da bo vsak delavec res neposredno vplival na delitev rezultatov svojega dela. Odločanje na zborih delovnih ljudi bo postalo stalna praksa. Novi sistem dela samoupravnih organov v podjetju predvideva tudi novo obliko sprejemanja samoupravnih odločitev — samoupravno dogovarjanje in nato sklepanje delegatov vseh TOZD.

### NOVE POVEZAVE

Organizacija združenega dela Donit, kemična industrija Medvode se tudi že dogovarja s štirimi sorodnimi podjetji za združenje v sestavljeno organizacijo združenega dela. V organizaciji združenega dela Melamin Kočevje, Helios Domžale, Sava Kranj ter Color in Donit Medvode že razpravljajo o osnutku samoupravnega sporazuma za združenje. Podpis samoupravnega sporazuma petih slovenskih kemičnih podjetij lahko pričakujemo že v prvem četrtletju prihodnjega leta.

### V PRECEPU ZAMRZNJENIH CEN

Tako kot v vseh drugih kemično industrijskih podjetjih se letos tudi v Donitu otepajo z



Pogled na tovarno Donit

velikimi težavami. Podjetje je še posebej prizadela tako imenovana fenolna kriza. Zaradi pomanjkanja tega naftnega derivata je skoraj ustavljena proizvodnja sintetičnih smol. Tako je nastala v celotni organizaciji združenega dela velika škoda, saj sintetične smole tudi sami predelujejo v finalne proizvode. Zavaljo tega stojijo ali delajo z zmanjšano zmogljivostjo tudi drugi obrati v organizaciji združenega dela.

Reprodukcijski material se že od meseca maja draži in znašajo podražitve že kakih 10 %. Ker pa stroški za reprodukcijski material predstavljajo kar 80 % celotnih stroškov proizvodnje, je razumljivo, da je akumulativnost letos precej padla. V Donitu pravijo, da bodo zelo veselili, če bodo dosegli vsaj 40 % planirane akumulacije, saj se ob nenormalnem povečanju cen reprodukcijskega materiala cene gotovih izdelkov še vedno niso povečale.

Kljub temu v Donitu računajo, da bo celotna proizvodnja

letos znašala 20.000 ton, kar je v primerjavi z lanskim za 20 % več. Povečanje proizvodnje gre predvsem na račun novih proizvodnih zmogljivosti, deloma pa tudi na račun višje produktivnosti. Produktivnost dela v Donitu stalno povečujejo z novimi organizacijskimi prijemi in z različnimi tehničnimi izboljšavami in novostmi.

Celotni dohodek OZD DONIT bo letos znašal 230 milijonov dinarjev. Poprečni osebni dohodki so letos dosegli raven 2136 dinarjev, kar je v primerjavi z minulim letom za 7 % več. S temi dohodki so v Donitu dosegli zgornjo mejo osebnih dohodkov, ki jo dovoljuje samoupravni sporazum.

### INVESTICIJE V LJUDI

V Donitu posvečajo veliko pozornosti tudi družbenemu standardu. Tako imajo v Medvodah, Borovnici in v Sodražici svoje obrate družbene prehrane, kjer delavci dobijo tople obroke. Veliko skrbi posvečajo

tudi stanovanjski gradnji. Od leta 1959 do letos so kupili 41 stanovanj, razen tega pa so odobrili tudi 221 kreditov za individualno stanovanjsko gradnjo.

Zdaj je v OZD Donit kemična industrija Medvode zaposlenih okrog 1000 delavcev. Zahtevna proizvodnja zahteva tudi visokokvalificirane delavce. Zdaj že zaposlujejo 29 delavcev z visoko, 25 z višjo in 141 s srednjo izobrazbo. Fluktuacije praktično ne poznajo. Težave pa imajo zavaljo pomanjkanja delavcev. Ta problem je še posebno pereč v Medvodah. Prav zato so se v Donitu odločili za dislokacijo proizvodnje na območja, kjer ni težko dobiti delavcev. S tako razvojno politiko pa prispevajo tudi k razvoju manj razvitih območij v Sloveniji. Tako bo Donit začel že prihodnje leto graditi tovarno kovinskih izdelkov v Trebnjem na Dolenjskem. V njej bo dobilo delo kakih 150 delavcev. nova tovarna pa bo prav gotovo prispevala k hitrejšemu razvoju te dolenske občine.



Motiv iz proizvodnje

25 LET KGZ SORA

## Z lastnimi silami

Kmetijsko gozdarska zadruga Sora si je pomagala naprej z lastnimi silami in tudi v bodoče bo tako

Pred 25 leti so v Žireh ustanovili Kmetijsko gozdarsko zadrugo Soro. Do danes se je podjetje kljub svoji sorazmerno malo akumulativni dejavnosti lepo razvilo. V letošnjem letu bo 60 zaposlenih prigrisnilo okrog 22 milijonov dinarjev celotnega dohodka, in sicer s kmetijsko kooperacijo, žago, mlekarjo, gozdarstvom in trgovsko dejavnostjo. Še posebej pomembno je, da si je kolektiv pomagal naprej skorajda izključno s sredstvi, ki jih je sam ustvaril, se pravi brez posojil. Tudi v bodoče računa mali kolektiv KGZ Sora izključno na svoje sile.

„Naši najpomembnejši dejavnosti sta prav gotovo gozdarstvo in žaga,“ nam je pripovedovala računovodkinja Tinka Oblak, ko smo jo med nedavnim obiskom v podjetju pobarali o rezultatih gospodarjenja v letošnjem letu. „Med naše najmočnejše dejavnosti pa sodi tudi trgovina, ki jo nameravamo razvijati naprej, tako kot prej omenjeni dejavnosti. Seveda ne bomo zategadelj puščali v nemar ostalih naših dejavnosti, ki so sicer manj zaslužne za višino celotnega dohodka in akumulativnost, nam pa prav tako pomagajo, da si režemo takšen kos kruha, kot si ga lahko.“

Čeprav je podjetje moralo zlasti v letošnjem letu premagovati nekaj težav in to celo pri najpomembnejši dejavnosti, gozdarstvu in žagi, kjer so pritisnile akumulacije k tlom prenizke cene, so v celoti gledano poslovni rezultati vendarle močno vzpodbudni. Poglejmo nekaj številčnih dokazov za to. V primerjavi s lanskimi devetimi meseci je v letošnjem enakem obdobju celotni promet narasel za 17 odstotkov, dohodek za 59 odstotkov, ostanek dohodka pa kar za 88 odstotkov! Da so delavci mislili pri tako

veliki „skledi“ tudi na bodočnost, dokazuje podatek, da so osebni dohodki narasli le za 15 odstotkov. Število zaposlenih se je sicer povečalo za 7 odstotkov, vendar je res, da je bilo povečanje števila delavcev potrebno zaradi normalnega poteka poslovanja.

Akumulacijo, ki se je nabrala v letošnjem letu, bo kolektiv KGZ Sora v glavnem uporabil za razširitev obsega svoje dejavnosti. V prvem planu je trgovska mreža. Že sedaj imajo nekaj prodajal, letos pa so se lotili za tako majhno podjetje kar velikega poslovnega „podviga“. Zgraditi nameravajo v Žireh samopostrežno trgovino. Mala posebnost pri tej investiciji je, da bo kolektiv potrebna sredstva prispeval skorajda v celoti iz svojih lastnih virov, le malo bo posojil. V načrtu imajo tudi razvoj ostalih dejavnosti, zlasti najpomembnejših. Povedali pa so tudi, da bodo vložili precej sredstev v razvijanje kooperacije z zasebnimi kmetovalci. Tem bodo pomagali predvsem z investicijskimi posojili.

Ob vsej skrbi za razvoj dejavnosti pa kolektiv ni pozabil na skrb za družbeni standard. Zlasti stanovanjska vprašanja so reševali največkrat sproti, seveda v okviru dejanskih možnosti.

„Le v bodoče se bodo ti problemi nakopičili,“ je pripovedovala Tinka Oblak, „ker je v podjetje že prišlo nekaj mladih delavcev, ob nadaljnjem naraščanju števila zaposlenih, temu se ne bomo mogli izogibati, če bomo hoteli uresničiti vse naše razvojne načrte, pa bo seveda stanovanjski problem postal tudi za naše podjetje velik. Vendar računamo, da bomo tudi ta vprašanja uspeli reševati tako, kot smo nekatere druge, še težje probleme.“

## Žirovski mizarji grade na solidarnosti

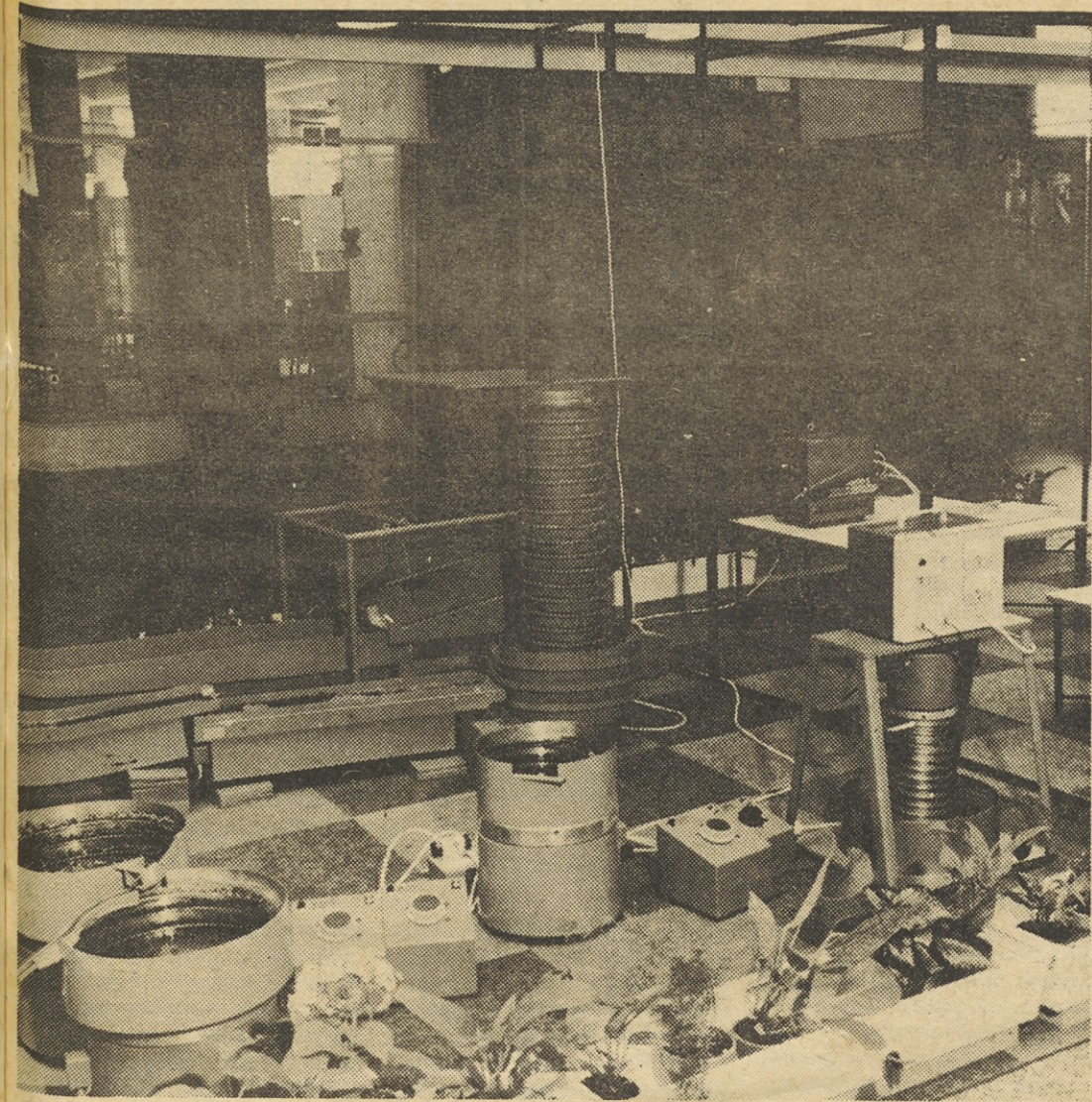
Žirovsko Mizarstvo ni staro niti 25 let, vendar ima za sabo zelo uspešen razvoj, ki se je sicer začel v obrti od 1959. leta naprej, ko so postavili novo delavnico in se je podjetje uspešno sprijelo z novimi zahtevami tržišča. Že takrat je bilo namreč na dlani, da brez specializacije ne kaže misliti na pravi razvoj. Odločili so se za stavbno pohištvo in ne morda za industrijsko izdelovanje kakšnega serijskega pohištvenega izdelka. Stavbno pohištvo izdeluje Mizarstvo podjetje samo po naročilu in se tako izogne nevednosti, ki jih prinaša delo „na zalogo“ in s tem povezane težave pri zastojih v prodaji. Podjetje sicer ne sodi med velika, vendar zaradi dobrega imena – izven meja Slovenije – uspeva dobiti dokaj velika naročila, tudi do milijon (novih) dinarjev. Seveda je borba za kruh na licitacijah, še posebej, če so le-te daleč od Žirov, lahko zelo huda. V Mizarstvu podjetju pravijo, da uspejo dobiti naročila predvsem zato, ker so ravno dovolj veliki, da lahko s solidno organizacijo dela zagotove pravočasno izpolnjevanje tudi zahtevnih rokov. Poudariti je namreč treba, da so roki glavni sovražnik tovrstnih podjetij in je od sposobnosti ter strokovne usposobljenosti monterjev odvisno, ali bodo kos svojemu delu ali ne.

Mizarstvo podjetje iz Žirov šteje skupaj z vajenci res le 72 zaposlenih, vendar v primerjavi z ostalimi žirovskimi podjetji dosega sorazmerno visoke osebne dohodke. Ta podatek nikakor ni presenetljiv, če upoštevamo, da je zaradi svoje dejavnosti podjetje prisiljeno imeti predvsem kvalificirane in visokokvalificirane delavce – mizarje. Ker je do takih kadrov sorazmerno

težko priti, morajo ves čas paziti, da ne pozabijo na stalen dotok mladih. Prav tu zadovoljstvo ni pretirano, ker se mladina iz Žirov in bližnje okolice sorazmerno redko odloča za ta poklic. Mizarstvo podjetje praktično vzame vsakega, ki želi priti k njim v uk, če le ima za to predpisano šolsko izobrazbo.

Kot smo že omenili, se je mizarstvo delovna organizacija specializirala za izdelavo in montažo stavbnega pohištva. Lahko bi rekli, da na Gorenjskem sploh ni podobnega podjetja. Žirovski mizarji opremljajo največ trgovske hiše in druge poslovne prostore. V proizvodnem programu se poleg že omenjenega stavbnega pohištva največkrat najdejo še predelne stene in vgrajene omare.

Letos so nasploh dokaj zadovoljni s svojimi poslovnimi rezultati, ker upravičeno pričakujejo, da bodo do konca leta celo nekaj presegli plan prometa, ki so si ga postavili na 9 milijonov dinarjev. Ob tem se zastavlja zanimivo vprašanje, kakšen utegne biti razvoj podjetja v kasnejših letih. Res je, da žirovski mizarji ne načrtujejo kakšnih večjih sprememb v svoji proizvodnji, ne mislijo bistveno povečati števila zaposlenih, ne mislijo graditi nove hale za serijsko proizvodnjo pohištva, vendar so kljub temu prepričani, da jim za solidno prihodnost ni treba biti v skrbeh. Čeprav je konkurenca pri licitacijah vse hujša, ker se množe proizvajalci serijskega stavbnega pohištva. Žirovci na osnovi izkušnje računajo s tem, da bo s rastjo trgovine in gostinstva ter pospešeno stanovanjsko gradnjo tudi vedno več takih, ki bodo hoteli imeti opremo iz lesa po naročilu in bodo zato tudi pripravljeni plačati nekaj več.



Kladivar si je s svojimi izdelki utrl pot na trg tudi z rednim sodelovanjem na velikih domačih gospodarskih razstavah. Na sliki: razstavni prostor podjetja na letošnjem beograjskem sejmu tehnike

● MAJHEN KOLEKTIV Z VELIKIM SRCEM

# KLADIVAR SI KUJE BODOČNOST

● Kolektiv z vsemi svojimi silami premošča sedanje gospodarske težave, s tem pa si gradi tudi most k boljši prihodnosti

„Menim, da se finančnega rezultata po tretjem tromesečju ne moremo veseliti,“ je zapisal v tovarniško glasilo Edvard Strlič, računovodja podjetja Kladivar iz Žirov. „Vendar pa smo dosegli lep uspeh, prodri smo na tuji trg, kar je za tako majhno delovno organizacijo res uspešna poslovna poteza. Dosedanji izvoz je sicer prinesel nekaj izgube, vendar nam je odprl vrata na tuji trg, kar je dolgoročno gledano mnogo pomembnejše od poslovne izgube. Ta se bo namreč do konca leta prav gotovo zmanjšala, saj bomo izvozili skorajda še enkrat toliko izdelkov kot v prvih devetih mesecih.“

Kladivar je torej še eno podjetje iz tega konca Poljanske doline, ki si je letos odprlo okno v svet in ki trdno računa, da bo prodaja na tujem pospešila razvoj podjetja. Resda rezultati letos niso najbolj zavidljivi, saj tudi ob koncu leta, tako vse kaže, predvideni celotni dohodek ne bo dosežen, pač pa ga bo 100-članski kolektiv ustvaril okrog 9 milijonov dinarjev. Vzrok je v glavnem v tem, da se je kolektiv letos pripravil na proizvodnjo novih izdelkov, manjšemu poslovnemu uspehu pa so botrovale tudi „splošne gospodarske težave“, tiste, ki tarejo tudi druge kolektive. Naštete težave pa kolektiva, ki se je s svojimi izdelki, sestavnimi deli za industrijske hidravlične naprave in vibracijskimi dodatniki in transporterji dobri zasidral na doma-

čem trgu, ne vznemirjajo preveč. Vse svoje sile je usmeril v stabilizacijo goposarskega položaja podjetja. Glavni podpornik stabilizacije pa je – uresničitev razvojnih načrtov: gradnje novih proizvodnih prostorov, širjenje programa finalizacije proizvodnje, širjenje izvoza, povezovanje s slovensko strojegradnjo.

„Za vsem tem, čeprav je po pomenu prva, je skrb za večjo socialno varnost zaposlenih, skrb za večji družbeni standard naših delavcev,“ nam je pripovedoval Venč Ambrožič, direktor podjetja. „Le z uresničitvijo vseh načrtov, ki smo si jih zastavili, bomo lahko našim zaposlenim nudili dovolj veliko socialno varnost poleg primernega družbenega standarda.“

Zategadelj namerava kolektiv Kladivarja še vlagati v povečanje obsega dejavnosti, čeprav je že v preteklih letih veliko vložil. Nova investicija naj bi bila predvidoma končana do leta 1975, v novo tovarniško halo in opremo bo kolektiv vložil okroglo 10 milijonov dinarjev. Po grobih izračunih naj bi se v letu 1976 celotni dohodek v primerjavi z letos doseženim povečal, število zaposlenih pa naj bi se povečalo na 150 ali za polovico današnjega števila delavcev.

Da bi Kladivar uresničil tudi drugo plat proizvodnje, se pravi, da bi uspel tako povečano proizvodnjo tudi prodati, se podjetje pripravlja na tesno sodelovanje, denimo kar združevanje v okviru načrtov o zdru-

ževanju slovenske strojegradnje, katere nosilec je Litostroj, zaven pa je še dvanajst podjetij.

„V tej akciji vidimo našo bodočnost,“ je dodal direktor podjetja. „Tesa povezana s slovensko strojegradnjo nam bo predvsem omogočila prodajo naših izdelkov precej širšemu krogu odjemalcev, računamo pa tudi, da nas bo podprla pri našem prodiranju na tuji trg. Naš program bodočnosti, ki ga že uvajamo, pa je kompletiranje sestavnih delov, ki jih izdelujemo, v celotne naprave.“

Spričo svoje majhnosti in gospodarskih težav se Kladivar ni mogel toliko posvečati skrbi za družbeni standard zaposlenih, kot bi delavci zaslužili. V bodoče bo, tako kaže, tudi ta vprašanja lažje reševati, zlasti pa potem, ko bo celotni dohodek močno povečan.

„Do sedaj smo sicer skrbeli po svojih močeh za družbeni standard naših delavcev,“ nam je pripovedovala Anka Kavčič. „Pri reševanju stanovanjskih problemov imamo sicer srečo, da večina naših delavcev živi tako rekoč na kmetih in da si v večini primerov lahko s sorazmerno majhnimi krediti in veliko pomočjo prijateljev uspejo postaviti lastno hišo. Zanimarjali nismo niti drugih oblik družbenega standarda, vendar pa jim le nismo mogli posvečati dovolj velike pozornosti. Upamo, da bo poslej drugače, da bo več sredstev ne le za stanovanja, pač pa tudi za športno in druga udejstvovanja naših delavcev.“

# Tradicija pomeni kakovost

V Alpini se je uspešno združila kakovost izdelkov starih mojstrov z dosežki moderne tehnologije ● Znani v vsej Evropi in tudi v ZDA ● Primerna skrb za družbeni standard zaposlenih

Po navadi tehnološki napredek spremeni navade in stare tradicije v proizvodnji izginejo. V Žireh pa je tradicija nekdanjih čevljarstev ne le ohranjena, pač pa je tudi skrbno ocvetana na najboljši možni način. Alpina, tovarna čevljev, ki je nastala pred 26 leti iz obrtniške čevljarstev delavnice, je znana doma, v Evropi in celo onstran luže. Nova tehnologija, oplemenitena z večino in izkušnjami starih

mojstrov tako zanje priznanja in poslovne uspehe na vsakem trgu.

„Pri nekaterih izdelkih se nam staro pojmovanje še pozna in tudi obrestuje se nam slabo,“ je pripovedoval Lojze Kolenc, predsednik delavskega sveta Alpine. „Marsikateri izdelek bi namreč lahko bil lepši za oko, pa manj dober, kot je.“

Pojmovanje, da mora biti sleherni čevljar kar se da trpežen, je pred leti, ko so čevlje še izdelovali ročno, podjetje skorajda pokopalo. Zategadelj se je kolektiv kmalu po ustanovitvi podjetja odločil, da nakupi najpotrebnejše stroje. Vendar sega začetek prave industrijske proizvodnje čevljev šele v leto 1958, ki pomeni tudi velik mejnik v razvoju podjetja. Od tedaj naprej je namreč kolektiv izdeloval znatno večje količine obutve in tudi venomer razširjal izbor izdelkov. Danes izdelujejo v Alpini smučarske, planinske

čevlje ter lahko obutev za moške in ženske ter otroke. Žirovska čevljarstvena tradicija, da morajo biti čevlji tudi kakovostni, je kljub velikoserijski proizvodnji ohranjena. Zaradi kakovosti izdelkov so čevlje z znakom Alpine začeli ceniti najprej doma, kmalu pa tudi v mnogih evropskih državah in naposled tudi onstran luže. Danes podjetje izvozi za približno 3,8 milijona dolarjev obutve na tuje trge, približno polovico tega iztrži v vzhodnoevropskih državah, polovico pa v tako imenovanem zahodnem svetu. Tolikšen izvoz pa se po vrednosti že bliža 40 odstotkom celotnega dohodka, doseženega v tovarni čevljev.

Razvoj podjetja zasluži vse priznanje ob dejstvu, da je kolektiv moral tako kot v drugih tovarnah čevljev skrbeti za lastno prodajno mrežo. Danes ima Alpina 59 prodajalnih mest v 20 državah. To pa je še premalo, da bi preko te mreže zagotovili prodajo vseh svojih izdelkov, namenjenih za domači trg. Zato je ena izmed temeljnih razvojnih nalog širjenje te mreže. Drugo področje investicijske dejavnosti podjetja je modernizacija proizvodnje surovin in polizdelkov. V prihodnjem letu pa bodo v povečanje obsega proizvodnje vložili kakih 20 milijonov dinarjev. S tem želijo povečati celotni dohodek za 12 odstotkov v primerjavi z letošnjim



Tehnologija pri izdelavi smučarskih čevljev se nenehno izboljšuje. Alpina uspešno sledi najnovejšim tehničnim dosežkom na tem področju.

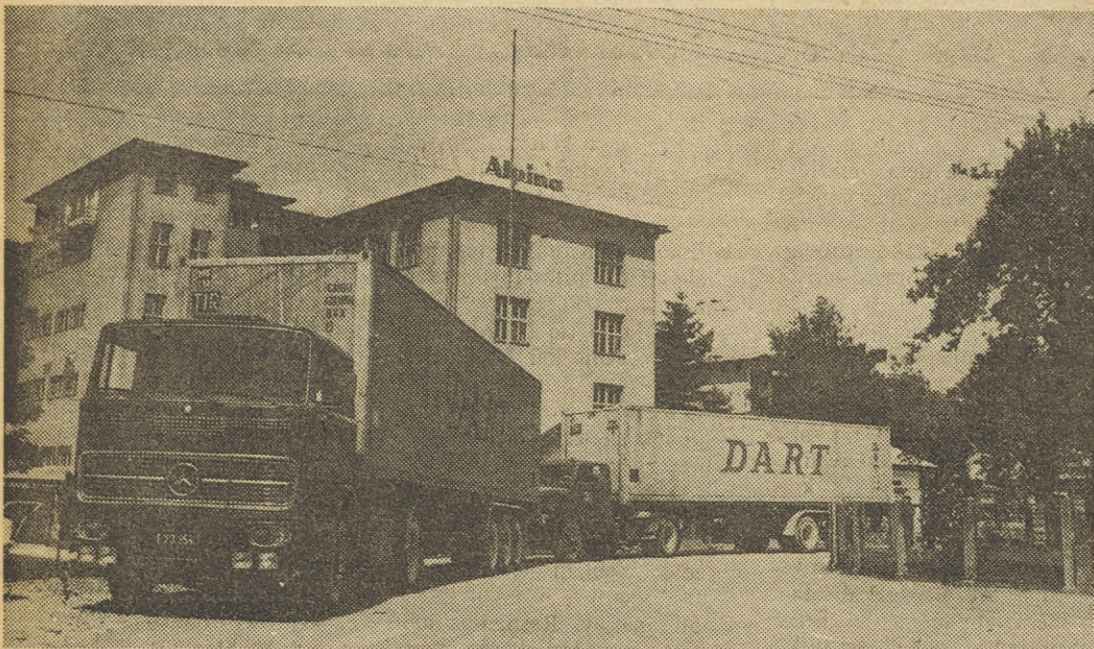
letom, izvoz pa naj bi kljub nekaterim težavam na svetovnem trgu le dosegel 40 odstotkov vrednosti celotnega dohodka, doseženega v tovarni čevljev.

Dosedanji uspehi se poznajo kajpak tudi pri skrbi za družbeni standard zaposlenih. Podjetje izloča precej sredstev za reševanje stanovanjskih problemov zaposlenih, razen tega pa skrbi tudi za druge oblike družbenega standarda.

„Podpiramo več športnih dejavnosti,“ nam je dejal Niki Žakelj, predsednik osnovne sindikalne organizacije. „Imamo smučarski klub, ki nosi ime tovarne, pa nogometni in judo klub, šahovski klub. Vsi delu-

jejo izključno s pomočjo podjetja. Razen tega ima tovarna svojo godbo in dva pevka zbor, moškega in mešanega. Zlasti na godbo smo ponosni, saj so fantje dosegli nekaj imenitnih uvrstitev na prireditvah in tekmovanjih.“

Podjetje, daleč največje v tem kraju, pa seveda vlaga znatna sredstva v razvoj kraja. Žiri pestijo težave, značilne za majhne kraje, kjer se je sorazmerno hitro razvijala industrija in naraščalo prebivalstvo. Komunalna ureditev je zaostala v razvoju, zato je treba sedaj toliko več vlagati, da bi dohтели zamujeno. Tudi na tem področju Alpina nosi v Žireh zastavo.



V sezoni vsak teden pet do šest kamionov s kontejnerji odpelje Alpinine čevlje do nemških luk, od tam pa jih prepeljejo na tržišče v ZDA.

## Razgledujejo se po kadru

Žirovski Poliks se uspešno rine med sodobno industrijo ● Program izbran, dela dovolj, potrebujejo pa strokovnjake

„Poliks“ sodi v vrsto tistih mladih žirovskih podjetij, ki si šele zadnje čase utirajo – in to ne brez uspeha – pot „v svet“. Zadnje čase pač zato, ker je bila prej to tipično obrtna organizacija, ki si močno prizadeva, da bi napredovala v razvoju in obenem ustvarila v kolektivu nove delovne odnose.

Kakor smo slišali, je „Poliks“ napravil prvi opaznejši korak naprej, ko je pred štirimi leti podpisal kooperacijsko pogodbo s sosednjo „Alpino“. Polikov čevljarstveni obrat je začel izdelovati na dan po 500 parov zgornjih delov čevljev. Omenjeni obrat ima poleg tega še lastno proizvodnjo telovadnih copat. Od dobrih 100 zaposlenih jih 53 dela za „Alpino“, 23 pa copate. Pomembna dejavnost je še kleparstvo, ki se je usmerilo v izdelovanje in montažo klimatskih naprav.

strov iz „Alpine“ strokovno dobro podkovali, tako da se bodo kasneje laže prilagodili novim delovnim nalogam. Morda pri izdelovanju zgornjih delov čevljev moti gospodarstvenike le to, da „Poliks“ pri denarju nima kaj prida dobička. To dejstvo pa vsekakor stopi v ozadje, če upoštevamo prednosti, ki jih je kooperacija prinesla pri strokovnem usposabljanju delavcev in njihovem privajanju na industrijsko proizvodnjo.

V čevljarstvo dejavnost sodi tudi copatarstvo, ki pa ima bolj sezonski značaj, saj grede „telovadke“ predvsem na začetku šolskega leta, kar pomeni, da jih je treba izdelovati na zalogo, da bi bila v času največjega povpraševanja opazna njihova vloga na tržišču.

monterjev, se Žirovcem dela in naročil ne manjka.

Praksa kaže, da „Poliks“ pri montaži zelo uspešno sodeluje z domačimi in tujimi partnerji, le oblike sodelovanja se razlikujejo od dela do dela. Tako je bila na primer za tobačno tovarno dobavitelj opreme Jugotehnika, pri „Žitu“ sodeluje „Poliks“ z LTH, ki je dobavila opremo iz Francije, v Pristini pa so Žirovci izvajalci del v celoti.

### KLIMATSKE NAPRAVE

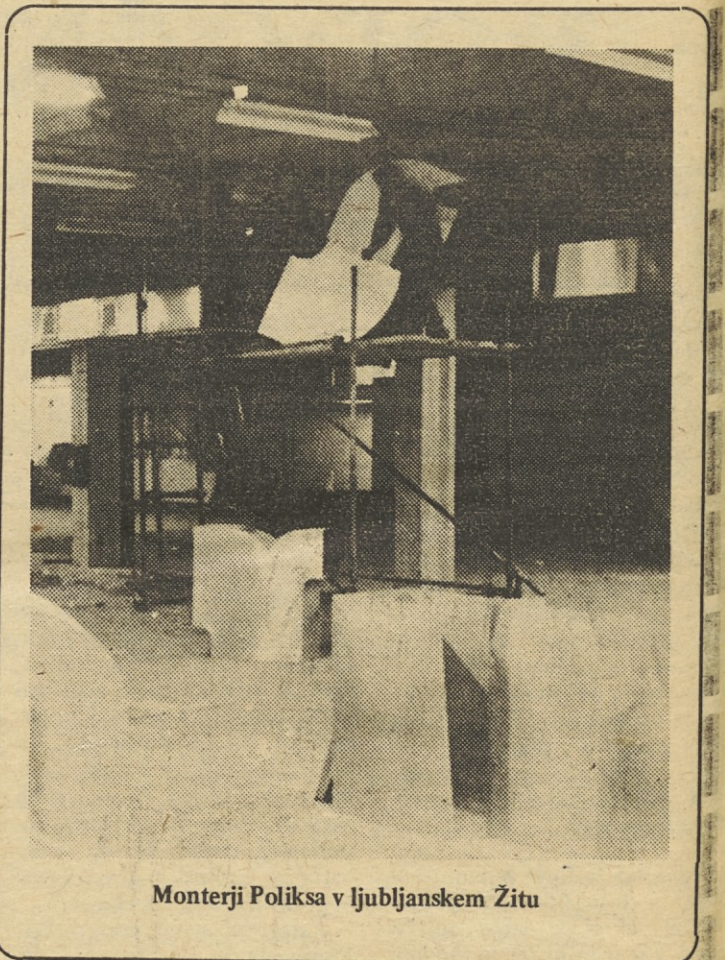
Izdelovanje lastnih klimatskih naprav zaenkrat še ni opazno, vendar se bo to po vsej verjetnosti kmalu spremenilo. Velika želja „Poliksa“ je, da bi kupil nove stroje in začel s serijsko proizvodnjo nekaterih klimatskih naprav ali sklopov zanje. Do takih razmišljanj nikakor ne prihajajo zaradi mode, temveč iz razumljivih teženj, da bi tudi v prihodnje lahko zagotavljali delo vsem, ki bi to želeli. Stara resnica je, da zaradi težkega dela monterji nočejo biti „večno“ terenci in vse bolj silijo pod streho, takim pa bi „Poliks“ močno ustregel, če mu bo do 1975. leta uspelo postaviti novo tovarno, v kateri bi zagotovil delavcem sodobne delovne razmere in obenem začel s proizvodnjo klimatskih naprav v serijah.

Seveda ne tiči vse v novih prostorih. Prva zahteva so ljudje. Strokovnjaki. Zaenkrat so v „Poliksu“ z njimi dokaj

„na tesnem“. Ob tem vprašanju se srečamo z (neizogibnim?) dvakom, ki ga mora plačevati delovni kolektiv „Poliksa“ na svoji poti iz obrtništvaja v industrijsko proizvodnjo. Morda je res, da se pri takem razvoju proizvodnja spreminja hitreje kot miselnost in delovne navade. Zdi se, da bo ob tem bolj ali manj uspešna usoda „Poliksa“ odvisna od tega, koliko se bo uspel „odpreti“ in koliko bo sposoben z odprtimi rokami sprejeti v svoj delovni kolektiv sposobne mlade strokovnjake. Vsekakor je pomembno, da se v „Poliksu“ zavedajo odločilnega pomena tega vprašanja, saj je očitno, da si vidnejšega napredka ne bodo uspeli priboriti samo s sodelovanjem s „pogodbenimi inženirji“ in brez lastnega projektivnega biroja, ki naj bi bil nosilec nadaljnega razvoja.

### NAČRTI

Ob težavah, s katerimi se mora spoprijemati „Poliks“, ne preseneča, da se v gospodarsko dokaj razvitih Žireh ne more pohvaliti – v primerjavi z drugimi – z visokimi osebnimi dohodki. Povprečni osebni dohodek je 1.630 dinarjev, kar je v spodnji polovici žirovske lestvice. Ob rob k tej številki pa lahko zapišemo, da je bilo pred štirimi leti to poprečje komaj 550 dinarjev, kar le kaže na uspešna prizadevanja kolektiva, da ne bi izgubil koraka z dru-



Monterji Poliksa v ljubljanskem Žitu

gimi v občini. Popreček seveda nikoli ne more povedati vse resnice, zato ni odveč pripomniti, da imajo delavci, ki delajo kooperacijske zgornje dele, praktično enake osebne dohodke kot sosedje v „Alpini“, pa tudi monterji niso slabše plačani kot tisti v drugih sorodnih podjetjih.

Nekaj smo že govorili o načrtovanem razvoju „Poliksa“. Novi strokovnjaki, ki si jih v podjetju tako žele, bodo prav gotovo prinesli izboljšave v organizaciji dela, čeprav ne gre prezreti, da je na tem področju kolektiv že z dosedanjimi močmi uspel marsikaj storiti. Razen

omenjenega bodo seveda veljali glavni napor modernizaciji strojev in naprav, saj se bo le tako možno dokončno izkoptati iz obrtništvaja in se uvrstiti med pravo industrijo.

V „Poliksu“ si najbolj želijo, da bi si ustvarili take delovne razmere, da bi Žirovci lahko našli delo doma in jim ne bi bilo treba iskati boljšega kosa kruha v Škofji Loki, Kranju ali morda še dlje od doma. Saj je naposled res, da strokovnjakov, ki so doma iz Žirov, ne manjka – le zaposlitev v domačem kraju bo morala postati privlačnejša in seveda tudi socialno varnejša!

### IZHOD IZ OBRTI

Če si ogledamo vsako od omenjenih dejavnosti posebej, opazimo sicer med njimi po učinkih in perspektivah dokajšnje razlike – vendar to še ne pomeni, da se iz njih ne bi dalo „iztisniti“ več. Kooperacijska pogodba se bo iztekla čez dve leti, tako da je zdaj preuranjeno napovedovati, kakšno sodelovanje jo bo nadomestilo. Nekaj pa je treba vsekakor povedati: „Poliksovi“ so se ob omenjenem delu in s pomočjo moj-

### MONTERJI NA GLASU

Po splošni sodbi ima kleparstvo dejavnost največje možnosti za uspešen razvoj in utegne odigrati tudi odločilno vlogo pri gospodarskem vzponu „Poliksa“. Omenili smo že, da se je podjetje odločilo za izdelovanje in montažo klimatskih naprav. Poseben ponos „Poliksa“ so njegovi monterji, ki so znani kot dobro izurjeni in sposobni delavci. Blizu 20 jih je in delajo v skupinah, ki se sestavljajo po potrebi. Ker inozemski in domači dobavitelji klimatskih naprav po navadi nimajo svojih

# ETIKETA KORAK PRED VSEMI

Na prvi pogled bi lahko rekli, da deset, dvanajst let ni nič v življenju podjetja. Kaj naj bi povedali o teh letih nastajanja in zorenja? Ko smo se ustavili v žirovski „Etiketi“ na pomenek o življenju in delu kolektiva, se je kaj kmalu pokazalo, kako imajo leta lahko zelo relativen pomen.

Še pred dobrimi desetimi leti „Etikete“ ni bilo. V Žireh, tipično „šošarskem“ naselju, so bile samo želje, da bi dobili dodatna delovna mesta za domačine, navezane na domači kraj z nevsakdanjo ljubeznijo in trmo, da se jim ne bi bilo treba izseljevati ali voziti na delo v bližnja industrijska središča. V tej ljubezni in trmi prav gotovo lahko najdemo razlago, zakaj se je „Etiketa“ razvila prav v Žireh.

Še sedaj se veliko govori o tem, kako se je iz „odpisanih“ strojev in takih, ki so že bili namenjeni za staro železo, začelo tkanje trakov. Kaj kmalu se je pokazalo, da ne kaže ostati samo pri tem, temveč se je dejavnost polagoma širila na področja, ki so obetala boljši zaslužek in trdnije mesto v neusmiljenem boju za tržišče in pravičnem sentimentalnem gospodarskem prostoru.

## ZAGNANOST

Razširitev proizvodnje od začetnih trakov do „Etikete“ bi

morda najlaže nazorno opisali, če bi povedali, kako in kakšne stroje so kupovali v svojem dobrem desetletnem razvoju, vendar se nam zdi, da bi lahko ostali le na površini in ne bi prav zadeli zagnanosti in ustvarjalnega duha, ki se zdaj – „v urejenih razmerah“ – preveča kolektiv. Prav značilno je, da se zdaj dobro vedo, kdo so bili prvi delaavci in v kakšnem vrstnem redu so prihajali. In ne samo prihajali, temveč se tudi s tečaji usposabljali za nove delovne naloge pri sorodnih podjetjih, si nabirali novo znanje ob večerih po redni službi... In ne nazadnje – niso obupali, čeprav je „Etiketa“ gostovala po vseh mogočih prostorih, od privatnih hiš do gasilskega doma.

Ob upoštevanju vseh težav, zvezanih še s pomanjkanjem izkušenj, je še najbolj presenetljivo, kako je „Etiketa“ uspela tako hitro postati zvoneče ime na jugoslovanskem tržišču, kjer skoraj nima prave konkurence. Še ni dolgo tega, ko so kupci zmajevali z glavami: „Žiri? Kje je vendar to...?“ Zdaj pa že sami najdejo pot...

## VEDNO DO ROKA

Skrivnost prodora in vseh uspehov prav gotovo leži v odnosu do dela, ki ga je kolektiv „Etikete“ imel vse od otroških korakov naprej. Prvo pravilo je

vedno bilo: naročeno blago mora biti kvalitetno izdelano in – še prav posebej – vedno do dogovorjenega roka! Izkušnje kažejo, da je prav to – izredna solidnost v poslovanju – odigralo odločilno vlogo v prizadevanjih „Etikete“, da se je „prebila“.

Pri stalni poti navzgor ni naključje, da je bilo letošnje poslovno leto najuspešnejše doslej. „Etiketa“ bo dosegla svoj letni rekord – 18 milijonov dinarjev prometa, novih seveda! Če razdelimo njeno proizvodnjo po Jugoslaviji, nam da „zemljevid“ naslednje razporeditve: Slovenija 38 %, Hrvatska 22 %, Bosna in Hercegovina 17 %, Srbija 17 %, Makedonija 4 % in

Črna gora 2 %. Še bolj zgovoren je podatek, da dela praktično samo po naročilu, kar z drugimi besedami pomeni, da ni osnovno vprašanje, kako prodati, temveč kako napraviti dovolj velike količine in o pravem času. K takšnemu položaju je prav gotovo prispevalo tudi pravočasno spoznanje, da etiketa ni le nekaj nepotrebne ali morda zgolj modan muha, saj je zdaj že prišel čas, ko si kvalitetnega blaga, naj bo tekstil, konfekcijski izdelek, perilo, lak, zdravilo, kozmetični preparat ipd., praktično ne moremo več zamišljati brez etikete. Morda je ob vsem tem res, da je „Etiketa“ preveč v „senci“, saj se komajda zavedamo, da je velika večina etiket, ki jih opažamo na izdelkih, prišla prav iz Žirov.

## POUDAREK OBLIKOVANJU

Opozorili smo že na kvaliteto izdelkov, ki je pač najboljši zagovornik samega sebe. V „Etiketi“ so tudi pravočasno spoznali, da je izrednega pomena okusna in lepa oblika. Ni na-

ključje, če je kolektiv posvetil še posebej veliko pozornost šolanju svojih oblikovalcev, tako da se je sorazmerno hitro dočela osamosvojiti tudi na tem področju. Tudi prihodnja leta ne kaže, da bi se utegnili spremeniti na slabše, saj ima zdaj v šoli za oblikovanje kar 13 študentov.

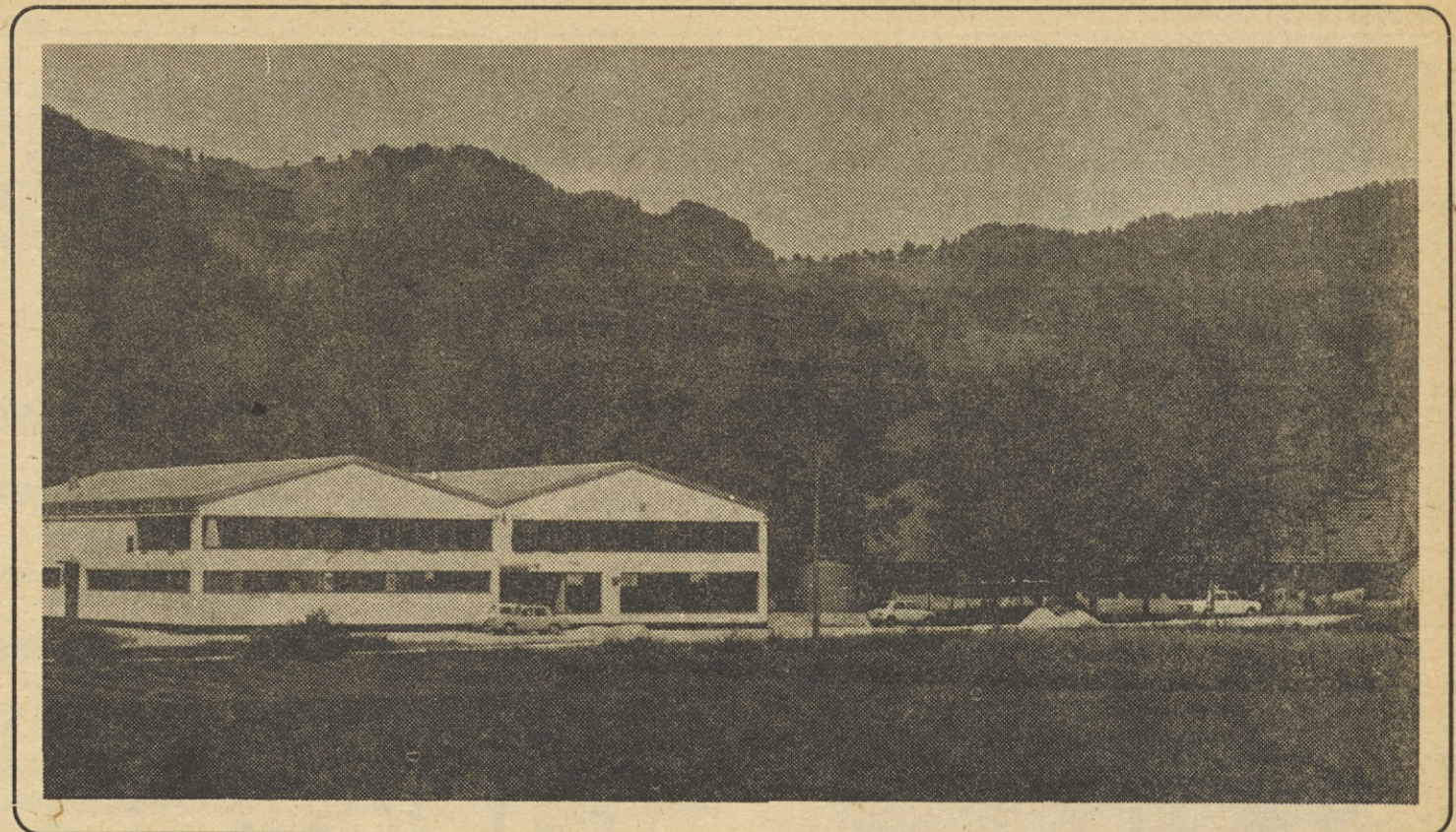
Od prvih začetkov, ko je bil dogodek, če se je kolektiv povečal za enega člana, je „Etiketa“ že postala pomembna za zaposlovanje Žirovcov, saj se je letos okrepila na 126 delavcev, ki poprečno zaslužijo na mesec po 2000 dinarjev. Najnižji OD je 1350 dinarjev. Resnici na ljubo je treba povedati, da se omenjene številke zvečajo še za 10 do 15 % zaradi dobrega dela in gospodarjenja. Ker se ta čas veliko govori o stanovanjskih vprašanjih delavcev, nas je zanimalo, kako je s tem v „Etiketi“. Ne pretirano „na ostrini“, saj so praktično vsi zaposleni doma iz Žirov in bližnje okolice, tako da je zanimanje kvečjemu za individualno gradnjo ali kredite za domače dozidave, za stano-

vanja v bloku pa ni pravih interesov.

## NOVA HALA

Morda bi morali največji letošnji dosežek delovnega žirovskega kolektiva omeniti že na začetku, vendar... „Etiketa“ je letos naposled uspela spraviti ves svoj kolektiv pod eno streho, ko je dočakala otvoritev nove proizvodne hale. Na starem je tako ostala le še uprava. Nova hala je veljala 4,5 milijona dinarjev, od česar je bilo pomoči od zunaj v obliki kredita le 1,7 milijona, ostalo pa je kolektiv zbral sam.

Čeprav so načrti za v prihodnje v veliki meri lahko tudi skrbno varovana skrivnost, naj le „izdamo“, da bo „Etiketa“ poleg poudarjene skrbi za nove strokovne kadre pazila predvsem na nenehno modernizacijo strojnih in drugih proizvodnih naprav, saj ji dosedanje izkušnje nazorno kažejo, kako težko si je pridobiti dobro ime, ki ga potem lahko obdržiš na dostojni ravni le tako, da si vsaj za koraj pred drugimi.



– Želim ti, mali, da tebe ne bi tako zdelali...!

I. ANTIČ

## MALI TERMOPOL DELA ZA ZDA

# Zagrizenost žanje uspehe

Termopol je največje podjetje v Sovodnju ● Letošnje težave so uspešno odstranili ● V prihodnjem letu s pomočjo večje storilnosti močnejši prodor na trgu, nemara tudi na tujem

Termopol je prav gotovo najpomembnejše podjetje v kraju Sovodnj v škofjeloški občini. Zaposluje okrog 100 ljudi in čeprav je njegov celotni dohodek komajda nekaj večji od 12 milijonov dinarjev, je vendarle najmočnejši dejavnik, ki vleče Sovodnj in okolico iz globoke gospodarske pasivnosti.

## ZAGRIZENOST

Nemara je zategadelj bolj jasna velika zagrizenost ljudi, zaposlenih v podjetju, za dobro gospodarjenje. Lani so začeli z akcijo: vsak član kolektiva naj bi delal 12 prostih sobot, dohodek pa naj bi podjetje uporabilo za stabilizacijo gospodarjenja. Zaradi nenehno naraščajočih cen surovin na svetovnem trgu se je namreč Termopol že lani znašel v gospodarskih težavah, ki so ob letošnjem polletju prerasle v izubo. Majhno sicer, pa vendarle izgubo.

Napori kolektiva so prav gotovo pomagali, da je bila izguba minimalna, čeprav je seveda niso mogli preprečiti, saj so pri tem delovale sile, na katere delavci Termopola nikakor niso mogli vplivati. In prav gotovo so delavci najbolj zaslužni za to, da je polletna izguba ob devetmesečnem periodičnem obra-

čunu „prerasla“ v minimalen dobiček. Ta se bo, tako zatrjujejo v podjetju, do konca letošnjega leta še povečal.

## ODNOSI

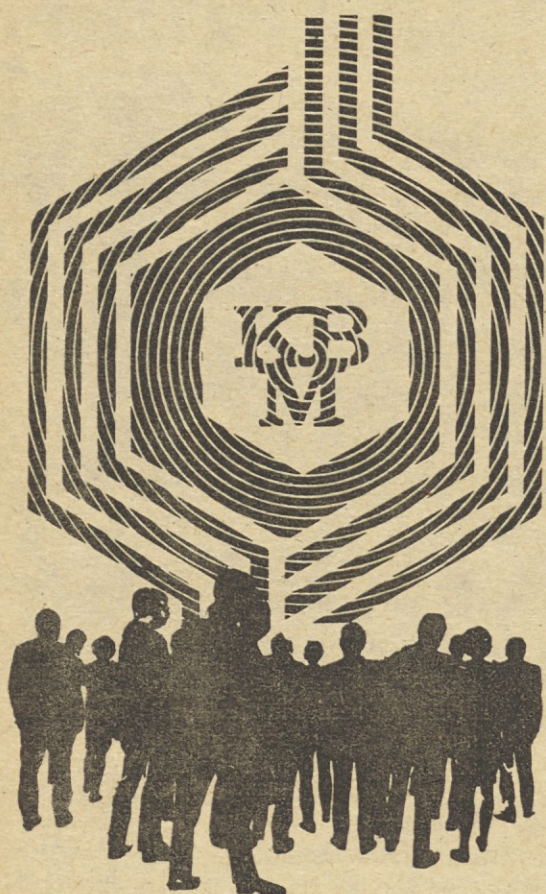
„Gospodarske težave so se odražale tudi v poslabšanju notranjih odnosov v kolektivu“, so nam razlagali v podjetju, „vendar smo jih z akcijo, ki se je obrnila v pravo smer, v napore za boljše gospodarjenje, že uravnovesili. Naš nadaljnji načrt je večji razmah dejavnosti v naslednjih letih in seveda boljši pogoji za večanje akumulativne sposobnosti našega podjetja, torej tudi socialne varnosti delavcev in pa seveda večanje družbenega standarda zaposlenih. Ti so se na primer v letošnjem letu morali odreči delu regresa za dopust, dobili so le po 300 dinarjev, nismo še uspeli uvesti toplih malic, stanovanjska vprašanja pa zaradi sorazmerno skromnih zahtev nekako uspešno reševati. Uspešen razvoj naj bi dal delavcem tudi tisto, za kar so bili do sedaj prikrajšani.“

## RAZVOJ

Razvojni načrti podjetja Termopol – kako resni gospodarji so, kaže dejstvo, da so nam pri- povedovali samo o načrtih za

prihodnje leto, češ bolj daleč segajoče načrte, ki jih sicer imajo, bodo morali tako še ob času prilagajati takratnemu položaju podjetja in takratnim možnostim – kažejo, da bo podjetje v prihodnjem letu povečalo celotni dohodek za 40 odstotkov. Takšnega povečanja pa ne bodo dosegli z nakupom novih strojev, pač pa predvsem z zaposlovanjem novih delavcev, da bi čim bolj izkoristili sedanje, zelo moderne stroje, ki so jih kupili pred dvema letoma. S povečevanjem storilnosti računajo ne le na boljše gospodarske uspehe doma, pač pa upajo, da se jim bo posrečilo ponoviti letošnji uspeh na tujem. Letos so namreč uspeli prodreti s svojimi izdelki, izdelujejo namreč plastične izdelke za potrebe avtomobilske industrije, za pisarniške potrebe ter embalažo, celo na enega najbolj zahtevnih trgov, na zahodnonemškega in ameriškega. Ovira za boljši uspeh na tujem ni kakovost izdelkov, pač pa njihova majhnost, ki ne dovoljuje niti dovolj velikih serij niti dovolj nizke cene. Te pomanjkljivosti pa bodo, tako trdno upajo, z napori za dvig produktivnosti v prihodnjem letu vsaj deloma odstranili.

**BANKA ZA VSAKOGAR**



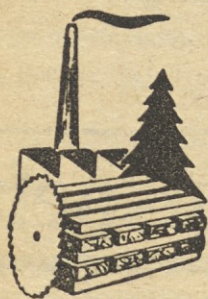
**KREDITNA BANKA  
MARIBOR**

*Vsem delovnim ljudem želimo srečno  
in uspehov polno novo leto 1974*

Gostilna in prenočišča

**MARTA KAVČIČ  
ŽIRI**

*želi vsem svojim gostom srečno  
in zadovoljno novo leto 1974!*



**Les**

lesno industrijsko  
in trgovsko podjetje Ptuj,  
Rogozniška cesta 4, Ptuj

- proizvaja žagan les listavcev in iglavcev, sobno in stavbno pohištvo, embalažo itd.
- prodaja vse vrste gradbenega materiala, premog, plin itd.

*Vsem delovnim ljudem  
želimo  
srečno novo leto 1974.*

**GP »DRAVA« Ptuj**

Osojnikova ulica 9

*želi vsem delovnim ljudem srečno  
in zadovoljno novo leto 1974!*



**Koteks Tobus**

LJUBLJANA

**KMETIJCI IN REJCI PRAŠIČEV**

- Tudi letos odkupuje Koteks Tobus svinjske kože
- Pri vzreji prašičev pazite, da se njihova koža ne poškoduje. Nepoškodovane in nezarezane kože imajo pri odkupu največjo vrednost
- Svinjske kože prodajte najbližji zbiralnici Koteks Tobus ali kmetijski zadrugi, kjer odkupujejo tudi kože drugih živali.



VSEM DELOVNIM LJUDEM ŽELIMO V NOVEM 1974. LETU  
SE VELIKO DELOVNIH USPEHOV IN OSEBNEGA ZADOVOLJSTVA!

**ZAVAROVALNICA  
MARIBOR**

*želi  
vsem  
delovnim  
ljudem  
srečno  
in  
zadovoljno  
novo  
leto  
1974!*



**»TEHNOSTROJ LJUTOMER«**

ŽELI VSEM DELOVNIM LJUDEM SREČNO IN ZADOVOLJNO  
NOVO LETO 1974

Cenjenim strankam nudimo svoje proizvode in storitve:

- enoosne traktorske prikolice od 2 do 5 ton nosilnosti
- dvoosne traktorske prikolice od 3 do 10 ton nosilnosti, navadne in specialne za prevoz sipkega materiala,
- enoosni trosilec hlevskega gnoja nosilnosti 3,5 tone s štirimi pokončnimi trosilnimi valji,
- njivske traktorske brane, navadne in z mrvilnikom ter druge traktorske priključke,
- enoosne avtomobilske prikolice nosilnosti od 1 do 7 ton za gozdarstvo in gradbeništvo, za prevoz dolgih predmetov do 12 m dolžine,
- dvoosne avtomobilske prikolice od 5 do 10 ton nosilnosti z ali brez prekucnika,
- servisne in remontne storitve motornih vozil in kmetijskih strojev.

Trgovsko podjetje

**»POTROŠNIK-IZBIRA«**

LENART V SLOVENSКИH GORICAH

*želi vsem svojim kupcem in dobaviteljem v letu 1974  
obilo delovnih uspehov!*

# SINDIKALNE ŠPORTNE IGRE OBČINE LJUTOMER

V organizaciji občinskega sindikalnega sveta Ljutomer se je v Ljutomeru končalo tekmovanje sindikalnih športnih iger v košarki, odbojki, nogometu, rokometu, namiznem tenisu, kegljanju, streljanju in šahu. Nastopilo je 328 članov kolektivov. Največja udeležba je bila v streljanju in šahu.

Lanskoletni zmagovalec, Trgovsko podjetje Vesna, je tokrat moralo priznati premoč kar dveh ekip: Tehnostroja in Prosvetnih delavcev, kar predstavlja letošnje največje presenečenje. Prehodni pokal je torej osvojila ekipa Tehnostroja, ki jim ga je na svečani akademiji ob dnevu JLA izročil predsed-

nik občinskega sindikalnega sveta tovariš Koren.

Končni vrstni red: 1. Tehnostroj 33 točk, 2. Prosvetni delavec 29, 3. Vesna 26, 4. MTT 8, 5. VŽK 7, 6. do 7. Zorec, Marles 5, 8. Občina 4, 9. do 10. Imgrad, Agrotehnika 3, 11. Mlekopromet 2, 12. Kmetovalec 1, 13. Mi-zarstvo 0 in 14. Elektro 0

točk.

Prvovrščeni po panogah so dobili pokale, drugi in tretji pa diplome. Na zadnjem sestanku predstavnikov ekip so se domenili, da naslednje leto raje preidejo na CUP sistem, ker tekmovanje po dvojnem liga sistemu traja predolgo.

TONE FICKO

## SODELOVANJE PLANINCEV

Pred leti, leta 1970, so predstavniki Planinske zveze Slovenije na posvetu ljubiteljev in obiskovalcev gora iz treh sosednjih alpskih dežel Avstrije, Furlanije in Slovenije predlagali v Gorici izvesti Pot prijateljstva, ki naj poveže trideset najmarkantnejših planinskih vrhov v območju teh treh alpskih pokrajin.

Gorniki iz Koroške, Furlanije, Julijske krajine in Slovenije so torej določili in izbrali traso te zanimive planinske poti prijateljstva, ki vodi ljubitelje treh alpskih dežel po desetih vrhovih Koroške, Slovenije in Furlanije, Julijske krajine. V traso planinske poti prijateljstva treh dežel so zajeti najbolj razgledni in malo obiskani vrhovi Slovenije, Koroške in Julijske

krajine, Furlanije.

Planinci iz teh treh sosednjih alpskih pokrajin so toplo in navdušeno pozdravili to zamisel Planinske zveze Slovenije. Izdelani so bili natančni planinski zemljevidi z vrisano traso in vsemi vrhovi. Izdana je bila posebna knjižica z dnevnikom, ki ga morajo obiskovalci te poti prijateljstva natančno izpolniti v znak, da so vso pot in tudi vseh trideset vrhov resnično obiskali. Vsi planinci, ki so se napotili na to mednarodno planinsko transverzalo, so dolžni odtisniti na vseh omenjenih in določenih vrhovih tudi poseben žig Poti prijateljstva. Gorniki iz Koroške, Slovenije in Julijske krajine, Furlanije, ki bodo prehodili to pot in se povzpeli na vseh trideset vrhov, bodo na

osnovi skrbno popisanega dnevnika dobili tudi poseben znak, prav tako kot za našo planinsko transverzalo št. 1.

Po poti prijateljstva planincev iz treh sosednjih dežel se je napotilo izredno veliko resničnih ljubiteljev gora. Ne redko kdaj se dobe na vrhu Prisojnika, Storžiča, Grintovca, Ojstrice, Bavškega Grintovca, Triglava, Ratitovca, Jalovca ali Kanina tudi po deset in več planincev iz Slovenije, Furlanije in Koroške, ki si navdušeni pripovedujejo o lepih planinskih doživetjih iz poti prijateljstva planincev treh dežel. Vsekakor je zamisel Planinske zveze Slovenije naletela pri ljubiteljih in obiskovalcih gora Furlanije, Julijske krajine, Koroške in Slovenije na pravo navdušenje. Poleg

tega pa je planinska pot prijateljstva gornikov treh dežel za beležila tudi izredno velik moralni pomen, prijateljsko, tovariško zblizevanje ljubiteljev gora iz planinskega sveta, ki je tako blizu vsem pravim, iskrenim gornikom. Pojavljajo se že prvi, ki so obiskali vse izbrane vrhove v furlanskih in slovenskih gorah. Predložili so skrbno izpisane dnevnike, opremljene z dokaznimi žigi z desetih koroških, furlanskih in slovenskih vrhov. Ob posebni svečanosti jim bodo podeljeni lični spominski častni znaki.

Prvi dobitniki teh znakov bodo lahko upravičeno ponosni na prehojeno pot in lepo priznanje, ki bo vredno pravega planinca.

U. Ž.

## Obnovljen Pogačnikov dom

Planinsko društvo Radovljica je septembra slavilo 80-letnico planinske organizacije na Slovenskem z otvoritvijo dodelnega Pogačnikovega doma na Krizkih podih (2052 m).

Predsednik društva Miha Finžgar je pozdravil udeležence proslave, med katerimi sta bila tudi dr. Boris Ziherl in predsednik Planinske zveze Slovenije dr. Miha Potočnik.

Slavnost se je začela s tem, da je predsednik obudil spomine na 6. oktober 1951, ko je Jože Pogačnik, tedanji predsednik gospodarske komisije pri PZS, odšel na otvoritev na Krizkih podih novo zgrajenega doma, vendar se je na poti smrtno ponesrečil. Dom bi sicer

moral nositi ime Radovoljski dom na Krizkih podih, pa se je na sam dan otvoritve preimenoval v Pogačnikov dom. To pomembno obletnico so udeleženci počastili z enominutnim molkom.

V nadaljevanju je predsednik na proslavi omenil, da 80 let planinske organizacije na Slovenskem pomeni veliko. Slovensko planinsko društvo je bilo ustanovljeno leta 1893, torej v času, ko so se Slovenci morali boriti za narodnostni obstoj, braniti gore okrog Triglava pred tujci, ki so z nadutostjo govorili, da je Triglav že od nekdaj nemški. Časi pa so se spremenili. Danes je delovanje PZS usmerjeno v druga področja.

Vzreja mladino in jo usmerja v različne smeri delovanja. Iz planinske šole, preko vodniških tečajev jih vzgajajo v prekaljene planince, ki bodo nadaljevali tradicijo slovenskega planinstva. Vse več ljudi prihaja v gore, tudi neizkušeni, zato jim je treba pripraviti nadelana pota, planinske postojanke, planinsko literaturo.

V domu se je dozidal prizidek za sanitarije z umivalnicami, pralnica s prho, napeljana je tudi električna razsvetljava (agregat) in vodovod v dolžini 1 km, kar veliko pomeni za Pogačnikov dom, saj je vode toliko, da z njo ni treba varčevati. Pred tem je skorajda ni bilo za kuhanje, kaj šele za umivanje.

Sredstva v višini 630.000 dinarjev so za adaptacijo doma prispevali PZS PD Radovljica in občinska skupščina Radovljica. Poleg tega je bilo opravljenih še 1450 prostovoljnih delovnih ur, ki so jih opravili člani društva.

V nadaljevanju je govoril dr. Boris Ziherl, ki je slovesno otvoril tudi dom pred 22 leti, t. j. 6. oktobra 1951. Poudaril je, da je srečen, da zopet odvarja moderniziran dom, da ga izroča planincem. Pogačnikov dom izgleda danes kot hotel. Zato moramo vsi obiskovalci skrbeti za red in čistočo lepega doma.

Na kraju je spregovoril tudi dr. Miha Potočnik o pomenu 80-letnice planinske organizacije. Naštel je številna dela, ki so bila opravljena v raznih krajih Slovenije v počastitev jubileja.

Pogačnikov dom ima v načrtu še povečanje gostinskih sedežev in ležišč. Prepričani smo, da bomo s takim delom kot doslej in s tako podporo odgovornih tudi to pot uspeli.

M. F.



Zenska ekipa Gradisa (Silva Škreblen in Štefka Fujs) je dosegla na sindikalnem prvenstvu Maribora v namiznem tenisu prvo mesto

## PRVA EKIPA GRADISA

18. kolo je bilo zadnje v mariborski občinski sindikalni namiznoteniški ligi v ženski konkurenci. Naslov prvaka je osvojila ekipa GRADISA. Namiznoteniške igralkice Gradisa so v postavi: Štefka Fujs, Silva Škreblen, Jelka Bombek z dobro igro premagale vse svoje nasprotnice ter tako brez poraza zaslužno osvojile prvo mesto. Na drugo mesto se je z zaostankom 4 točk uvrstila ekipa Zavarovalnice Maribor pred Konstruktorjem, KB Maribor itd.

Medtem ko je v ženski ligi prvenstvo končano, se boji v moški konkurenci v vseh treh ligah še nadaljujejo.

V I. ligi ima za naslov prvaka največ možnosti ekipa TAM I Tezno, ki vodi pred Livarno in Primatom. V II. ligi-A skupine vodi ekipa M. Vodovoda pred Livarno II, Elektrokovino, Cevovodom I itd. V B-skupini pa vodi ekipa Ruše I, pred Metalno, Obrtnikom M., Zavarovalnico M. itd.

Rezultati 18. kola – članice: TAM Tezno : KB Maribor 0:3, M. Tisk : Zavarovalnica M. 0:3, M. Vodovod : Konstruktor 0:3, Marles : Gradis 0:3, Metalna : VEMA 3:0;

Rezultati 23. kola – člani: I. liga: M. Tisk : Swaty 5:0, Š. C. TAM : TSN 0:5, TAM I Tezno : Nigrad I 5:0, Livarna I : TAM Studenci I 5:0, Primat : TAM II Studenci 5:0, Konstruktor I : VEMA 5:0.

II. liga-A skupina: Nigrad II : VEMA KK 5:0, Lokomotiva : Cevovod I 0:5, Talis I : Ruše II 5:0, TAM IV Tezno : Nigrad II 5:0, Gradis I : Zarja 5:0, Livarna II : Tekol 5:0.

II. liga – B skupina: Cevovod II : Atmos 5:0, Obrtnik M. : Gradis II 5:0, V. postaja : Metalna 0:5, Konstruktor II : Zlatorog 0:5, KB Maribor : Talis II 0:5, Embalaža : Konstruktor II 5:2.

1. GRADIS, 2. ZAVAROVALNICA M., 3. KONSTRUKTOR, 4. KB MARIBOR, 5. M. VODOVOD, 6. METALNA, 7. TAM TEZNO, 8. MARLES, 9. M. TISK, 10. VEMA.

D. ZAGORAC

**POJEM ŠIROKE IZBIRE, SOLIDNE  
POSTREŽBE, ZMERNIH CEN,  
POJEM DOBREGA NAKUPA**

**TRGOVSKO PODJETJE**  
**nama**  
LJUBLJANA

**Tudi v Idriji  
ustanovljena TTKS**

Konec novembra je bila v Idriji ustanovna skupščina temeljne telesne kulturne skupnosti. Prisotnih je bilo 31 delegatov od 39, kolikor jih je bilo izvoljenih, poleg tega pa še zastopniki družbenopolitičnih organizacij in drugi gostje. Iz bogate diskusije, ki je sledila uvodnemu poročilu predsednika iniciativnega odbora, je bilo čutiti, da je treba v programu dela dati največ poudarka

rekreaciji zaposlenih ter vzgoji mladim. Program dela naj bi bil sestavljen tako, da bodo organizacije združenega dela imele interes za financiranje telesne kulture – je bilo poudarjeno na skupščini. Izvoljen je bil 11-članski IO, ki mu bo predsedoval Anton Seljak iz tovarne Kolektorjev, za predsednika skupščine pa je bil izvoljen Niko Medved iz Rudnika živega srebra.

R. S.



Otvoritev Pogačnikovega doma na Krizkih podih

**inles** ribnica  
PRODAJA  
POLKNA  
VRATA  
OKNA  
NA KREDIT

# Pokojnina, kolikšna, kdaj?

Novi predpisi o pokojninskem in invalidskem zavarovanju, ki so se začeli uporabljati letos, urejajo pravice drugače, kot so jih urejali predpisi, ki so veljali do konca leta 1972. Kakšne so novosti, boste zvedeli iz knjizice, ki jo dobite v ČZP Delavska enotnost, 61000 Ljubljana, Dalmatinova 4. Knjizica stane 10 dinarjev in jo lahko pošljemo tudi po pošti.

Če sami še ne štejete let do upokojitve, povejte znancem, prijateljem, da lahko dobijo koristne napotke, kako ukrepati pred odhodom v pokoj, v knjizici POKOJNINA, KOLIKŠNA, KDAJ?

Knjizico bodo nujno potrebovali vsi, ki imajo do dopolnitve delovnih let, ki so potrebna za pokojnino, ali starostne dobe, najmanj deset let, kajti v pokojninsko osnovo se po novih predpisih šteje desetletno poprečje valoriziranega osebnega dohodka (za borce NOB petletno).

# NOVOLETNA NAGRADNA KRIŽANKA

1. nagrada: 100 dinarjev, 2.-5. nagrada: 20 dinarjev.

Pravilno rešitev nagradne križanke pošljite na naslov: Delavska enotnost, Ljubljana, Dalmatinova 4, s pripisom „Nagrada križanka“ do srede, 9. januarja 1974.



Srečno novo leto želi vsem potrošnikom kolektiv Centromerkurja iz Ljubljane. Ob tem sporoča, da se bo v kratkem priključila trgovinam Centromerkurja od katerih so najbolj znane veleblagovnica (na našem posnetku), Karat (specializirana trgovina za moške v Tavčarjev ul. v Ljubljani) ter Centromerkur na Mestnem trgu (specializirana trgovina za darila v Ljubljani) – še nova trgovina v Trbovljah

		NOVI SAD	IZVIR- NOST	OGROMNA NAŠELJA	OPONAŠA- NJE, OČITEK	LILI NOVY	GRŠKI BOG VETROV	KLADA ZA SEKANJE	URAD NOTARJA	NEKDANJI GRŠKI MINISTER	NERODNA ŽENSKA	PEROCI	DOMAČA OBLIKA Z. IMENA	KUTINA	VNETJE AORTE		
		PRITOK BAJKALS. JEZERA (SZ)			PAPEŽEVA PALAČA V RIMU IT. KAMION									POLMER RINA			
		ŽIDOVSKA MESTNA ČETR				GL. OSEBA IZ FILMA DR. ŽIVAGO							NATVEČJA ŽIVAL TANJKA TKANINA				
		KNEŽJI NASLOV V J. ARABICI				MAKEDON. KOLO						FRANCOSKI FILM KOMIK J. AQUES					
REKA V ANGLIJI NOVO SREBRO KUTINA, V. N. Z.				100 m <sup>2</sup>	OZNAKA ZA NEZNANCA	NEKO SPAN- ENKLAVA V MAROKU SARAJEVO			F				AR. ŽREBEC POLOTOK VAZJI		IME IGRAČA BAJCA NATRIJ	MENDELEVIJ KRALJEVICI MESTO NA N. B. M. O.	
STANE POTOKAR	VRSTA ZEMLJE	OBLAGA JEZIKA DOJENKIH	IGRA S KARTAMI ZA ENGA ALI DVA IGRA						IZUMRLA VR. PINGVINA OPORNI STEBER				IME INDIJ. PRESEDNICE GANDHI PLOD				
OKRASNA CVETICA, PERUNIKA			AVTOMO- BILSKI GENERATOR									POGORJE V TESALIJI NAT ... ODLE			ZORNA ZEMLJA NATJ. MESTO V ISTRJI		
FRANCOSKI SKLADA- TEL (EDWARD)			ORIENT. PRAŠEK ZA LASE					REKA V SLAVONIJI (PSUNJ)						MORSKA TESEN	PRITLIKAV KONJ		
IDEAL			FRANCE ONIC KARTAŠKI IZRAZ		ITALIJAN. TISKOVNA AGENCIJA			MESTO V ASTURIJI MONGOLSKI POGLAVAR							PANJ SRBSKO M. IME	UŽIVALEC TOBAKA	
GLAVNI ŠTEVNIK	VODITELJ POLITIČNE STRANKE	JUTRANJA PADAVINA PRITOK SANE V BOSNI											TUROBA NERAZPOLO- ELEMENT- KOMINATA				
SPOSOB- NOST PLA- CEVANJA								ALFRED NOBEL DAVKAR			SADNO SKROPIVO OBLASTA BAKTERIJA					KOTOR BAJESI. UST. RIMA (BRAT REMA)	
PREJŠNJE IME MESTA KALININ			VULKAN NA SICILIJI	SESTAVIL: R. NOČ	KRAJ NA SORSLEM ZOLTI ZVEZA							BERLINSKA RADIJSKA POSTAJA	PAYLOVNA EVROPSKO GORSTVO		JADRANSKI OTOK SUKANEC		
NEMŠJI PESNIK WILHELM			ZNAMKA TOALENEGA PAPIRJA DVA MAČKA					REKA V KARLOVCU PRISTANIŠ. V IZRAELI							SPODNJA OKONCINA ZMIKAVT		
BIZANSKA PODGANA (MRZNO)	D				Ljubljana Z. IME					SKOTSKO NAR. KRIL ANTE / TUČOVIC					REKA V ZATEČARJI PR. DONAVE RADIJ		
OSREDNJI HRVATSKI DNEVNIK					JAPONSKI PREMIER												
SKANDI- NAVSKI DROBIZ			NEMSKI MESCANSKI FILOZOF GEORGE													HISNI BOG PRI RIMLJANIH	